J. N. MANZATTI

FRUMOASA

CU

OCHI VERZI

ILUSTRATII: EMILIO DE SILVA

EDITURA CARPATII
MADRID
1957

J. N. MANZATTI

FRUMOASA

CU

OCHI VERZI

ILUSTRATII: EMILIO DE SILVA

EDITURA CARPATII
MADRID
1957

DE ACELAS AUTOR

Iți mai aduci aminte Doamnă?, schițe și nuvele, Buenos Aires, 1952. *Epuizat.*

In pregătire:

Zei în intimitate (*Profiluri mitologice*).

J. N. MANZATTI

FRUMOASA
CU
OCHI VERZI

ILUSTRATII : EMILIO DE SILVA

... Aşa era pe timpul când în ţară
nu încremenise surâsul pe buze.

PARTEA INTAIA

BUCURESTENE, PROVINCIALE
SI UNIVERSALE

TABLA DE MATERII

I

Bucureştene, Provinciale şi Universale.

II

Portrete de bolşevici şi Amintirile lui Gâgă, copil de familie proasta.

DOAMNELOR SI DOMNILOR

O prefaţă iscălită de un nume de seamă, conferă indiscutabilă importanţă operei publicate. Gândiţi-vă la un "Cuvânt Inainte" semnat pentru mine de un Hemingway, Pierre Daninos sau Salvador de Madariaga, în care să se spună că Domnul Manzatti e mai grozav decât ei, că e unul dintre marii scriitori ai timpului.S'ar vinde cartea ca pâinea caldă!

Cele mai multe prefaţări sunt scrise din politeţă, altele din amiciţie. E greu să zici "nu" când eşti solicitat, e mai ales greu să spui că cel pe care-l prezinţi e dobitoc, că n'are talent sau scrie cu picioarele. Iată dece am decis să mă prezint singur, ca prologul din "Pagliacci". E în orice caz mai prudent.

Sunt mai bine de treizeci de ani *de când public, nu de când scriu*. Fiindcă poţi comite literatură pentru tine, pentru iubită sau pentru uzul casnic, fără ca cineva *să te publice*. In ţară era mai greu de cât în străinătate (vorbesc de cel ce scrie printre străini *în româneşte*). Iţi trebuia un stagiu îndelung, spre a fi acceptat de

o gazetă sau revistă literară. Nu mai vorbesc de o editură, care, cu rari excepții, nu prea tipărea spanac. Cine-i prostul să svârle bani, spre a rămâne cu marfa în rafturi? In străinătate însă, revistele românești, politice sau literare, acceptă uneori și zarzavat. Asistăm la fenomenul îmbucurător (doar din punct de vedere numeric), de a vedea că cincizeci la sută din emigranți sunt sau vor fi scriitori. Restul de cincizeci la sută sunt sau vor fi mari oameni politici. Să se mai spue că suntem popor eminamente agricol!

Până când mi-am văzut publicată în țară prima schiță literară, a curs multă apă pe Dâmbovița. Trebuia să o refac, să o lungesc sau să o scurtez, să o cizelez ori să-i mai adaog sare. Chiar la revista la care colaboram constant, am fost adesea refuzat. Am avut noroc de tutela unor maeștrii buni, dela cari nu puteam decât învăța; fiindcă și scrisul e o meserie care se învață. (Se pare că e mai ușor să citești decât să scrii...)

Precedenta mea broșură apărută în acea modestă dar minunată editură din Valle Hermoso, Argentina, botezată de ctitorul ei, Domnul Grigore Manoilescu "Cartea Pribegiei", a cunoscut succesul de public și de critică. Probabil că nimerisem formula suvenirului sentimental, a umorului ușor, a dulcegăriilor sau glumelor românești. Presa și epistolele m'au salutat cu simpatie. A fost o adevărată gamă de aprecieri începând dela "drăguț" până la "mare talent". Unii mi-au spus că-l pastișez pe Caragiale, alții că

sunt original; unii spuneau că sunt excelent în literatura serioasă și mediocru în umor, în timp ce alții spuneau că sunt un umorist de dimensiuni caragialești, lipsit de vână în literatura sobră. Media este totuși în favoarea mea, chiar dacă criticul bucureștean Gh. Călinescu s'a supărat în revistele bolșevice "Contemporanul" și "Glasul Patriei" pentru faptul că "Istoria Literaturii Române" apărută în limba italiană sub semnătura Profesorului Gino Lupi, mă menționează printre scriitorii exilului. Domnul Călinescu privește ca un fenomen de decadență faptul că "literatura exilului a încăput pe mâna lui Manzatti, fost cântăreț de bar". De prisos să mă apăr. Regret că n'am fost și cântăreț de bar; poate că aș fi avut mai multe parale. Insă între altele, știu să cânt sau să compun. Nu e vina mea dacă sunt cumulard. De altfel și Domnul Călinescu este în acelaș timp profesor universitar, bolșevic și alienat. Profitând de grava infirmitate mintală pentru care a stat cândva închis între păreții ospiciului, comuniștii au confiscat rezidurile umane fără apărare ale fostului intelectual, speculându-i iresponsabilitatea cu dureroasă brutalitate. Eminentul critic literar de odinioară este astăzi o simpla epavă, cu secera tocită și ciocanul ruginit.

Inclinațiile mele literare merg către umor. Să nu mi se ia în nume de rău dacă îl practic în vremuri tragice. Mai ales atunci e nevoe de bună dispoziție. Vă asigur că am acelaşi alean ca și alți Români, că mi-am pierdut aceiași Patrie

scumpă, aceiaşi familie dragă. Cei ce mă cunosc mai deaproape, au aflat însă că pot glumi şi pe pat de spital.

Consider umorul tonifiant şi obligatoriu. Americanii câştigă războaiele glumind. Ca gen literar, e cel mai greu. Cât n'aş da să fiu bun umorist!

In cele ce prezint, nu batjocoresc decât pe bolşevici Incolo, ceilalţi eroi ai mei sunt Români, mai mari sau mai mici. Mai ales foarte mici. Dacă îi zeflemisesc, nu o fac cu răutate. Ii iubesc din inimă, fie ei boeri sau mahalagii. Sunt ai mei, ai noştri. Dar râd de ei, fiindcă şi ei ar râde de mine. Aşa era pe timpul când în ţară nu încremenise surîsul pe buze...

Stilul meu e simplu, aproape rudimentar. Aş putea scri mai pretenţios, însă nu aş mai fi eu. Adeseori cultura rezidă în ştiinţa de a căuta într'o bibliotecă. Aş putea înşira citate docte, panseuri, cuvinte alese, idei de ale altora. Insă s'ar zăpăci mintea lectorului neavizat. *A scrie în româneşte între străini, înseamnă a te adresa puţinilor compatrioţi din afara graniţelor. Instrucţia majorităţii e mijlocie. Dcaceea trebue vorbit pe înţelesul tuturor. Ermetismul e valabil doar între specialişti.*

Iar dacă limba eroilor mei este uneori mai ascuţită, sau graiul mai pipărat, nu mă condamnaţi. Astfel s'a vorbit şi se va vorbi decând lumea. Nu practic deliberat vulgaritatea, deoarece aparţin unei omeniri decente, aceleia dinainte de comunism.

Mulţumesc excelentului caricaturist Emilio De Silva pentru graţioasa sa contribuţie la presentarea cărţii.

Exprim deplină gratitudine editurii "Carpaţii" pentru opera literară împlinită până astăzi şi pentru încrederea ce-mi acordă, publicându-mă.

* * *

Chiar când glumim sau rîdem, o facem pe fond de lacrimi. Vapoarele ne poartă nostalgia dela un continent la altul. Plutim pe mări necunoscute şi acostăm la ţărmuri străine, unde nu flutură nici mâini, nici batiste. Ce caută Valahii în Australia, în Noua Zeelanda, la Polul Sud? Jinduim după un ţinut pe care nu-l mai intâlnim niciunde, în timp ce plaiurile noastre sunt cutropite de lăcuste.

Nu suntem neam de emigranţi, nici măcar de turişti. Doar mânia Cerului ne-a prefăcut în călători fără odihnă. Obsesia Patriei de altădată ne dublează fiinţa ca şi umbra. Oircum ni s'ar spune, rămânem ceiace am fost: Români. Români pentru cari fericirea a murit. Restul? Un simplu efort de a supravieţui.

Ultimul gând e pentru ţara de acasă, pentru ţara în care odinioară înflorea liliacul şi unde astăzi florile cresc negre.

Milano, Mai 1957

N. R. O parte din cele ce urmează a fost publicată în revistele *Inşirte Mărgărite, Río de Janeiro; Curierul Creştin, Buenos Aires; Cuget Românesc, Buenos Aires; Românul, Newyork; Vocea Libertăţii, Atena; România, Buenos Aires; Făcla, Londra; Foaia Poporului, Cleveland; Unirea Cleveland; America, Cleveland; Buletinul Militar, New York.*

POVESTEA FRUMOASEI CU OCHII VERZI

ÂND sosirăm la Braşov, l-am găsit pe Cincinat Pavelescu la cofeterăria Flagner, în tovărăşia unei domnişoare blonde, cu ochi albaştri-verzui, o apariţie destul de estompată, lipsită de personalitate. Singuru-i merit, de care nu putea fi făcută responsabilă, era tinereţea de 19 ani, contrastând violent cu "maturitatea" de 60 de ani a maestrului. Prezentările s'au desfăşurat protocolar, precum îi plăcea lui Cincinat să fie în toate imprejurările.

—Logodnica mea, domnişoara Andricu, dl şi dna Manzatti.

Călcând legile politeţii, atât eu cât şi nevastămea am scăpat o exclamaţie de uimire, destul de bine auzită, un fel de "ah" cu nuanţa mai mult de spaimă decât de bucurie. Cincinat se logodise fără să ne spue. Cât despre aleasa inimii, pe lângă poetul chel, dolofan, cu tâmplele albite, logodnica părea o strănepoată din prima căsătorie.

Au fost câteva clipe de expectativă. Nici unii

nu deschideam gura. Ne scrutam cu reciprocă neîncredere.

Logodna cu domnişoara Andricu era una dintre loviturile lui Cincinat, o lovitură pe care şi-o dădea mai mult sie însăşi. Se căsătorise pe vremuri la Paris, cu Alice Viardot-Garcia, o cântăreaţă descendentă dintr'o familie de celebri muzicieni, cu care nu mai convieţuia de ani de zile, din pricina gravelor neînţelegeri ce le otrăveau amândorura viaţa. Totuşi divorţul nu se produsese, şi iată-l pe maestru proaspăt logodit cu o fetişcană oarecare, cu verighetă în deget, aspirant la bigamie, deşi cunoştea tainele justiţiei şi sancţiunile, fiind procuror general la Curtea de Apel din Braşov. Despre logodnă nu suflase nimănui niciun cuvânt. Se jena pe semne.

Simţindu-se fulgerat de priviri vrăjmaşe, îşi luă rămas bun dela Domnişoara Andricu. Noi făcurăm la fel. Şi încântaţi de despărţire, braţ la braţ doar cu maestrul, ne îndreptarăm către locuinţa sa, prin străduţele tulburătoare ale cetăţii Braşovului. Atacul îl începu nevastă-mea:

—Bine, Cincinat, nu ţi-e ruşine să faci asemenea gugumănii la vârsta ta?

—Ma chère, voi nu vă daţi silinţa să mă descifraţi. Am şi eu nevoe de un suflet să mă priceapă.

—Şi n'ai găsit un suflet mai bătrân de 19 ani? Să ştii că te faci de râs!

—Exagerezi! Nu se prea cunoaşte diferenţa de vârstă. Nu uita că eu sunt poet. Pentru mine timpul s'a oprit în loc de mult.

Intr'adevăr, vitalitatea, exuberanţa lui erau neîntâlnite. Ne contopeam în aspiraţii, deşi la rândul nostru, eram cu mai bine de 30 de ani mai tineri. Ca şi un instrument, Cincinat îşi strunea sufletul după împrejurări şi oameni.

—Apoi, zise maestrul sceptic, cred că nu mai am prea mult de trăit. E poate ultima plăcere ce mi-o acord. Ieri am fost la o ghicitoare. Mi-a spus să mă păzesc de lichide, că voi muri "de apă". Sunt superstiţios. Până una alta, am desfiinţat apa dela masă.

Era de prisos să-l mai mustrăm. Bucuria întâlnirii cu el fusese prea mare, iar gândul că vom petrece câteva zile la poalele Tâmpei în spumoasa lui tovărăşie, ne îmbăta ca şi vinul de Târnave, cu care ne întâmpinase.

Cu greu ne-am despărţit după o săptămână pornind încărcaţi de amintiri şi daruri către Capitală. Incepuse toamna. Pela Valea Largă, Posada, Comarnic şi până dincolo de Câmpina, trenul aluneca printre dealurile şi munţii ruginii, pictaţi fantastic în nuanţe ireale, desprinşi parcă din ciudăţeniile lui Walt Disney.

Peste o lună, un telefon al Preşedintelui Safirescu dela Curtea de Apel din Braşov, ne dădea uluitoarea veste a încetării din viaţă a lui Cincinat. Il omorâse o hemoptizie violentă pe când intrase în baia fierbinte, un cancer la plămâni, neştiut şi nebănuit. Maestrul murise *de apă*, după cum îi prezisese ghicitoarea .

Cu Aurel Garoescu, Secretar General al Ministerului de Justiţie şi cu Horia Oprescu, Directo-

rul Cultural al Municipiului Bucureşti, toţi prieteni nedespărţiţi, hotărârăm să facem trubadurului, Laureat al Premiului Naţional de Poezie, o înmormântare demnă de numele său.

* * *

IN capela cimitirului Bellu din Bucureşti, în acel sfârşit de Novembrie 1934, era şi mai frig decât afară. Ceaţa pătrundea prin uşa larg deschisă, amestecându-se cu fumul lumânărilor şi al tămâii cădelniţate de Arhimandritul asistat de cei şase preoţi. Zeci de coroane în numele regelui, al guvernului, a instituţiilor culturale, dar mai ales nenumărate jerbe şi buchete din partea sutelor de admiratori anonimi, împodobeau catafalcul pe care maestrul dormea senin. Işi conservase acel rictus de ironie în colţul gurii, pe care îl prinsese inegalabil sculptorul Oscar Sphaethe în bustul ce trona ca şi un faun prin parcurile aristocratice din Capitala României.

Lume multă, mai cu seamă femei, veniseră să aducă un ultim omagiu celui ce încântase o generaţie cu farmecul şi graţia unui catren, a unui madrigal sau sonet, ori cu amiciţia seducătoare şi verva neîntâlnită.

O viaţă întreagă magistratul Cincinat dorise să ocupe un post în Bucureşti. Prin formaţie şi esenţa lui spirituală, aparţinea Capitalei. Şi totuşi, în ciuda legăturilor cu Palatul, cu mai-marii ţării, nimeni nu izbutise să-l transfere la Bucureşti. Cel mai apropiat loc îl avusese la Buftea, unde accep-

tase postul de jude-supleant într'un biet sat, deşi avea grad de Consilier de Curte, doar din dorinţa de a fi cât mai aproape de Capitală, unde venea zilnic cu bicicleta sau cu trenul.

Miniştrii de Justiţie şi colegii îl cam persecutau pentrucă îi înţepa cu epigramele sale. De pildă, după ce ieşise dela o întrevedere cu un director al personalului, fost avocat, Cincinat îi dedicase o epigramă, care în niciun caz nu avea darul să-l flateze:

Fiindcă tăceam, deşi cu rost,
Fabriciu mă crezuse prost.
Tot astfel eu l-am socotit,
Dar… numai după ce-a vorbit.

Un ministru de justiţie avea o tânără amantă, căreia acelaş binevoitor epigramist îi consacrase următorul catren, ce i-a atras mutarea la Lereşti de către înaltul personaj:

Dacă ţi-aş face-o epigramă,
Tu ai ceti-o orişicui.
Dece nu pot să-ţi fac, dudue,
Ceva, să nu spui nimănui?

Desigur că împungându-i, nu îi putea apropia pe superiori, cu atât mai mult cu cât inteligenţa şi supleţa nu sunt întotdeauna virtuţile celui mai mare în grad. Astfel stând lucrurile, maestrul peregrinase din loc în loc, prin sate şi oraşe

de provincie, fără a-şi împlini dorinţa ce-l ardea ca lingoarea, de a fi transferat în Capitală.

Printre cei ce rostiră discursuri la înmormântare, a impresionat cu deosebire bătrânul Jean Th. Florescu, fost la rându-i ministru de Justiţie ,care cu tonul grav, patetic, scanda în liniştea mortuară din capela cimitirului Bellu, o frază de tragică ironie, un adio sunând ca un repros:

—Insfârşit, Cincinat, ţi-ai văzut visul cu ochii! Ai fost transferat la Bucureşti...

Plângea întreaga asistenţă. Doar maestrul parcă surâdea liniştit pe catafalc, cu rictusul încremenit în colţul gurii. Ştia pe semne că acolo unde se duce, nu mai există Capitală, nici magistratură; doar Câmpiile Elisee visate în nopţile lui de inspiraţie şi chimere, iar unic şi suprem judecător, bunul Dumnezeu.

După ce bulgării de pământ acoperiră pentru totdeauna pe cel ce ne fusese tovarăş, de iluzii, nenoroc şi bucurii, am pornit cu pasul greu către casă. Eram tulburat ca niciodată. Aveam şi remuşcări. De nenumărate ori dealungul prieteniei noastre, Cincinat îmi propusese să colaborăm. Sergiu Tănăsescu, Alexandru Leon, Ionel Fernic, izbutiseră cu melodiile lor să-i popularizeze câteva poeme ce se cântau de către toată suflarea românească.

"Candide", "Să nu iubeşti prea mult femeia", "Cântecul ochilor", "Iţi mai aduci aminte, doamnă?", "Sunt ochi adânci ca un păcat", iată câteva din cele mai mari succese româneşti pe ver-

surile lui Cincinat. Eu, bunul său amic, îi refuzasem colaborarea din indolenţă sau neghiobie.

Cu gândul la maestru şi frământat de remuşcări, odată ajuns acasă, am deschis cartea sa de poeme. Am frunzărit şi m'am oprit asupra unui început de strofă, lipsit de importanţă, dar care m'a sedus prin muzicalitatea lui:

Frumoasa mea cu ochii verzi
Ca două mistice smaralde.

Imagine poetică destul de banală, totuşi muzicală, şi cu priză directă. Pentrucă strofele, două la număr, erau insuficiente construcţiei mele melodice, le-am adăogat o altă strofă, desprinsă din poezia intitulată "Pe un album" şi care se sudau perfect cu celelalte:

Veni-vor mulţi să-ţi spue'n versuri
Că te iubesc şi cum, şi cât...
Vor spune-o mai frumos ca mine,
Dar nu te vor iubi atât!

De altfel, în viaţă fiind, Cincinat mă autorizase să-i modific orice poezie, adaptând-o la cântec.

Am construit în aceiaşi seară romanţa sub formă de "lied". Am dedicat versiunea românească unui foarte bun prieten comun, Nicu Dobrotescu, preşedintele Curţii de Apel din Craiova şi soţiei sale, o încântătoare doamnă cu ochii de smarald.

PESTE câteva zile am interpretat cântecul pentru prima oară la postul societății de radio-București, în cadrul unei conferințe ce ținusem despre viața lui Cincinat Pavelescu.

Cântecul a trezit printre ascultători un ecou neașteptat, iar în scurtă vreme editura "Armonia" lansa în multe mii de exemplare cel mai popular succes al său și totodată al carierei mele. Melodia trecu din gură'n gură, transmisă de lăutari; casele de gramofoane o înregistrară în zeci de mii de discuri. Nu după multă așteptare, această "frumoasă cu ochii verzi" se întinse ca o pecingine, o adevărată psihoză dela un capăt la celălalt al țării.

Personal, am interpretat romanța de mii de ori, în reuniuni de prieteni, la posturile de radio, la telefon—fiindu-mi cerută de admiratoare în vremurile mele de glorie—, sau la urechea vreunei iubite cu ochii verzi, și chiar în cinstea unor ochi de altă culoare, ce se mulțumeau cu un cântec închinat ochilor verzi. Dar niciodată emoția mea nu a fost mai vie decât atunci—într'o după amiază de primăvară din 1940—acolo departe, în București, pe calea Dorobanților...

* * *

IN copilărie avusesem o profesoară de franceză în casă. O bătrână domnișoară de excelentă condiție, Olga Delvecchio, italiancă a cărei limbă maternă era franceza. Fusese perceptoarea copiilor familiei Lahovary, care aveau lo-

cuința la capătul străzii Grigore Alexandrescu, peste drum de Conu Petrache Carp, și nu prea departe de noi. Pensionată de aceștia, acceptase propunerea tatălui meu de a locui la noi, ocupându-se de educația odraslelor, patru la număr, mai cu seamă de a întovărăși pe surorile mele, fie la țară, fie în oraș, prin lume. Ajunsei să fiu în curând slăbiciunea acestei "mademoiselle Olga", precum îi spuneam noi. Căzuse cu dragostea pe mine și mă punea să învăț mai mult decât pe frații mei, spre disperarea tovarășilor de joacă, ce mă strigau din stradă la bile, țurcă sau arșice.

Am plecat în 1916 cu cercetașii pe front în primul război mondial. La înapoiere nu am mai găsit-o pe ma'mselle Olga. De teama Nemților —v'am spus că era domnișoară—, se mutase undeva la țară, la o moșie a Lahovăreștilor, foștii ei protectori. Venea din când în când în București și atunci ne vizita. Intâlnirea cu mine era pentru ea o adevărată sărbătoare. Devenisem un tânăr în toată puterea cuvântului, ieșeam să o conduc la braț vorbindu-i tot timpul franțuzește, cu teama de a fi violent contrazis, atunci când i se părea că vreo expresie nu este la locul ei. Trecură după aceia ani după ani și nu am mai văzut-o. Viața mă prinsese în vârtejul ei și într'o bună zi fusei trimis de către mai marii țării într'un așa zis domiciliu obligatoriu la Tismana, Miercurea Ciucului și Vaslui, pentru vina de a fi opus rezistență "unor manevre regale" fără scopuri militare.

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

— [illegible]

— [illegible]

[illegible]

— [illegible]

[illegible]

[illegible]

— [illegible]

[illegible]

landru în mijlocul acelei reuniuni centenare, doar anii, nespus de mulţi la număr, mă înconjurau ca un zid de cetate.

La vederea mea, pensionarele se retrăgeau cu stângace reminiscenţe de cochetărie, aranjându-şi părul despletit sau ţinuta neîngrijită.

—Veniţi sus, le spuse Olga, în camera doamnei Niculescu-Burchi. Vom sta puţin de vorbă. V'am adus tinereţea în casă!

Apoi, adresându-se mie:

—Te voi presenta acum celei mai bătrâne pensionare. Are aproape 90 de ani şi se află aici, abandonată de familie, de mai bine de 40 de ani. Este o femee excepţională.

M'a cuprins un sentiment de groază de care îmi era ruşine, dar pe care îl acuzam totuşi. Incercam o senzaţie de sufocaţie, ca şi atunci când îţi intră fum mult în plămâni. Mă simţeam deadreptul strivit de vârstele ce mă înconjurau, totalizând vreo câteva secole.

—Uite ce este, mademoiselle Olga, voi reveni altădată, fiindcă acum sunt foarte grăbit. Gândeşte-te că am lipsit un an din Bucureşti şi am atâtea de făcut!

—Te rog, rămâi! Acordă-mi această imensă plăcere, mie şi prietenelor mele!

Nu exista scăpare. Mi-am făcut cruce cu limba în cerul gurii ca în faţa marilor primejdii, şi în tovărăşia Olgăi am intrat în camera d-nei Niculescu-Burchi.

S'a ridicat din jeţ o cucoană bătrână, sprijinindu-se într'un baston cu mâner de argint. Puţin adusă de spate, mergând totuşi destul de drept, a înaintat către mine. Mi-a cuprins mâna şi, aşezându-se din nou în fotoliu, m'a poftit să iau loc pe scaun în dreapta sa. Am înălţat privirea discret, începând să o scrutez ca pe o apariţie de dincolo de lume. Era într'edevăr o prezenţă neobişnuită. Spre deosebire de admiratoarele mele cu fuste până la genunchi, era îmbrăcată într'o rochie de ştofă mov, lungă până în pământ, cu volănaşe negre, păstrând în linii o rară distincţie, dar mai ales reminiscenţele unei frumuseţi ce trebue să fi fost cândva extraordinară. Părul alb, cu cărare la mijloc, descoperea o frunte lată, bombată, la adăpostul căreia doi ochi verzui, cu apele decolorate, mai licăreau încă de viaţă în orbitele cernite de vârstă şi amintiri. Avea o gură totuşi proeminentă, fără retragerea sau scofâlcirea provocată de vârstă. Iar nasul mic, încă în vânt, completa o armonie vag tulburată de ridele inerente din jurul ochilor, de sub bărbie, de pe frunte. Mă uitam şi nu puteam crede. Viziunea mea despre o femee de 90 de ani se topea ca o ceară în bătaia focului. Aveam în faţa mea o simplă femee *în vârstă*, nicidecum o femee foarte bătrână.

Intre timp celelalte pensionare, îmbrăcate frumos cu rochiile scoase din naftalină şi dichisite ca pentru jour-fix, începură să-şi facă apariţia. Emoţionate ca nişte fete mari, mă priveau cu admiraţie. Am răspuns nenumăratelor întrebări ce ploau din toate părţile. Intrebări despre evenimente şi oameni, despre cunoştinţe comune,

dar şi despre o lume pe care nu o apucasem. Eu aparţineam altui secol. Viaţa adevărată a acestor aristocratice pensionare încetase la 1900. De atunci vegetau, în aşteptarea unui sfârşit ce întârzia să sosească.

—Jeune-homme—mi se adresă în franţuzeasca obligatorie pentru lumea de odinioară în România d-na Niculescu-Burchi cu vocea domoală, sacadată, dar de o perfectă claritate—, am cunoscut o viaţă fantastică. M'am măritat la 14 ani şi am plecat în voiaj de nuntă pe Coasta de Azur. Mă crezi că eram frumoasă şi că înebuni-sem Nisa? Mă crezi că stârneam rumoare când intram în Cazino la Monte Carlo? Unde sunt bătăile cu flori pe Promenade des Anglais, în Monaco, la Cap d'Antibes? Unde sunt trenele şi crinolina, landourile şi misterul?... S'au dus actorii mei preferaţi: Mounet-Sully, Sarah-Bernard, De Max, Agata Bârsescu... S'au stins Caruso, De Rezke, Melba şi Tetrazzini... Au pierit principii ce-mi făceau curte, aristocraţii ce şi-ar fi dat averea pentru un surâs sau o privire promiţătoare. Prezenţa mea la balurile Curţii din Viena a stârnit gelozii şi invidii. Am dansat cu Franz Iosef, cu arhiducii şi împăraţii. Ai mai crede d-ta, că bătrâna ce-ţi vorbeşte a fost cândva frumoasă, strălucitoare, tânără? E teribilă bătrâneţea, iar moartea refuză să vie!

—Am o rugăminte—continuă bătrâna—, una singură. Vrei să ne cânţi ceva? Te-am ascultat adesea la radio. O romanţă franţuzească ştii?

—Doamnă... vedeţi... nu pot să cânt neacompaniat, îmi este sincer greu.

—Haide haide, jeune-homme! Ne faites pas de chi-chis. Allez-y.

Am cedat şi am fredonat o şansonetă.

—Dar nemţeşte vorbeşti? Cântă-mi te rog "Wien, Wien, nur du allein".

M'am executat, în faţa celui mai atent public ce l-am avut cândva. Fiecare cuvânt, fiecare frază, erau sorbite.

—O ultimă rugăminte, şi cea mai. mare. Cântă-mi romanţa "frumoasei cu ochii verzi". Cincinat mi-a fost bun prieten, iar ochii mei, strălucitori pe vremuri, l-au inspirat pe el ca şi pe alţii...

Simţeam un nod în gât. Mi să părea un ultragiu să fredonez unei bătrâne centenare un cântec de dragoste. Mă uitam în jurul meu cu un sentiment de groază, aproape de repulsie. Dar pensionarele mă priveau cu atâta drag şi cu atâta duioşie, încât în atitudinea mea s'a petrecut subit o transformare. Am făcut ochii mici şi în penumbra camerei azilului, privind prin zarea genelor profilul D-nei Niculescu-Burchi, mi s'a părut că bătrâneţea dispăruse, că gura căpătase carne şi culoare, că ochii verzi mă îndemnau de sub bolta frunţii împodobită de părul auriu de altădată. Am profitat de clipa mirajului, şi uşor tulburat, am închis ochii încet, ca pentru o mare rugăciune. Am început apoi să cânt unei femei aeriene, dar totuşi femee:

Frumoasa mea cu ochii verzi
Ca două mistice smaralde.
Te duci spre alte ţări mai calde,
Melancolia să ţi-o pierzi...

Am simţit o mână cuprinzându-mi braţul. Era caldă ca şi a tinerelor. Am deschis involuntar ochii. Din privirea doamnei Burchi se prelingeau lacrimi mari. Plângeau şi celelalte pensionare, ştergându-şi ochii cu batiste îndantelate, mici şi roze. Am avut impresia că nu mai cânt, ci oficiez. Un ritual închinat amorului fără de vârstă.

Un sentiment nedefinit, un amestec de duioşie şi tandreţă, de respect şi candoare, îmi străbătea fiinţa. Trăiam o revelaţie. Mi-am dat seama că am în faţă câteva vieţi pe cale de a se stinge, dar totuşi vieţi, câteva existenţe fără de viitor, dar pline de trecut; un trecut ce doare, ce imploră, ce cerşeşte. Eu reprezentam prezentul şi speranţa. Eram în orice caz învingătorul. Dece nu m'aş lăsa odată învins? Dece nu aş dărui din voluptatea de a trăi, şi celor ce nu mai doreau decât simplicarea întâlnirii cu moartea?

De astădată, eu am cuprins mâna bătrânei. Şi-a lăsat-o moale, ca altădată pe Coasta de Azur, cu 80 de ani în urmă, sau la Curtea din Viena. Am închis cu greutate ochii încărcaţi la rândul lor de pânza lacrimilor şi am cântat încet, ca niciodată, cum se cântă doar pentru marile întâlniri cu dragostea:

Veni-vor mulţi să-ţi spue'n versuri
Că te iubesc, şi cum, şi cât!
Vor spune-o mai frumos ca mine,
Dar nu te vor iubi atât.

Nimeni nu a mai vorbit multă vreme... Acelaş fior ne'nvăluia pe toţi. Intr'un târziu, frângând tăcerea, d-na Burchi mi-a rostit printre suspine:

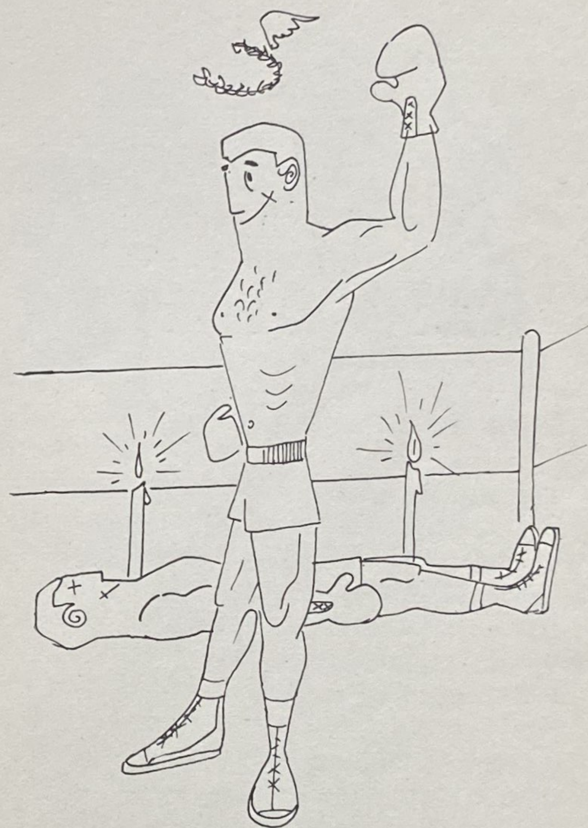
—Mi-ai dat singura bucurie, marea bucurie a ultimilor 40 de ani. Ai adus primăvara şi tinereţea în casă şi în suflet. Dar deşteptarea va fi crâncenă. Totuşi, Dumnezeu să te răsplătească.

* * *

AU pierit de mult, ca frunzele în toamnă, toate pensionarele azilului. O scrisoare venită din ţară acum cinci ani, mă vestea că trecuse la cele veşnice şi mademoiselle Olga, deşi avea atâta teamă de moarte. Uneori am impresia că sunt un supravieţuitor şi că toţi ai mei s'au dus.

Buenos Aires, 1952.

[illegible] [illegible]

NGHESUITĂ între rubrica mondenă şi cronica sportivă a unei gazete franceze din Buenos Aires, o ştire laconică prezentată cu litera minusculă a "Micii Publicităţi", anunţă o descoperire epocală: *un nou produs care "omoară durerile" a fost pus la dispoziţia spitalelor britanice.*

Ştirea a trecut neobservată. Nu am mai văzut-o sau auzit-o comentată de nimeni, nicăeri. Ce mai înseamnă astăzi simpla descoperire a unui medicament, pe lângă frenezia provocată de sosirea unor aşi ai volanului ori de victoria răsunătoare a pumnilor negrului Archie Moore, care şi-a doborât adversarul însângerat cu o lovitură bine croită la falcă!

Notiţa este totuşi extraordinară. Intr'adevăr în Statele Unite, după îndelungate studii şi cercetări, s'a ajuns la realizarea *efocainei* (astfeĭ se denumeşte remediul), un preparat care administrat sub formă de injecţii înainte şi după aplicarea anesteziei, *suprimă orice senzaţie de du-*

rere post-operatorie, pe timp de 20 de zile, în regiunea unde s'a făcut o intervenţie chirurgicală.

Produsul experimentat de mai bine de un an în Statele Unite, a dat resultate positive în toate cazurile, astfel că s'a decis fabricarea pe scară întinsă, putând fi distribuit chiar în străinătate. Precum spuneam mai sus, spitalele britanice îl posedă.

* * *

ESTE interesantă tendinţa omenirii de a minimaliza efortul intelectual. E normal ca massele să-şi afirme ataşamentul pentru tot ce reprezintă forţă fizică. Atletul este zeificat în dauna cărturarului, a creatorilor, a oamenilor de ştiinţă. Eroul modern se recrutează mai mult dintre oamenii cu muşchi puternici. Adeseori eroismul se măsoară după importanţa daunelor cauzate: o bombă bine plasată, atrăgând uciderea a sute sau mii de adversari, un pumn ce sparge arcada sau striveşte ficatul.

Există o înclinaţie aproape funciară a individului de întotdeauna către violenţă. Durerea *celuilalt* stârneşte voluptatea noastră. Am descoperit adesea fenomene de delir colectiv provocate de simpla suferinţă a celui înfrânt. Mulţimea se solidarizează cu individul puternic, deşi legile eternei omenii cer ajutorarea slăbănogului, a celui în suferinţă.

Asistam cândva, sunt de atunci mai bine de

30 de ani, la un match de box în Arenele Romane din Bucureşti. Nu mai ştiu cum se numeau adversarii; pare-mi-se că pe unul îi chema Dumitrescu. Era un băiat de vreo 21 de ani, subţirel, înalt, cu figura delicată ce contrazicea flagrant profesiounea sa atât de dură. Fusese campion amator al categoriei respective, când fu chemat să îndeplinească serviciul militar. La apariţia în ring a fost salutat frenetic de ovaţiile mulţimii. Rutinat şi technic, porni încrezător la luptă, aplicând adversarului câteva lovituri bine plasate, spre mulţumirea publicului care îi încuraja efortul cu aclamaţii şi urale. Dar la un moment dat, un pumn al omului din faţă, înşurubat ca o măciucă sub bărbie, l-a culcat fulgerător pe spate, făcându-l să se lovească puternic cu capul de podea. Arbitrul începu să numere. Un doi-trei-patru-cinci... Vacarmul era înspăimântător, publicul huiduia şi fluera tocmai *pe cel căzut*.

Dumitrescu s'a ridicat anevoie, cu desăvârşire aiurit, bălăbănindu-se pe picioare şi sprijinindu-se de corzi. Simpatia publicului trecuse spontan de partea celui mai tare. Durerea vie ce se cetea pe faţa omului doborât, *provoca indignarea*. Adversarii se angajară din nou, dar pentru scurtă vreme. In faţa potopului de pumni ce loveau din toate părţile, Dumitrescu nu mai riposta. Arcadele deschise, umerii obrazului tumefiaţi şi sparţi gâlgâiau de sânge, încât şi adversarul său părea muiat în cerneală roşie până la brâu, din

pricina "îmbrățișărilor" provocate de nobilul sport.

Publicul trăia o adevărată frenezie. Delirul era unanim. Uitând de simpatia cu care îl salutase întru început pe Dumitrescu, își încuraja noul idol. Acesta n'a așteptat prea mult. Trăznind o lovitură în stomac, urmată de alte câteva în torace, și-a doborât adversarul. Dumitrescu a îngenunchiat cu capul în piept, apoi s'a prăbușit svârcolindu-se, pentru a se întinde inert, cu fața la pământ, însemnând podeaua cu dâre mari de sânge. Arbitrul începu numărătoarea obligatorie. Un-doi-trei-patru... Dumitrescu nu se putea clinti. Cinci-șase-șapte... Nici o mișcare. Urletele publicului ajunseseră la paroxism. Invectivele, insultele, plouau de pretutindeni. acuzând pe cel căzut de lipsă de sportivitate... Opt-nouă-zece... out!

Dumitrescu rămase lungit pe podea, iremediabil învins. Declarat victorios prin knock-out, adversarul părăsi ringul în delirul mulțimii. Aceleași urlete, însă de dispreț întovărășiră pe Dumitrescu, care purtat pe brațe de secunzii săi, sângerând pe nas și pe gură, sub iureșul celor mai crâncene injurii și huiduieli ce mi-a fost dat să aud vreodată, părăsea arena. Strigătele de "tâlhărie", "lașitate", au ținut minute în șir, până când spekerul reuniunii suindu-se pe ring, anunță cu vocea emoționată: "Doamnelor și domnilor! Reuniunea se suspendă. Dumitrescu a murit chiar acum, în urma unei violente hemoptizii".

S'a aflat apoi că boxeurul Dumitrescu, plecat la oștire, contractase o tuberculoză pulmonară în timpul serviciului militar. Trimis în concediu de odihnă la București, sărac și nevoiaș, acceptă propunerea unui manager de a înfrunta un adversar, în schimbul unei burse de 2.000 de lei. Scăpând de vigilența controlului medical, se suise încrezător pe ring. Își dădea viața cu plămânii sfârtecați de pumnii adversarului și în suprema huiduială a unui public feroce, acelaș care se închină smerit în biserică sau lăcrimează transfigurat la concertele simfonice.

* * *

PASTEUR, Fleming, Waxman sunt cunoscuți doar de confrați sau de inițiați. Cât despre descoperitorul efocainei, nu i s'a făcut acestuia în presă nici măcar onoarea publicității obligatorii. Numele său nu apare nicăeri. Desigur savantul ignorat de mulțime s'a trudit ani în șir, cu sute de nopți de veghe, poate o întreagă viață, spre a pune la îndemâna umanității descoperirea epocală: suprimarea suferinței, omorârea durerii. Nici nu vom ști dacă e scund sau înalt, bătrân sau tânăr, fiindcă fotografia sa nu este oferită contimporanilor. In schimb se cunosc în amănunte orice detalii despre campionii boxeuri și luptătorii ce-și datoresc gloria loviturilor, nimicirii sau îndurerării adversarului.

Desigur că și sportul, adesea necesar, dar

uneori inutil, violent sau dureros, îşi are în afară de admiratori şi un *istoric* care însă nu are nimic a face cu *istoria*.

Adevărata *istorie* universală (noţiune ce nu face la plural *istorii universale*) va cataloga la loc de onoare pe acel ce fără a deţine pumnii lui Dempsey ce au semănat durerea şi sângele în obrajii adversarilor, s'a trudit cu creerul ostenit şi trupul firav să vindece, să curme suferinţa şi să omoare durerea. Pe inventatorul efocainei, erou al umanităţii.

MACHE

STFEL îl denumeau prietenii, pe cel ce a fost cândva Lt. Colonelul de Cavalerie Constantin Marinescu. Era fratele primului tenor al Operei din Bucureşti, Emil Marinescu.

Ne cunoşteam din adoloscenţă. Dar cine nu-l cunoştea pe Mache? Inalt, de aproape doi metri, frumos, statură atletică, fusese una dintre figurile remarcabile ale Bucureştilor, câtă vreme locuise în Capitală. Fiindcă profesia lui, milităria, dar mai ales năravurile, l-au plimbat prin mai toate garnizoanele ţării. In serviciu era de o cinste ireproşabilă, de o rară corectitudine. Insă dincolo de cazarmă "scăpa caii", ca orice cavalerist ce se respectă. Superiorii îl iubeau, fiindcă era peste putinţă ca cineva să se supere pe el, dar trebuiau să-l pedepsească pentru cine ştie ce năzdrăvănie făcută în târg.

Ii plăcea să bea din când în când, de! ca omul. Ferit-a sfântul să-l fi necăjit cineva la băutură! Cu un pumn lichida orice neînţelegere. Lovea ca o măciucă, deobicei pe drept, dar... uneori

și din greșeală. Iar consecința era invariabil aceiași: mutarea din garnizoană.

Odată l-am întâlnit la Constanța, proaspăt căpitan:

—Ce-i cu tine Mache? Ești în vilegiatură?

—Da de unde! L-am bătut pe un neisprăvit la Sibiu. Iusultase armata.

—Și te-a mutat aici?

—Precum se vede. De astădată mi-ajunge! Mă potolesc, fiindcă nu aș vrea să mă mai mute. Aici e de mine.

Constanța era într'adevăr atrăgătoare, mai ales în cele patru luni de vară. Fete frumoase, cucoane multe, iată un sector ce nu-l lăsa indiferent pe Mache. Apoi avea "ponturile" sale, felul lui particular de a "agăța". Dacă trecea o fată necunoscută, o saluta respectuos și intra în vorbă:

—Domnișoara Georgescu, nu-i așa?

—Vă înșelați, dom'le Căpitan. Sunt domnișoara Niculescu.

—Ah, da, da, da. Fata bătrânului Niculescu. Sunteți tot la medicină, sau urmați harpa?

Fata începea să râdă fără voie, și peste câteva clipe era la braț cu junele cavalerist.

Sau dacă trecea vreo cucoană cu un cățel stufos în lesă, acelaș Mache i se adresa salutând-o solemn:

—Imi dați voe, doamnă, să admir cățelușul. Sunt un pasionat de câini. Ce vârstă are drăgălașul?

—Doi ani.

—Ce tânăr pare! Nu i-aș fi dat mai mult de un an și șase luni. Ce ten frumos are! Cred că înebunește cățelușele din cartierul Dvs cu fizicul său păros.

Și uite așa, cu fleacuri, făcea conchiste ce ne încremeneau cu gura căscată.

Mă dusesem într'o vară de Sfânta Maria să asist la serbările navale dela Constanța. Dela gară am tras deadreptul la Mache.

—Hai noroc, căpitane! Ai loc și pentru mine?

—Imposibil. Am închiriat până și baia la vizitatori. Du-te și te culcă pe vapor, la Petrică Lateș. (Era vorba de comandantul "Principesei Maria", drag prieten de-al nostru). Rămâi însă aici la masă. Iți prepar un pilaf cum n'ai mâncat decând ești. Iar diseară ieșim împreună. A sosit și Oacă. (Oacă era căpitanul Nicu Apostolescu).

In timp ce prepara pilaful cu mâna sa, adică un strat de orez, un strat de pui fără oase, un strat de pătlăgele roșii, altul de piper, scăldate toate bine în unt, îmi povestea cum, solda sa fiind prea mică și obligațiile prea mari, era constrâns să mai închirieze uneori câte o cameră turiștilor ce veneau pentru sfârșit de săptămână.

Și ca să nu se compromită a face singur târgul, își trimitea ordonanța îmbrăcată civil la gară, să pândească mușterii chiar la sosirea trenului de București.

—Avem o pensiune "ca la mama acasă". Numai lume de soi: domnul Ministru cutare, domnul General cutare, domnul Căpitan Marinescu

din Escorta Regală etc. E lume mai bună ca la "Rex", în schimb cu mult mai ieftin!

Astfel că îl prezenta şi pe Mache ca pe un distins chiriaş al pensiunii; cât despre pretinşii miniştri şi generali, aceştia erau inxistenţi. Apartamentul avea două-trei camere de rezervă. Cea pe care voiau să o închirieze, o mobilau frumos, acoperind patul cu o cuvertură de dantelă, aşternând pe jos o blană de urs alb, punând o oglindă veneţiană pe perete, lighian de porţelan şi bec electric puternic.

După ce lua arvuna şi noul locatar pleca să viziteze oraşul, ordonanţa scotea cuvertura de pe pat, blana de urs, becul electric, schimbându-l cu unul chior. Inlocuia lighianul de porţelan cu altul de tablă şi oglinda de cristal cu una de sticlă ordinară, care desfigura mutra lungind-o sau lăţind-o.

Cu lucrurile bune mobilau apoi altă cameră, până când luau chiria şi de aici. Când chiriaşul venea din oraş pe înoptat, nu mai avea timp să protesteze. Pe de altă parte, camere nu se prea găseau în Constanţa de Sfânta Maria, astfel că nu exista alegere.

Locuinţa sa era la etajul al treilea, situată pe o străduţă dosnică din spatele Pieţii Ovidiu. Când "agăţa" câte o fată—mai ales străine, poloneze şi cehoslovace, care veneau vara la Marea Neagră,—o invita cu el.

—Imi faceţi plăcerea să acceptaţi, liebes Fräulein? S'a deschis de curând o "boată" splendidă. Ceva familiar. N'o să vă pară rău!

"Boata" era apartamentul său. Se minunau fetele că trebue să urce trei etaje prin întunerec spre a ajunge la "local". Odată ajunse, se uitau puţin chiondărâş, apoi se topeau ca ceara la flacără în faţa ispitelor frumosului căpitan. Marea se rostogolea la poale, vinul vâjâia la cap, gramofonul cânta ceva de Moscopol sau Cristian, dinspre Mamaia străluceau luminiţele sau luna pe valuri şi cerul era brăzdat de artificii şi rachete. Iar muşchii lui Mache se profilau prin tunica de olandă albă, deschisă la gât. E greu de rezistat la atâtea argumente maritime, chiar când eşti fată cuminte!

* * *

CÂND vroia să scape de vreo femeie de care se săturase, o poftea la el, tratând-o mai gentil ca niciodată. Curtenitor şi drăgăstos, îi lăsa impresia că mâine o ia de nevastă. Când iată că deodată, schimbând clişeul, se întrista subit părând grav preocupat.

—Ce-i cu tine, Mache? Ce se întâmplă?

—Nu mă întreba. E prea dureros. (Şi "îşi scălda vocea în lacrimi", precum spunea el).

—Dar ce e? Vorbeşte!

—Mă gândesc la biata noastră fericire. Astăzi suntem aici, îmbrăţişaţi. Dar unde voi fi mâine? Iar tu în braţele cui vei fi?

—Dece vorbeşti aşa? Cum poţi fi atât de odios?

—Vă ştiu pe toate. Una la fel cu cealaltă. Mă vei părăsi atunci când voi avea şi mai mare nevoe de tine, şi te vei duce cu altul.

—Eşti oribil! Mă înjoseşti!

—Noi bărbaţii suntem naivi şi sentimentali. Ne lăsăm amăgiţi, spre a gusta apoi durerea. Nu mai vreau! Sunt sătul de suferinţă.

—Gândeşte-te bine la ce spui. Vei regreta.

—Nu regret nimic. Prefer să sufăr acum. decât mai târziu.

Imi voi căuta consolarea în profesiunea mea atât de aspră. Calea armelor.

—Mă pierzi, Mache, şi vei regreta.

—Prefer să ne despărţim în plină dragoste, decât să ajung cerşetorul unei fericiri iluzorii.

Şi dacă "făptura" începea să plângă, Mache o cuprindea cu enormele lui mâini, împingând-o uşor spre uşă.

—Du-te, du-te cu Dumnezeu! Nu pot vedea lacrimi. Imi sfâşie inima. Visul s'a sfârşit din vina ta.

Deschidea binişor uşa şi tot atât de binişor împingea iubita afară din casă. Apoi "îndurerat", închidea uşa cu cheia.

* * *

DEŞI promisese solemn că se lasă de bătăi, l-am întâlnit cândva, tot în Constanţa, negru la faţă de mânie.

—Ce s'a mai întâmplat?

—M'au dat în judecată pentru un fleac de nimic. Nu mai e dreptate pe pământ!

—Cine?

—Un moşier din judeţ. Mă judec peste zece zile, aici la Tribunal.

Mi-a povestit apoi, cum cerându-i-se soldaţi la lucrul câmpului, trimesese o echipă conform dispoziţiei Ministerului de Război. Dar administratorul moşiei, un comunist ungur, chinuia ostaşii, supunându-i la munci amare. Aceştia reclamară superiorilor şi afacerea ajunse din păcate la Mache. A poruncit echipei de ostaşi să vie la Constanţa. S'a îmbarcat cu ei într'o camionetă şi a plecat la moşia cu pricina, să facă dreptate ca Vodă Cuza.

—Aş dori să vorbesc cu dl Administrator.

—Eu sintem,—răspunse ungureanul.

Atât a apucat să spue. O ploaie de pumni îl culcă la pământ, spre admiraţia şi bucuria soldaţilor. Şi pentrucă deabia mai mişca, l-a suit în camionetă şi... hai cu el la spital în Constanţa. Mache fu judecat de Tribunal şi achitat cu unanimitate. S'a dovedit în timpul procesului că administratorul era o brută şi că ostaşii suferiseră crâncen sub tutela sa. Dar căpitănaşul nostru fu mutat totuşi disciplinar la Bârlad.

Aici a avut altă păţanie. A sedus o biată institutoare; iar "făptura"—cum îi spunea el,—s'a plâns superiorilor. Şi pentrucă rămăsese vag... însărcinată şi chestiunea atingea grav onoarea militară, Ministerul delegă pe Generalul Economu să întreprindă o anchetă cât mai discretă.

—Cum a fost Marinescu?

—Vedeţi, dom'le General, domnişoara m'a cunoscut la un bal şi-i-i…(voia să lase impresia că *fata* l-a posedat.)

—Şi ce? Ai necinstit fata! Trebue să-i acorzi reparaţie.

—E greu de reparat, dom'le General.

—O vei lua de nevastă.

—Vai de mine, dom'le General! D-voastră aţi lua-o, dacă aţi fi în locul meu?

L'a pălit râsul pe bietul General Economu de atâta îndrăzneală, dar l-a iertat. A "cocoloşit" povestea, i-a dat fetii o despăgubire şi… a salvat onoarea Cavaleriei. Iar Mache, conform obiceiului, fu mutat în Basarabia.

* * *

INTR'O zi, în timpul războiului, ne-am pomenit cu el acasă. Venise într'un scurt concediu, după luni de grele lupte prin stepele ruseşti. Se însurase la Bucureşti deabinelea, iar nevasta îi născuse doi gemeni. Era fericit ca nimeni altul.

—Doi băeţi deodată! Ii fac militari.

Ne-a istorisit apoi de luptele cumplite la care luase parte cu regimentul său de călăraşi. Avansat Locotenent-Colonel, se bătuse ca un leu, iar pieptul era încărcat de decoraţii. Prezenta simplu faptele-i de vitejie, ca şi cum ar fi povestit că s'a bătut la chef cu cine ştie ce berbant care-i

privise iubita cu insistenţă. Parcă crescuse şi mai mare. In orice caz, în ochii noştri crescuse până la cer.

* * *

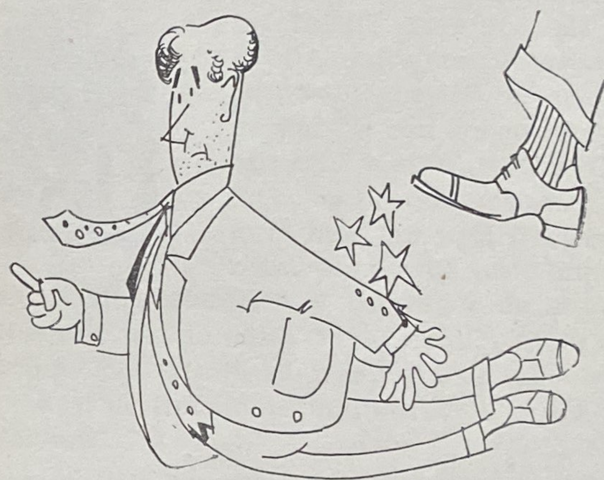
S'A înapoiat pe front. Socrul său, general, crezând că-i face surpriză, îi obţinuse rămânerea într'un serviciu sedentar la Bucureşti. Dar Mache n'a voit să primească:

—Mă aşteaptă băeţii pe front, tată socrule. Nu-i pot lăsa singuri.

Era în timpul grelelor lupte din Cuban. In fruntea unităţii, s'a avântat ca un fulger spre linia inamică. Fără de voie, intră într'un câmp de mine. Din uriaşul Mache, fala Cavaleriei, nu mai rămaseră într'o clipită decât un pumn de sfârtecături, împrăştiate pe stepa rusească…

A murit viteaz, precum i-a fost viaţa. Dumnezeu să-l odihnească! Dar sunt sigur că nici în cer n'are astâmpăr: Istoriseşte snoave îngerilor!

HERR RUNDFUNK-ATTACHE

N modest episod politic, prezentat fugitiv. Fără îndoială că fiecare dintre noi cunoaşte un "dedesubt" neştiut de marele public. Cei cari am fost implicaţi cândva şi în treburile Statului, ne-am văzut adesea martorii unor întâmplări ce, istorisite, pot acorda juste dimensiuni circumstanţelor şi oamenilor de atunci. Nici o istorie nu poate fi mai veridică decât cea trăită. E o insultă să transformi în rapsod al luptelor de tranşee, pe militarul dela partea sedentară.

Eram directorul general al societăţii de radiodifuziune, instituţie cu capital privat, având însă controlul unui comisar al guvernului şi tutela Ministerului Propagandei Naţionale. Conducătorul Statului, pe atunci Generalul Ion Antonescu, ţinea să fie personal informat de programul difuzat, încât aproape zilnic aveam o scurtă audienţă de lucru, în care se definea tactica de urmat, măsurile de adoptat, propaganda poli-

tică, cu stricta observanță a decenței în raporturile internaționale.

Ne aflam în preajma războiului, cu trupele germane în țară. Puterea militară hitleristă era dominantă într'o Europă virtualmente ocupată. Se practicau abuzuri, unele de nevoe, altele cu bună știință. Generalul Antonescu lupta din răsputeri să reziste ingerințelor din ce în ce mai acute ale organelor de comandă, fie militare sau diplomatice. La rândul nostru, cei mai mici, dădeam o adevărată bătălie spre a ne apăra independența națională.

—Ce fac, Domnule General? Mi se trimite vorbă să încep atacuri prin radio împotriva Americanilor, Englezilor, Francezilor.

—Te rog să n'o faci! Ne aflăm în neutralitate. Apelez la bunul D-tale simț. Suntem prea mici spre a ne rățoi la toată lumea.

Așa gândea Antonescu, "vândutul nemților", ajutându-mă să găsesc calea de a scăpa de presiuni și interferențe. Președintele consiliului de administrație al radiodifuziunii era Nichifor Crainic, fost Ministru al Propagandei. Mai slab de îngeri, se grăbise să inaugureze "Ora Germaniei" la postul național de radio, oră la care nu se intonau decât marșuri militare, comentarii depe front, probleme tendențioase. Impresia în publicul ascultător fusese dezastruoasă. Românul nu putea uita că Hitler cedase Rușilor Ardealul și Basarabia. Primeam zilnic sute de scrisori de amenințare, cerând suprimarea acestei rubrici, fapt imposibil în practică, din pricina cir-

cumstanțelor. Mai mult, "Ora Germaniei" tindea să se transforme în sat fără câini. Ni se cerea difuzarea a tot soiul de manifestațiuni hitleriste, civile sau militare, ce exasperau pe ascultătorul român, care plătea taxă pentru emisiuni în limba lui.

Intr'o bună zi mi se anunță vizita Domnului Dr. M., proaspăt numit în postul de Atașat pentru Radio, nou creat la Legația Germaniei din București. Era un sas din Transilvania, care vorbea destul de bine românește.

—Sunt fericit să colaborez cu Dvs., domnule director general, Guvernul Führerului ar fi onorat dacă ați accepta o vizită la Berlin, spre a vedea organizația noastră radiofonică.

—Mă simt onorat, domnule doctor, atât de vizita Dvs. cât și de invitație. Deocamdată însă împrejurările mă rețin pe loc.

După câteva zile, altă vizită, alte insistențe. Mi se cereau mai multe ore în limba germană, spre a strânge "relațiile de prietenie". Am refuzat politicos, rugând să mi se lase libertatea de discernământ și decizie. Individul era din cale afară de îndrăzneț și insinuant. In condițiuni normale i-aș fi interzis să mă frecventeze. Dar era reprezentantul Marelui Reich și se prevala de imunitatea diplomatică.

Altădată veni să-mi propună de a începe o serie de emisiuni în limba germană pentru trupele din țară. Simțeam că mă părăsește răbdarea. I-am comunicat necazurile mele lui Constant, ministrul Propagandei și lui Nichifor

Crainic, preşedintele societăţii. M'au sfătuit să mă descurc cum voi putea, problema fiind deosebit de gingaşă.

Nu trecu mult timp şi d-rul M. îmi spuse răspicat că ar fi dorinţa Führerului ca să închiriem postul naţional de radio Statului german, *pentru exclusiva propagandă în limba germană*, destinată trupelor din Orientul Apropiat.

—Desigur că dacă sunteţi de acord, veţi fi răsplătit.

Am simţit că se învârteşte casa cu mine. M'am stăpânit totuşi şi l-am rugat să-mi lase o zi de gândire. Am plecat la Ministerul Propagandei, spre a cere protecţie ministrului. Era o problemă de Stat, care depăşea atribuţiile mele de director general.

—Mi se propune "şperţ" ca să înstrăinez postul naţional de radio!

—Dragul meu, fă cum ştii! Caută să te debarasezi cu multă prudenţă. O împotrivire categorică poate agrava relaţiile cu Germania.

—Dar bine, Domnule Ministru, cum e posibil să mă abandonaţi? Există deja o ură evidentă pentru simplul fapt de a se fi introdus o oră germană pe săptămână. Ce ar zice ascultătorul nostru orăşan sau ţăran, auzind că la postul Bucureşti se vorbeşte doar nemţeşte? Aceasta nu mai e Germania pe care am cunoscut-o odinioară! (Făcusem opt ani de şcoală nemţească.) Pretinsul aliat se transformă în *ocupant*. Stimez admirabilul popor german, dar portestez împotriva politicii de aservire. Deocamdată suntem încă în ţara noastră!

—Ai totală dreptate, însă consimte şi D-ta că problema nu o pot rezolva nici eu singur. O vom discuta într'un consiliu de miniştri.

Eram disperat când l-am părăsit. Am început să plâng în automobil. Ajuns la sediul societăţii în strada General Berthelot am chemat la telefon pe Conducătorul Statului. Vorbeam cu vocea stăpânită de emoţie:

—Domnule General, n'am găsit sprijin nicăeri. Vă rog pe Dvs. să-mi veniţi în ajutor!

—Linişteşte-te şi caută să mai rezişti spre a câştiga timp. Vom vorbi mâine după amiază mai pe larg, la Legaţia Germană, la concertul lui Gieseking.

Intr'adevăr, a doua zi avea loc un recital al foimosului pianist, în cerc foarte restrâns. Fusesem invitat la rându-mi de către Fabricius, ministrul Germaniei la Bucureşti. Intre timp însă trebuia să sosească d-rul M. pentru răspuns. Urma să iau o hotărîre eroică. Nu am mai ezitat.

Am formulat o lungă demisie către Ministrul Propagandei, cu o copie pentru Conducătorul Statului, expunând în cuvinte patetice opoziţia mea şi a oricărui Român cu drag de neam de a se închiria postul naţional de radio unei puteri străine, fie chiar aliată. Mi-am justificat demisia cu argumentul că nu vreau să provoc greutăţi guvernului printr'o atitudine de rezistenţă. Am terminat însă spunând că prin con-

duita mea cred a-mi fi făcut datoria şi că mai curând aş distruge instalaţiile, decât a ceda radiodifuziunea română forţelor hitleriste.

Peste câteva minute fusei înştiinţat că la telefon se află domnul "Rundfunk-Attaché dr. M., delegatul Führerului".

—Daţi-mi legătura!

O voce mieroasă dela celălalt capăt al firului, mă întrebă dacă am reflectat asupra închirierii postului, care nu îmi putea aduce decât avantagii. Nu l-am lăsat pe interlocutor să-şi sfârşească fraza, învăluindu-l într'un potop de invective româneşti sonore şi neaoşe, pe care le înţelegea aidoma.

—Şi dacă mai îndrăznesti să-ţi calce piciorul în proprietatea noastră, pun garda să te dea în pumni afară, domnule delegat al Führerului!

După o jumătate de oră eram chemat urgent la Ministerul Propagandei. Ministrul, galben la faţă, flancat de cei doi secretari generali, Emil Bulbuc şi Victor Medrea, mă întâmpină cu adevărată spaimă.

—Ce-ai făcut! Ne-ai nenorocit! Suntem chemaţi de urgenţă toţi trei (Constant, Medrea şi eu) în audienţă la Generalul Antonescu. Ai provocat un incident de cea mai mare gravitate. D-rul M. s'a plâns lui Fabricius, cerând reparaţii pentru insultele aduse Führerului. Generalul e foc şi pară

—Domnule Ministru, mai înainte de a provoca incidentul, v'am prezentat demisia. Pe de altă parte, eu reprezint un grup de acţiuni, o

societate particulară, tutelată de Stat. Dacă Statul nu înţelege să se împotrivească singur, îl priveşte. In orice caz, eu apăr interesele celor ce mi-au dat mandat să le gospodăresc averea. N'am ofensat Germania. Reaua credinţă a traficantului insultat, nu are nimic german. Nu cred că Führerul mă va expulza din ţara românească. Iar Dvs. puteţi numi în locul meu un succesor mai puţin nărăvaş!

Am plecat cu Constant şi Medrea la Preziedenţie. Pe scări l-am văzut coborând pe Fabricius, care personal venise să protesteze, cerându-mi capul. L-am găsit pe Generalul Antonescu la masa de lucru, încruntat şi negru. Imi dădeam seama de proporţiile incidentului, regretam necazul ce personal i-l produceam. Antonescu mă primise şi mă sfătuise cu drag părintesc, în toate împrejurările.

—Iţi dai seama ce-ai făcut? Iţi dai seama în ce situaţie ai târît guvernul şi pe mine personal?

—Nu exista alternativă, Domnule General. Repet ce v'am scris şi în demisie: mai curând distrug postul, decât să-l cedez. De altfel misiunea mi-e terminată, iar incidentul poate fi socotit încheiat prin plecarea mea dela conducerea radiodifuziunii!

Eram surescitat, vorbeam tare, răspicat, măsurându-mi totuşi cuvintele şi cântărindu-le importanţa. Constant şi Medrea mă priveau timoraţi de propria lor soartă, aşteptând verdictul.

Făcând paşi mari şi apăsaţi prin cameră, Generalul veni spre mine:

—Du-te şi vezi-ţi de treburi! Demisia se respinge!

Apoi întinzându-mi mâna, îmi spuse pe ton sever:

—Ai făcut bine ce-ai făcut! Dar există mijloace mai diplomatice de a lichida incidentele, decât acela de a înjura camenii, amenințându-i cu pumnii!

... I-am strâns mâna, cu părerea de rău că nu i-am sărutat-o.

Acesta era Generalul Ion Antonescu.

După amiază ne-am întâlnit la Legaţia Germaniei. Am sosit ceva mai târziu. Nu ştiu ce va fi vorbit Generalul cu Fabricius în prealabil, dar acesta veni spre mine cu exagerată cordialitate:

—Aber lieber Generaldirektor! Linişteşte-te! D-rul M. şi-a depăşit mandatul. E un idiot. Niciodată nu l-am autorizat să trateze în numele nostru.

—Excelenţă, am avut educaţie şi şcoală germană. Admir Germania eternă, dar vă repet şi Dvs. ceiace i-am spus Domnului General Antonescu: decât să închiriez postul naţional de radio, unei puteri străine, oricare ar fi ea, prefer să-l dinamitez!

—Aber, bitte, seien Sie ruhig! Ascultă cât de frumos interpretează Gieseking pe Debussy...

Mi-a oferit un loc lângă Doamna Maria General Antonescu.

A doua zi la orele 11 dimineaţa, am primit la societatea de radiodifuziune vizita d-lui Stelzer, Consilier de Legaţie şi a d-lui Generalkonsul

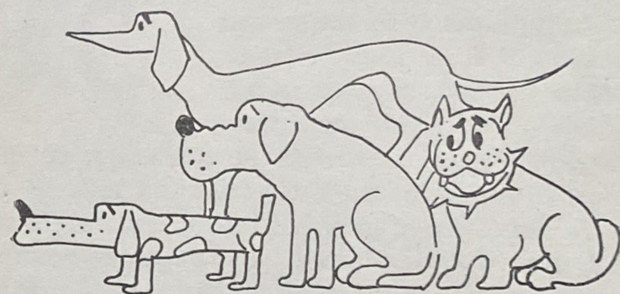
Wüster, cari au venit să prezinte oficial scuze, anunţându-mă că "dl Rundfunk-Attaché dr. M., a fost mutat disciplinar în Germania".

* * *

ERA pe vremea când Iuliu Maniu strângea mâna "fascistului" Antonescu în boxa acuzaţilor. Era pe vremea când onoarea unei ţări nu fusese încă ucisă de plotonul de execuţie.

Milano 1957.

CAINII

ITEAM mai demult într'o gazetă românească despre o dispoziţie a guvernului comunist dela Bucureşti, prin care se cere populaţiei rurale să predea câinii de curte unui oficiu sovietic, spre a fi jupuiţi şi făcuţi mânuşi pentru soldaţii roşii. Este vorba de un simplu act de represalii, de josnică răsbunare împotriva bietelor animale, pentrucă muşcau din izmana glorioşilor militari ai armatei sovietice, atunci când veneau să fure găinile gospodarului dela ţară.

După năvala trupelor muscăleşti, când nu se mai găsea un pic de hrană nici pentru oameni, vedeai pe străzile Bucureştilor bieţi câini vagabonzi, scheletici, doar pielea şi osul, hămesiţi de foame, umblând pe lângă ziduri cu ochii umezi, sticloşi, cu coada în jos şi capul plecat de înfrângere, în căutarea vreunui ciolan sau a vreunei cojiţe de pâine. Nimeni nu îi mai alinta, nici nu îi striga pe nume. Doar picioarele beţivilor sovietici încălţaţi cu cizme de iuft, plezneau cu

furie printre coastele deşirate de prigoană şi nemâncare.

Acum îşi vor sfârşi calvarul. Pilula de otravă şi aparatul de jupuit vor curma o existenţă ce adeseori a fost mai plină de înţeles decât a multor oameni de nimic, fie ei comunişti români sau soldaţi ai armatei roşii.

Imi amintesc de vremurile bune de acum treizeci de ani. Plecam la vie la Valea Călugărească, în apropierea Ploeştilor. Nu era bucurie mai mare decât întâlnirea cu dulăii ce păzeau rodul şi conacul. Erau vreo zece la număr, albi, roşcaţi, cenuşii sau negri, care de care mai flocos, unii ca vulpea, alţii ca nişte lupi ori lăţoşi ca urşii. Mă îmbrăcam înadins cu haine vechi sau cu o bluză de pânză groasă, spre a-i lăsa să-si facă mendrele, să sară pe mine în toată voia, să-mi pue labele pe umeri în semn de îmbrăţişare, sau să mă tăvălească pe jos prin iarbă, cu dragostea lor nebunească. Ştiau că odată cu mine venea şi răsplata: porţia de carne sau de bojoci, pe care o cumpăram din vale dela măcelar. Altminteri, in zilele obişnuite, nu căpătau decât o halcă de mămăligă sau un codru de pâine muiat în ciorba rămasă dela oamenii curţii.

Pe vremea răsboiului din 1916 se înmulţiseră hoţii pe deal. Prădau conacele, dar mai ales furau rodul când da în pârg. Paznicii nu mai aveau dreptul să poarte arme de foc, ci o simplă bâtă cu care nu prea speriau pe tâlhari. Aşa că ne-am gândit să păstrăm pe lângă noi cât mai mulţi câini ciobăneşti. Erau atât de credincioşi

şi păzitori, de ziceai că's nişte zmei. Ziua îi ţineam legaţi de coteţe cu lanţuri lungi, ce lunecau pe sârmă. Spre înserat li se dădea drumul. Veneau să ne pupe mâinile cu boturile umede şi apoi o zbughiau în vie de le pierdeam urma. Să fi ferit Sfântul pe vreun străin să mai pue piciorul în deal, căci pulberea se alegea de el! In zori dulăii veneau de bună voe şi întindeau gâtul ca să li se pue lanţul. Ştiau pe semne, că asta e soarta câinilor de când lumea şi o primeau cu voe bună sau, cel puţin, cu resemnare.

In câteva săptămâni dispărură toţi hoţii depe podgorii. Fiindcă şi vecinii făcură la fel ca noi. Dulăii se dovediseră vrednici, fie că îi chema Grivei, Fidel, Azorică, Hector sau Leul.

Este de prisos să mai insistăm asupra calităţilor sau a credinţei câinilor faţă de stăpân. Li s'au consacrat cărţi întregi, de n'ar fi să cităm decât pe Jack London sau Oliver Curwood. Sunt uneori fapte ce ţin de miracol, împlinite de bietele animale ce de obiceiu sunt date ca pildă de răutate. Exemplul câinilor sanitari, ai celor poliţişti sau militari, câinii ce întovărăşesc pe orbi şi invalizi sau pe copiii de şcoală ,apoi faimoşii bernardini din munţii Elveţiei, ce de atâtea ori au salvat accidentaţii dela moarte sigură, ori trupele de câini polari ce trag săniile prin ţinuturile înzăpezite, cât şi câinii de curte sau câinele de casă, ce priveşte ca omul în ochii stăpânului, înţelegându-i bucuriile şi durerile, iată doar câteva palide dovezi de devotament şi nobleţă, ce de multe ori o depăşeşte pe aceia a oa-

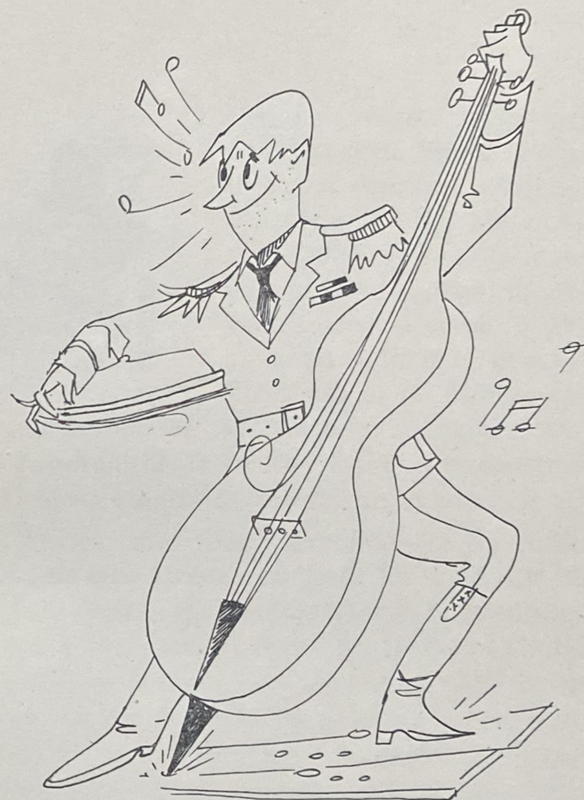
menilor. Nu e glumă. Există o "omenie" a câinilor' pentru cazul că am considera omul drept centru al tuturor virtuţilor. Ţinând seama de marele privilegiu al omului de a grăi, de a se putea exprima, de a se apăra, de a decide, vom desprinde adesea superioritatea patrupedului, în multe împrejurări în care viaţa reclamă devotament şi sacrificiu. Să nu se uite că bietul câine nu are decât lătratul spre a se exprima, şi colţii pentru a se apăra. Cât despre temuţii săi colţi, oare le ce mai folosesc în faţa pistolului sau a bulinei cu otrava pe care i-o serveşte adversarul-om?

Pe nedrept i-a fost atribuită câinelui toate răutatea lumii. In realitate *câinoşenia* este adesea superioară aşa zisei *omenii* a multor indivizi, semeni de-ai noştri. Intre un câine român şi un politician sovietic, aleg pe primul.

Iată dece, în faţa măsurii luată de bolşevici de a jupui pe credincioşii, neasemuiţii şi umilii tovarăşi ai gospodăriilor ţărăneşti, ne întrebăm şi noi, ca altădată fabulistul: CARE E OM SI CARE-I CÂINE?

Buenos Aires, 1953.

AURICA

I SE spunea "regele". L'am cunoscut destul de târziu la Tecuci, unde era directorul Şcoalei Militare de Pilotaj. Mă dusesem prin 1924 să-mi văd cumnatul, pe atunci căpitan de cavalerie, care trecuse în aviaţie şi urma cursurile Şcoalei de Zbor, cât şi pe Milică, dragul meu prieten Mihail Marinescu, inginer şi aviator, actualmente la New York, care deasemenea işi făcea stagiul de teterist în aviaţie.

Aurică, mai precis Comandorul Aurel Petrovici de mai târziu, era tânăr locotenent şi director al Şcoalei de Pilotaj. Născut în Botoşani, făcuse o parte din războiul din 1916-18 ca sublocotenent de infanterie, cu splendide fapte de arme. Apoi ceruse trecerea în aviaţia, care deabia începuse să se înfiripeze, numărând câteva elemente de mare prestigiu, fie dintre militarii activi, fie rezervişti. Voi cita în treacăt doar câţiva eroi aviatori ai frontului din Moldova, pe cari am avut onoarea să-i cunosc pela Oituz sau

Mărăşti, în timpul când serveam la rându-mi ca cercetaş de război într'un spital de campanie. Numele lor erau: Macavei, Poly Vacas, Grigore Gafencu, Megu Schwarz, Stroici, Oculeanu şi alţii. Stimaţi şi admiraţi, reprezentau o armă de elită, o armă ce presupunea mare curaj şi abnegaţie. "Un aviateur vaut deux marins" mărturisea dictonul, detronând astfel gloria de până atunci a marinarilor.

Pe Locotenentul Aurică îl întâlnisem în restaurantul gării Tecuci, pela trei din noapte. Se "cinstea" cu tulburel de Panciu în tovărăşia câtorva camarazi, damblagii ca şi el. In orăşel totul era ferecat la ora aceia târzie. Singura crâşmă deschisă peste noapte, rămânea prăpăditul restaurant al gării, unde de bine de rău mai găseai o brânzoică, ceva ghiudem sau salam, vin şi sifon. Nu mai era nevoe decât de gâtlej tăbăcit şi mână solidă ca să nu facă scurtă de iuţeala cu care da şpriţul peste cap.

Aviatorii din vremea aceia beau mult, nu atât din viciu cât pentru a-şi face curaj. Intr'adevăr, materialul pe care zburau era penibil. Zilnic prăbuşiri şi victime. Trebuia vână de om îndrăzneţ spre a continua o meserie ce te plimba mai mult pe lângă moarte decât în afara ei. Dar Aurică Petrovici se născuse moldovan, vesel, optimist şi chefliu ca toţi moldovenii de ispravă.

* * *

IN 1919, după ocuparea Bucovinei, fusese trimis cu detaşamentul ce-l comanda, la Cernăuţi. De bună seamă că epoletul de ofiţer român făcea impresie printre pestriţa populaţie minoritară locală. Iar Aurică, chipeş şi vânjos părea general de Armată iar nu sublocotonent de Infanterie! Stimulat de câteva ţoiuri de tescovină, o porni către centru. Se opri în faţa unui cinematograf şi intră fără să plătească. Dreptul ocupantului! Rula un film de dragoste, iar sala era pe jumătate plină. Aurică ieşi, îndreptându-se către cassa de bilete.

—Cât incasezi, şefule, când ai toate locurile ocupate?

—Opt mii de lei, dom' Colonel! răspunse emoţionat casierul, un evreu-ungur, tânărului sublocotenent.

—Poftim cinci mii, fiindcă sala e pe jumătate goală, şi dă toată lumea afară!

—A... am... aş...

—Niciun "a". Inviţi spectatorii să plece! Spui că e ordin dela comenduire. Operatorul să rămână pe loc, fiindcă va proecta filmul doar pentru mine. Doresc să nu fiu deranjat de nimeni. Hai, aprinde lumina în sală şi evacuiază publicul.

Cine se putea opune autorităţilor de ocupaţie? Sala fu golită ca prin farmec, iar Aurică se instală, lăfăindu-se pe câteva scaune, şi porunci să înceapă filmul. Unde era vreo scenă ce-i plăcea, striga scurt:

—Stai! Opreşte aici!

Operatorul ţinea pelicula în loc, ca la lanterna

magică, deobicei unde amanţii din film se despărţeau, sau la scenele ce înfierbântau şi mai mult mintea năzdrăvanului spectator unic.

—Dă-i drumul!

Şi iar pornea filmul.

—Halt! Aici îmi place!

Din nou se oprea la cine ştie ce atitudine atrăgătoare. Şi tot aşa l-a frecat pe operator o oră întreagă. Apoi i-a dăruit şi lui un bacşiş gras şi lăsând "liber la public" o porni orgolios către centru, salutat până la pănânt de personalul cinematografului, care nu pierduse nimic, ci dimpotrivă câştigase bine.

* * *

LA Tecuci, din pricina extraordinarelor sale calităţi de zburător, fusese numit directorul Şcoalei de Pilotaj la vârsta de 26 de ani. Sfida moartea de dimineaţă până seara. Avea elevi de toate categoriile, dela grade inferioare până la general. Ii învăţa să sboare cu surîsul de buze. Era de o exuberanţă neînchipuită, de o vitalitate fără margini. Il ajuta sănătatea de fier şi forţa-i de taur.

In orele libere lua avionul şi pleca să-şi salute prietenii depe la moşiile din jurul Tecuciului, zburând la înălţime mică deasupra conacului, făcând semne de amiciţie celor ce ieşeau în curte să-l privească. Odată, în zbor către Şcoala de Pilotaj din Buzău, văzu din înălţime o că-

ruţă cu pae ce trecea agale pe şosea, având cocoţate în vârf două fete de ţăran. Aurică începu să le facă o curte stăruitoare cu avionul. Le da târcoale şi se apropia din ce în ce mai mult, zburând peste căruţă gata s'o atingă, până când ţăranii îngroziţi, lăsară carul în drum, dejugând boii şi fugind pe câmp de nu s'au mai văzut.

La Buzău, unde trecuse director de zbor, în timpul unui exerciţiu cu un elev pe un avion de dublă comandă, avu un accident ce era să-l coste viaţa, accident închieiat cu pierderea a două vieţi omeneşti. Voind să execute o "vrillă" îi făcu semn elevului din spate să se ţină bine, lăsând liberă bara de comandă. Acesta însă de teamă se crampónă de ea, blocând asfel comenzile. Avionul se prăbuşi peste o colibă, ucigând un ţăran şi omorând pe elevul-pilot. Petrovici fu scos cu chiu cu vai dintre sfărâmăturile aparatului, cu glezma piciorului zdrobită şi fel de fel de răni corporale fără importanţă. Scăpase dela moarte ca prin minune, iar cu toată grozăvia accidentului, rămăsese treaz, fără a pierde o singură clipă cunoştinţa. Fu internat în Sanatoriul Brâncovenesc, unde zăcu mai bine de un an, suferind zeci de operaţii spre a i se salva piciorul dela amputare. Răposatul profesor chirurg Juvara îl scăpase dela o gravă infirmitate, îngrijindu-l cu un devotament neîntâlnit. Printre cei de veneau adesea să-l viziteze la sanatoriu, era şi tânăra Principesă Ileana a României.

Şchiopăta uşor, însă nu-şi pierduse umorul nici curajul. Continua să zboare, să bea şi să danseze. Fusese transferat la Bucureşti, în Ministerul Aeronauticei, unde în timpul războiului a funcţionat ca director al materialelor. Il întâlneai prin toate localurile, mai ales prin cele cu lăutari. Era client constant al "Coanei Victoriţa", a lui Mitică Dona, Răcaru sau Vişoiu. Când se cherchelea, avea mania să cânte la contrabas, deşi nu se pricepea. Apuca instrumentul, pişca coardele cu mâna şi apoi îl răsucea în loc ca pe un titirez. Mă aflam la Vişoiu la Şosea într'o seară când în uniformă fiind, ceru contrabasul. Lăutarii îl înconjurară, spre a-l feri de privirile indiscrete, dar mai ales de ochiul camarazilor dela Comenduirea Pieţii. Tot răsucind contrabasul, l-a scăpat din mână de s'a făcut ţăndări. Plăti dauna fără a protesta şi puse orchestra să cânte o sârbă. Avea vecini de masă un grup de francezi cari îl priveau cu interes. Bătând sârba mai mult cu piciorul şchiop decât cu cel sănătos, chiuia de răsuna localul, strigând din când în când:

—Ca la Paris! Ca la Paris!

Aceasta, spunea el, era "chiuitură franţuzească", în onoarea vecinilor de masă.

* * *

Am locuit împreună timp de un an, într'un apartament al meu din Parcul Filipescu, pe strada Paris, peste drum de "Institutul de Domnişoare Bolintineanu". Tinereţea noastră fuziona adesea cu tinereţea Institutului de Domnişoare, mai ales că şi eu aveam în vremea aceia mare popularitate de compozitor de romanţe. Imi ascultam uneori cântecele intonate seara—ca adevărate imnuri naţionale—de întregul grup de eleve interne, cari voiau să omagieze în felul acesta pe vecinul şi trubadurul la modă. Bun cum sunt, împărţeam omagiile cu Petrovici. Apartamentul nostru avea două intrări, încât nicicând nu ştia dreapta ce face stânga...

Pentru a păstra "secretul operaţiunilor" dădusem drumul femeei de serviciu. Gospodăria măruntă ne-o făcea Gheorghe, ordonanţa lui Petrovici, isteţ, priceput, pe deasupra credincios şi mut la cele ce vedea.

Dela un timp, Gheorghe slăbea de se topea. Intr'o lună se ofilise de nu-l mai recunoşteam.

—Ce-i cu tine, mă, de ai slăbit atâta?

—N'am slăbit, Dom'le Comandor! Nu ştiu nici eu ce să fie.

—Poate că eşti bolnav de piept. Spune mă, ce ai, ca să-ţi dau bani să te'ngrijeşti, sau să te internez în Spitalul Militar.

—Zău că n'am nimic, Dom'le Comandor. Am slăbit de căldură.

L'am luat eu cu binişorul pe Gheorghe deoparte, fiindcă de civili îi era mai puţină teamă. Imi mărturisi bietul băiat că plămânii erau să-

ñătoşi, dar că îndrăgostit fiind de o servitoare din imobilul nostru, se... greşise cu ea. In afară de dragoste pură, iubita îi încredinţase şi o... meteahnă lumească ce făcea ravagii în tinereţea noastră. Bietul Gheorghe se prăpădea de-a'mpicioarele. Slăbise zece kilograme într'o lună.

I-am istorisit lui Petrovici întâmplarea, rugându-l să-l interneze în Spitatul Militar, fără să-l mai scarmene. Dar nu l-a răbdat inima să nu-şi afirme măcar în treacăt autoritatea:

—Aşa Gheorghe, ziii, mi-o făcuşi?! Ţi-a trebuit amor? Prăpăditule!

—Iertaţi-mă, Dom' Comandor! Mi-a sucit muierea mintea.

—Ce să te iert, mă nenorocitule! Uite în ce hal eşti! Şi întorcânduse către mine spre a disimula râsul ce sta să-l podidească, se opri o clipă, adresându-se răspicat ordonanţei încremenită în poziţia de drepţi:

—Ascultă ici, Gheorghe, şi bagă la cap! *Dacă până diseară nu-mi vii gras cum ai fost înainte, te mănâncă puşcăria!......*

—Am înţeles, Dom' Comandor! răspunse Gheorghe fericit că scăpase neatins de mâna grea o comandorului.

* * *

COLEGUL de gazetărie Horia Roman m'a informat nu de mult că Aurică Petrovici s'a stins în mizerie la Bucureşti, răpus de un cancer. Cine ar fi crezut că muntele acela de om era ros pe dinăuntru de teribila boală?

Astfel, sufletul desprins de trupu-i chinuit s'a înălţat către zările celeste, neatinse de avion, spre a se întâlni cu duhurile glorioşilor camarazi de zbor sau petreceri porniţi la rândul lor pe drumul fără de întoarcere: Aurel Vlaicu, Zorileanu, Radu Beller, Ivanovici, Valentin Bibescu, Bănciulescu, Kerciu, Ionel Fernic, Sandu Popişteanu şi mulţi alţii, nespus de mulţi.

Milano, 1957.

MARE BAL MARE,
DOUA MUZICI DOUA

MA doare capul de atâta discuţie! exclamă plictisit Toni.

—Voi sunteţi de vină, zise greoi Manzoni. Veşnic aceiaşi poveste: unde mergem? De un ceas bateţi apa în piuă. Să profităm că sunt cu maşina şi să mergen la Otopeni cu nişte "maimuţe"!

—E Duminică seara, mon vieux, înghesuială mare. Au ieşit ţaţele la Şosea să ia aer. A fost şi zi de curse şi meeting de aviaţie. Veţi vedea că nu găsim un locşor pe nicăeri. Decât s'o întindem până la Otopeni, mai bine să mergem undeva pe 11 Iunie. Hai la Luzana! Ne fulgeră Iorgu o burtă de crap borţos în saramură, de să dai cu căciula după turci, adăugai eu cu oarecare rezervă, ca cel mai tânăr dintre toţi.

—Bravo puştiule! strigă încântat Tappy. Idee splendidă!

—Se aprobă, bimbo! replică viguros Manzoni, bătându-mă la fel de viguros pe umăr, de cât peaci să mă dea jos.

Hotărîrăm să mergem la Luzana. Bătrâna gră-

dină de vară fusese pe vremuri crâng boieresc. Mare de vreo două pogoane, deşi în inima capitalei în drum spre Parcul Carol, te puteai pierde de boschete şi iederă. Nu te vedeau vecinii, nici tu pe dânşii. Chelneri dresaţi, veneau discreţi, ca nişte umbre, apoi dispăreau la fel. De asemenea şi lăutarii. Cânta acolo Fănică Bambacea cu un taraf din cele mai bune.

In copilăria mea grădina se numise "Suzana", propietarul inspirându-se din titlul operetei cu acelaş nume, în care Florida Florescu făcea ravagii la Teatrul Liric, sau vara la Oteteleşanu. Voga grădinii Suzana fusese de nedescris, după inaugurarea expoziţiei din 1906. Nu exista bucureştean, care să nu viziteze Parcul Carol, unde în afară de expoziţia industrială, mai găsea şi o fărâmă de grădină zoologică, având un leu pricăjit, ce mai mult tuşea decât răgea, o girafă melancolică cu gâtul lung şi ochii umezi de pedagogă îndrăgostită de profesorul de latină, un vultur apatic, semănând la cioc cu nasul negustorilor orientali depe Smârdan, şi doi urşi năpârliţi, umblând nervoşi de colo-colo, ca nişte funcţionari comerciali ce nu au bani pentru curse.

Mai exista un lac cu bărci şi lebede, desprinse parcă din reclamele albitoriei Falk, un "tobogan" noduros, un "watershoot" ingenios, un "palat al artelor" construit din paiantă, o peşteră artificială, deloc fioroasă, servind ca centru de intâlnire pentru pompieri şi servitoare, sau pentru liceeni şi fetele dela Profesională. Se mai

aflau şi nişte "Arene" mai mult române decât romane, văduvite de cezari şi gladiatori, în care se ţineau de obicei adunările Ligii Chiriaşilor, spre a protesta împotriva banditilor de proprietari, sau ale propietarilor ce protestau împotriva pungaşilor de chiriaşi.

Intreg cârdul nesfârşit de cetăţeni se oprea în mod obligatoriu să-şi lapede năduful la Suzana, în faţa unei halbe Bragadiru cu guler. Concurenţă nu avea decât "Leul şi Cârnatul" aşezat peste drum, cu straşnici patricieni şi fudulii de berbec, însă neîncăpător pentru puzderiza de oameni paşnici ce se vântura de căldura caniculară a verilor bucureştene. Fiindcă lumii îi plăcea să petreacă. Război nu mai fusese dela şapte'-şapte.

Dar iată că într'o bună zi, o inspecţie venită ca trăznetul din cer senin, descoperi nereguli. Anume, se spunea că se dovedise carne stricată, pe care clienţii o consumau făcută mititei, cu voluptatea prospăturii. Insă gurile rele şopteau că alta era taina descinderii poliţieneşti. Un fapt banal, în fond: un binevoitor anonim denunţase colonelului în retragere Cerbu (nume predestinat), că nevasta îl înşeală, indicându-i ora, locul, omul şi gradul.

Intr'adevăr, soţia adulterină fu găsită în "separeu" de către propriul soţ, colonelul în retragere. Era ghemuită ca o pisicuţă, cu pielea roză şi o aluniţă la coapsă, pe genunchii unui căpitan foarte activ, subaltern şi succesor al colonelului in retragere. Se spune că următorul dramatic

dialog avusese loc între cerbul colonel şi infidela căprioară, acelaş, dialog care se repeta stereotip aproape în fiece lună, de douăzeci de ani încoace:

Colonelul: —Nu m'aşteptam, Mimişor, să-mi faci una ca aceasta. Imbracă-te repede, căci poţi răci aşa goală. Gripă îţi mai lipseşte!

Mimişor: —Ah, Ţumpi, cât sunt de nenorocită!

Şi un plâns în sughiţuri zguduia ca de obicei de douăzeci de ani încoace, trupul plăpând şi roz al bietei Mimişor.

Colonelul: —Linişteşte-te, Mimişor, hai fii cuminte! Ştii căci eşti urâtă când plângi.

Lucruruble se împăcau când îi explica înţelegătorului soţ, că nu a fost vorba de a-l înşela, ci de un simplu şi nevinovat capriciu de femee.

Ceiace îl enervase peste măsură pe bravul militar, nu fusese faptul că nevasta se sacrifica pentru moralul regimentutui, ci mai ales că la intrarea sa intempestivă, căpitanul nu luase poziţia de drepţi, nici nu bătuse pintenii. (Lucru imposibil, dat fiind că subalternul avea o biată fiinţă goală pe genunchi şi cismele scoase.)

—Ca să vedeţi disciplina de astăzi, dom'le Gen'ral! spunea cerbul colonel prefectului de poliţie Nicoleanu, căruia îi ceruse favoarea de a delega pe comisarul-şef Hociung să asiste la descindere.

Spre a nu da naştere la rumori şi spre a nu compromite epoletul, chiar când e cerb în retragere, acel încântător personaj care a fost gene-

ralul Nicoleanu, dădu ordin ca localul să fie închis "din motive sanitare. S'a găsit carne stricată!" Fără însă a se preciza dacă era vorba de cea din mititei, sau de cea aflată pe genunchii activului căpitan de grăniceri. A stat localul închis aproape un an. L-a cumpărat apoi un om cu multă tragere de inimă şi cunoştinţa meseriei, Iorgu Steriu, vechi negustor venit din părţile Macedoniei. Şi pentrucă amintirea "Suzanei" era proaspătă în mintea bucureştenilor, şi pentru a nu nesocoti nici decizia poliţienească, localul fu botezat "Luzana", care titlu nu însemna nimic decât că aducea cu cel vechi.

Nu mă mai lungesc cu descrierea farmecelor Luzanei. Veţi înţelege şi Dvs ce înseamnă să poposeşti pe înnoptat la răcoarea copacilor bătrâni, cu halba, şi mititeii dinainte, după ce ai colindat kilometri întregi prin aleile prăfuite ale Parcului Carol, sau prin fierbinţeala de cuptor a străzilor cetăţii lui Bucur.

DAR nu v'am spus ce fel erau eroii povestirii mele. "Eu" sunt eu, cel ce vă povesteşte. Toni, fratele meu, inspector pe atunci în Ministerul Muncii. Manzoni era Consulul General al Italiei la Bucureşti, iar Tappy, Insărcinatul cu Afaceri al Legaţiei Franţei. Acţiunea trebue situată la începutul lui 1925, deci acum vreo 32 de ani. Buni prieteni unii cu alţii, ne vedeam aproape zilnic. Şi ca orice bucureşteni rutinaţi, căutam să descoperim din când în când, farmecele periferice ale unei capitale necunos-

cută de toată lumea. Sătuli de localurile de noapte care se numeau Alcazar, Chat Noir, Tabarin sau Maxim, ne înfundam prin cine știe ce cârciumă de mahala, la Toboc în Colentina, la Zahana sau Mandravela, ori la Georgeasca din Intrarea Zalomit, sau balurile interlope de cartier. Imi amintesc cum după războiul din 1918, la un asemenea bal în sala de sus a unei școli depe Bulevardul Ferdinand, ne salvasem lăsându-ne să lunecăm pe burlan dela etajul întâi, în stradă. Fiindcă îmbătându-se, un patriot cu mustața pe oală și "muscă" sub buză, începu să strige "hip-hip România Mare" ,dar mai ales să tragă cu pistolul în tavan, de s'a împrăștiat tot balul ca potârnichile, în câteva minute. Iar cu o săptămână înainte de întâmplarea noastră fusesem cu aceiaș echipă de prieteni la "serata mascată a violetelor" peste șina ferată în cartierul Ferentari. Deși îi se spunea balul violetelor, mirosea mai mult violent decât violet, a băutură și nădușeală. Când pela ceasurile patru dinspre ziuă s'a încins bătaia cu ocazia alegerii reginei balului, ne-am pomenit în stradă ieșiți pe fereastră, bucuroși că scăpasem cu viață din încrucișarea sifoanelor ce șuerau prin aer.

ATUNCI haidem la Luzana!

Imbarcați în mașina lui Manzoni, o pornirăm într'acolo. O masă ca în basme, cu toate bunătățile pământului, ne picurase în vine o rară dispoziție.

—Terminăm la Brotăcei, fraților! strigă Manzoni cu protocolul consular simplificat la maximum.

—Mince alors! îl completă Tappy, într'un limbaj puțin obișnuit în cabinetele Legației Franceze din strada Biserica Amzei.

Voi adăuga că Tappy, un tânăr diplomat, ținea pentru câteva săptămâni locul ministrului său care plecase la Paris.

Fără a ne mai tocmi, pornirăm înapoi către oraș, pe 11 Iunie, coborând Dealul Mitropoliei, apoi prin Piața Mare, cu întortochieturile străzilor Bazaca, Bărăției, Colții, și apucând-o pe strada Doamnei la stânga, ieșirăm în Academiei, ca să o luăm pe Regală către Calea Victoriei.

Ceasul rău!

Pe strada Academiei, în fața cofetăriei Anghelescu & Guérité, mai precis în fața Pasajului Comedia, era iluminație a giorno. Curtea sălii Liedertafel fremăta de lume, trăsuri, rochii de seară și costume naționale. Două afișe imense străjuiau la poartă, cu clasicul anunț popular, dar veșnic fermecător: "Mare BAL Mare", "Două MUZICI două", Famfară, Orchestră clasică, națională și de dans". Iar din subtitlu luarăm cunoștință că era vorba de "Balul Coaforilor, Coafezelor și Manicuristelor" din București.

—Aici e de noi! zise Toni fericit. Avem ce agăța. Sunt fete nostime!

Intr'adevăr, fetele care potriveau unghiile cucoanelor sau crailor bucureșteni, erau uneori de o frumusețe cinematografică. Convorbirile înfiripate în timp ce își exercitau profesiunea, atin-

gerea complice dar obligatorie a mâinilor, sfârşea de obicei cu idile orizontale, cu mezalianţe de câteva zile sau câteva săptămâni.

Oprirăm maşina în spatele Bisericii Albaneze, pe strada Enei, spre a ţine un mic consiliu. Eram toţi decişi să mergen la bal, în afară de Tappy care opunea rezistenţă.

—Nu pot merge, amicii mei. Este prea riscat, fiind vorba de o sală centrală. S'ar putea să mă recunoască cineva, şi sunt compromis pe viaţă. Gândiţi-vă că pentru câteva săptămâni sunt şeful misiunei la Bucureşti. Frumos mi-ar sta: Ministrul Franţei la balul bărbierilor români.

—Poveşti, monşer!, replică Manzoni. Cine vrei să te recunoască? Cine crezi tu că vine la serata bărbierilor? Corpul diplomatic? Trebue să fii nebun! Hai şi nu mai face mofturi!

Cedând insistenţelor şi consimţind că într'adevăr nu existau riscuri de a întâlni cunoscuţi din "lumea noastră", plătirăm câte cinci lei de căciulă la cassă şi intrarăm.

Ne întâmpină o hărmălae de nedescris. Chiote, strigăte, muzică, dans, veselie, într'o atmosferă supraîncălzită de mulţimea trupurilor şi de vara care începuse.

Priveam distraţi la gloata pestriţă, când deodată apăru ca din văzduh, cu mersul legănat din şoldurile mari, cu faţa jovială şi chelia presărată cu confetti, Trancu-Iaşi în persoană. Fostul ministru al muncii, avocat şi poet, una dintre cele mai populare şi pitoreşti figuri pe care le-a avut ţara românească, colinda dintr'o por-

nire firească, dar şi din spirit electoral, toate mahalalele, toate întrunirile cetăţeneşti şi adunările muncitoreşti. Boteza, înmormânta, cununa, pe unde putea şi cât putea. Il întâlneai uneori în aceiaşi seară în trei-patru locuri diferite. Umbla de ici-colo împărţind surîsuri, vorbe de duh şi prietenie. Un "tip" în înţelesul bun al cuvântului, pe care nu l-au putut egala decât întrucâtva Jean Tehaş Florescu şi mult mai puţin, De. Re. Ioaniţescu, aceştia din urmă, prea demagogi. Personalităţi de imensă popularitate. Oameni de altădată, într'o atmosferă de altădată. Ar fi să-l nedreptăţim însă pe Trancu-Iaşi, dacă nu i-am recunoaşte merite deosebite şi minunate înfăptuiri pe teren social, pe care bonomia şi popularitatea sa nu le diminuiază întru nimic.

In seara balului, fostul ministru era îmbrăcat în smoking, cu o cocardă la butonieră, a cărei panglici atârnau până la burtă: însemnul asociaţiei, conferit preşedintelui de onoare, care spre disperarea noastră nu putuse fi altul decât însăşi Trancu-Iaşi.

Când l-a văzut Tappy, a pălit. A dat să se retragă, să fugă, dar n'a mai fost chip. Râzând cu gura până la urechi, strălucitor de fericire, cu braţele deschise, Trancu-Iaşi izbucni gălăgios:

—Excellence! Quelle honneur! Quelle joie de vous avoir parmi nous! Poftiţi, poftiţi, nu vă jenaţi! Vous êtes chez vous.

Impinşi de el, ne pomenirăm în mijlocul sălii.

—Atenţiune!, strigă preşedintele din toţi plă-

mânii—, atențiune, iubiți cetățeni! O deosebită cinste ni s'a făcut în astă seară. Se află printre noi Ministrul Franței, sora noastră mai mare, eterna, nemuritoarea Franță!

Un urlet de junglă pornit din toate piepturile bărbierilor, coafezelor și manicuristelor, acoperi eterna, numuritoarea Franță. Deabia s'a mai putut auzi comanda lui Trancu-Iași, venită ca o urgie:

—Muzica! Marseieza! Să cânte Marseieza!

Și cum tot mârlanul, fie el român sau de altă nație, are o cât de vagă noțiune despre "Marsilieză", cele două muzici două, cea clasică, națională și de dans, împreună cu fanfara civilă, gen șapte-gâște, atacară imnul francez. Curat că îl atacară! Tappy, în poziția de drepți, asculta galben ca turta de ceară.

Mi-a fost dat atunci să aud pentru prima oară, o Marseilleză ce semăna cu "Deșteaptă-te Române". Inceputul pornea oarecum corect și îl acompaniau într'o franceză bizară câțiva bărbieri poligloți: Alonzan-fan-tra-la-la-lii-la-li". Dar nu știu cum se făcea, că dela mijloc în colo semăna aidoma cu "In care te-adânciră barbarii de tirani...". Avea dreptate Trancu-Iași când spunea că Franța e sora noastră mai mare!

—Luați-l domnișoarelor la dans, pe domnul ministru. Ocupați-vă de dânsul. Nu-l lăsați singur!

In loc de domnișoare, se repeziră vreo zece calfe de bărbieri și îl ridicară pe sus pe bietul Tappy, care, palid cum era, părea cadavrul pe

care pirații se pregătesc să-l asvârle la rechini. L-au dus bărbierii pe scenă, având grijă să-l scape din greșală, când l-au așezat jos. De acolo a trebuit să salute surîzând mulțimea ce nu își mai potolea entusiasmul. Apoi a început dansul, concursul de viteză pentru coafuri de damă, concurs de dexteritate pentru spălatul capului la bărbați (care s'a executat pe freza lui Tappy), după aceia hora, sârba și tombola. Tappy le-a prezidat pe toate, funcțiunile fiindu-i transmise de însăși Trancu-Iași. O sudoare rece îi îmbrobonea fruntea în timp ce țopăia la "sârbă" de mai bine de un sfert de ceas. I-au oferit spre cumpărare și câteva bilete de tombolă, toate câștigătoare. Mare a fost hazul general, mai puțin al său (dar ce contează!), când în afară de câteva duzini de ace de păr "invizibile", a câștigat o rață vie, în persoană. Era o plăcere să-l vezi pe Ministrul Franței la București, dansând cu o tânără coafeză, ținându-și rața sub braț.

Când pe la patru de dimineață ne-am putut strecura hoțește din vâltoarea balului, ieșind în stradă pe ușa de serviciu spre a scăpa de "Marseieza" de plecare, Tappy înfășurat în serpentine ca o mumie fantezistă, dete—cu gest de scârbă—drumul raței pe strada Academiei, care măcăind, o luă în sbor către Universitate:

—Va-t'en au diable, espèce de vieille sorcière!

Râdeam cu lacrămi. Doar Tappy nu putea nici măcar surâde. Noi ceilalți petrecusem admirabil, bucurându-ne de atenția unanimă, de grația și promisiunile câtorva fâșnețe manicuriste. Ne-am

despărţit ca de obicei, în piaţa Teatrului Naţional.

—Allons-y, Tappy! Ne vous faites pas de soucis!

* * *

A doua zi, în toate ziarele din Capitală, apăru notiţa următoare: "In sala Liedertafel din strada Academiei, a avut loc aseară marele bal anual al Asociaţiei Bărbierilor, Coafezelor şi Manicuristelor din Bucureşti, sub presidenţia de onoare a Domnului Trancu-Iaşi, fost Ministru al Muncii. Două muzici şi o bogată tombolă au distrat distinsul public până la ziuă. Serata a fost onorată de înalta prezenţă a Excelenţei Sale Dl. Tappy, Ministrul Franţei la Bucureşti".

* * *

PESTE două săptămâni "Excelenţa Sa" fu transferată disciplinar la Tirana. Ducea odată cu sine în Albania, nostalgia ţinuturilor româneşti şi amintirea balului bărbierilor, coafezelor şi manicuristelor din Bucureşti.

Río de Janeiro, 1953.

SIMPLE AMINTRI

AM şi uitat că am fost însurat! Sunt de atunci douăzeci şi şapte de ani, douăzeci şi şapte de ani de viaţă trăită atât de intens cu interferinţa a sute de femei, victorii şi înfrângeri, cu bucurii mari şi prăbuşiri totale, încât amintirile, chiar şi cele de seamă încep să se stingă.

Mă văd cu pirostriile pe cap în Biserica Amzei din Bucureşti, îmbrăcat în jachetă şi floare albă la butonieră, la braţ cu juna şi graţioasa mea nevastă, înaltă şi subţire ca o trestie, flancaţi de naşi, Virgil Madgearu—pe atunci ministru de finanţe—şi Doamna. Se mai aflau apoi peste o mie de invitaţi, prieteni şi gură-cascã. Popularitatea mea în vremea aceia era deosebit de mare. Făcusem o carieră-fulger în muzica uşoară. Singurul compozitor concurent, Alexandru Leon, fiul generalului Leon, moldovean de neam foarte bun şi muzician excelent, începuse să decadă din pricina drogurilor. A şi murit curând, încât rămăsei stăpân pe piaţă până când Ionel Fernic, încântătorul meu coleg şi prieten

de copilărie, interveni cu autoritatea şi talentu-i incontestabil. Nu existau nici Ion Vasilescu, nici Gherase Dendrino sau Ely Roman. Aceştia au apărut cu mult mai târziu.

Proaspăt director de fabrică, mă avântasem fără de voe în muzica uşoară, deschizându-i alături de Leon şi Fernic drumul glorios de mai târziu. Angajat să cânt pentru discurile Casei Columbia din Londra, nu aveam nici în acest sector decât un singur concurent, boier şi prieten, pe Manole Stroici, diletant ca şi mine, care înregistra pe discuri Odeon, sub numele Manuel Volodin. In acelaş timp cu noi începu extraordinara, unica vogă a lui Moscopol şi mai târziu a lui Cristian Vasile.

Nevasta mea era fata lui Grigoriu, fost proprietar al Companiei de Operă şi Operetă dela Teatrul Liric şi Grădina Oteteleşanu, întemeietorul virtual al Operei Române. Se chema Nana, iar cântecul ce i l-am dedicat la logodna noastră în 1930, a fost primul meu mare succes. Cu el m'am prezentat timid la îndemnul unor prieteni, în faţa directorului general al Casei Columbia la Bucureşti, dr. Geza Pogany. Voiam să văd dacă mi-l poate înregistra pe discuri; întreprindere foarte grea, deoarece snobismul bucureştean nu admitea în vremea aceia decât muzică străină, mai ales franceză şi germană. Era epoca lui "Ich küsse Ihre Hand, Madame", "Chérie", "Ne rendez pas les hommes fous", etc. La rândul meu tipărisen patru bucăţi la Viena, cu texte străine, soldate însă în România cu tot atâtea

insuccese. Singurul care le-a cântat cu faimoasa-i orchestră dela restaurantul "Colonade" fusese Jean Marcu, unul dintre cei mai fini lăutari şi diseuri pe care i-a avut Capitala. El le difuza şi la postul de radio Bucureşti, care îşi începuse timid emisiunile prinse de ascultători în "cască" încă din 1927, sub priceputa conducere a inginerului Cârnu-Munteanu.

Dar gloria mea se poticnise aici. Era destul de debilă ca să mă popularizeze. Priveam cu jind cum se vindeau notele şi discurile străine şi nu mă puteam consola doar cu aprecierile prietenilor sau ale anumitor cercuri mondene bucureştene.

Deaceia când m'am dus cu manuscrisul la directorul "Columbiei" aveam în gât un nod de şase persoane.

—Was haben Sie dort?

—Un cântec.

—Wie heisst es?

—Nana-Nanita.

—Vrei să-l probezi?

—Selbstverständlich!

M'am aşezat la pian şi cu mâinile tremurânde am prezentat muzica dedicată logodnicei mele.

—Are şi cuvinte?

—Are.

—Le poţi fredona?

—Să încerc!

Incepui să cânt foarte timid cuvintele franţuzeşti, apoi pe cele româneşti.

—Bitte noch einmal!, ziseră în cor nevasta şi

fata directorului general, amândouă blonde, dar sfâşietor de urîte.

Am cântat încă odată "Nana-Nanita", de astădată cu convingere şi cât am putut mai bine.

—Doreşti să fii cântăreţul nostru de discuri? A murit Leonard şi ne trebue cineva pentru muzica uşoară. L-am încercat pe Baldovin dela Teatrul Naţional, dar nu a dat rezultate.

Am crezut că e vorba de o glumă, totuşi răspunsei într'o doară:

—Nu pot face carieră publică. Sunt industrìas, director de fabrică. Sufăr cenzura unui consiliu de administraţie.

—Mai gândeşte-te! Poţi deveni celebru. In afară de compoziţiile D-tale pe care consimţim să le înregistrăm, te angajăm cântăreţ al "Columbiei" pentru cel puţin 24 cântece pe an, plătindu-ţi 3.000 lei pentru faţa de disc cântată, aceiaşi sumă pe care i-am dat-o lui Leonard, prinţul operetei române. Dacă eşti de acord, peste două săptămâni pleci la Viena, spre a face primele înregistrări cu "Majannah", "Oh, Dona Clara", "Caminito", "Madona Bruna", "Jana" şi "Nana-Nanita". Vei face o probă de film, sub supravegherea faimosului Jacobi!

Oferta era ameţitoare. Cine nu râvneşte gloria? Iar gajul ce mi se oferea pentru un disc cântat, depăşea leafa mea de director de fabrică. (In vremea aceia media salariului unui funcţionar public era de 1.000 lei.) Nu m'am mai gândit la nimic:

—Accept.

—Mâine te duci la Sellman să-ţi facă cinci fatografii mari. Avem nevoie pentru reclamă.

In aceiaşi zi am semnat ameţitorul contract. Peste două luni eram celebru. Mutra rânjindă se răsfăţa în toate vitrinele magazinelor de muzică, pe notele sau afişele "Columbiei", întovărăşită de aprecierile de rigoare: "prinţul romanţei româneşti", "un nou astru", "o nouă stea", "Mai tare decât cutare", "maî abitir ca ăla", etc.

Iar Pincu Blumenfeld, patronul casei "Armonia" mă angajă în exclusivitate pentru editura sa.

Nana Grigoriu căreia îi făcusem o curte discretă, nu a mai putut rezista celebrităţii crescânde, şi purtând la rându-i în sânge prin ereditate, muzica, a consimţit să abandoneze anul III al Facultăţii de Drept din Bucureşti, urcând la braţu-mi în cadenţa lui "Vino din Liban, mireasă" scările de piatră ale Bisericii Amzei.

Din mulţimea dela biserică n'am poftit la recepţia de acasă decât o mână de buni prieteni, vreo cincizeci la număr. Erau printre alţii, amicii de toată ziua: Cincinat Pavelescu, Ion Marin Sadoveanu, Victor Ion Popa, Tudor Muşatescu, Sică Alexandrescu, Mircea Stefănescu, Ion Anestin, Val Mugur, Alex. Leon, etc.

Intr'un colţ, fără a fi observat de Sadoveanu, Puiu Iancovescu povestea în şoaptă ultimul "banc" pe seama acestuia:

"Intr'o dimineaţă iese Sadova în curte (astfel îi spuneam noi lui Ion Marin în intimitate), spre a cumpăra nişte fructe dela "olteanul" care

își depusese coșurile și cobilița la poartă. Ion Marin purta o bonetă pe cap, și era îmbrăcat peste pijama cu un "robe de chambre", care îi scotea și mai mult în evidență formele destul de femeiești. (Intr'adevăr, avea șolduri mari și mersul legănat, iar bărbia ascuțită, aproape lipsită de păr și fața lunguiață, îi dădeau un aer mixt, când nu purta monoclu.)

—Cum dai perele, mă?, întrebă Sadoveanu?

—Doișpce lei kilu. Da' nu e cine știe ce dă ele. Mai bine luați din merele astea, Coană Mare, că e mai gustuoase!

Bine înțeles că datorită "discreției" lui Iancovescu, povestea cu "Coana Mare" a făcut înconjurul Bucureștilor, spre disperarea lui Sadoveanu, care era foarte încântat de fizicul său viril.

Cu câteva zile înainte de nuntă fusesem la Viena să fac înregistrări pentru "Columbia". Intre altele, cântasem pentru disc și două cântece de Alex. Leon, unul cu versurile lui Cincinat Pavelescu, iar celălalt pe versurile unui delicat poet, mort destul de tânăr, Alfred Moșoiu, inspector în Ministerul Artelor. E vorba de "Cântecul Ochilor":

...Pentru ochii tăi cei dulci
Am să scriu niște povești,
Numai tu să le citești,
Când mergi noaptea să te culci.

și de "Mi-ești dragă":

... Mi-ești dragă, orișicât aș vrea
Să șterg făptura ta din minte
Tu stăpânești ființa mea
Și toate gândurile-mi sfinte.

Dat fiind că printre cei prezenți se găseau de față autorul, Cincinat, apoi Alex. Leon, compozitorul, și eu interpretul—la cererea generală, începui să intonez "Cântecul Ochilor", acompaniat de autor la pian. Am cântat cu patos, aproape cu ochii în lacrimi, emoționat de prezența lui Cincinat, a lui Leon bolnav, aproape sfârșit, precum și a atâtor artiști, scriitori și prieteni, cari ascultau cu drag. Când am terminat, îmbrățișările și felicitările nu mai conteneau. Românii sunt pupăcioși și entuziaști.

In fața tuturor, Cincinat scoase o carte de vizită, pe dosul căreia improviză, în cinstea mea, următorul catren:

"In vocea-i caldă se răsfrânge
Desigur inima-i de aur...
Dar astăseară lângă Nana
Mânzatu o să fie taur..."

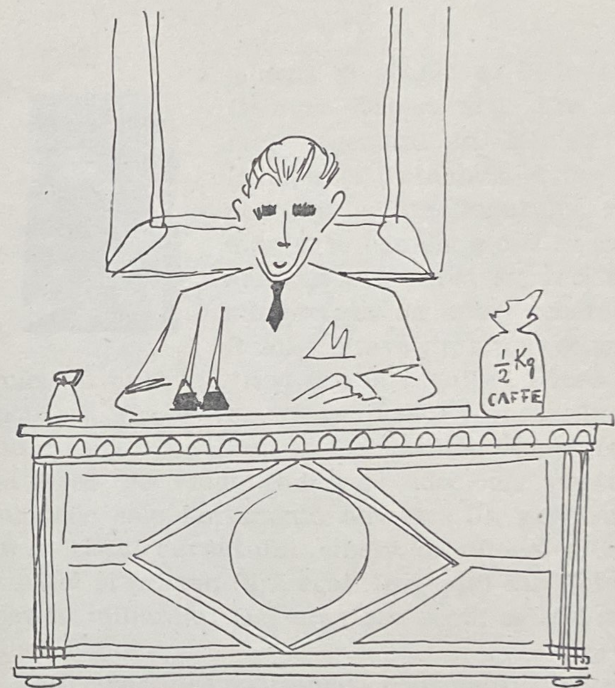
Și fără a aștepta ca râsul celor de față să se stingă, Tudorică Mușatescu, cu aceleași gesturi, scoase la rându-i o carte de vizită pe dosul căreia așternu pe loc epigrama de răspuns lui Cincinat:

"In noaptea asta veţi vedea
—Şi jur că adevăr zic vouă—
Mânzatu nostru o să stea
Ca un viţel la poarta nouă..."

Am surâs albastru, deşi ceilalţi râdeau din inimă...

Seara am plecat în călătorie de nuntă la Budapesta, întovărăşit de aluziile şi ironiile prietenilor. Să te ferească Sfântul să încapi pe gura artiştilor! Când am ajuns în Gara de Nord suindu-mă cu proaspăta-mi consoartă în cabina de dormit, am găsit pe pat "Educaţia Sexelor" de dr. Eraclie Sterian, deschisă la capitolul "Cum trebuie să se poarte tinerii în noaptea nunţii".

GEORGEL

1/2 Kg
CAFFE

L chema şi atunci ca şi astăzi, Georgel Demetrescu. Era director general în Ministerul Economiei Naţionale. A fost o podoabă a funcţionarului român şi ani în şir a dus în spinare cu priciperea sa, zeci de miniştri sau secretari generali. Rezolva grave probleme economice, inventa soluţii şi semna acorduri. Făcea şi politică, una ce nu era pe placul tuturor. Insă nu a existat nicicând ca Demetrescu să nedreptăţească pe vreum adversar ideologic pentru simplele sale sentimente adverse. Un gentilom in înţelesul cuvântului, cinstit ca nimeni altul, modest şi prieten fără egal. In postul său putea deveni miliardar. Dar era prea boem ca să-l seducă banul.

Deşi aparţineam aceluiaşi clan politic, nu ne întâlnisem niciodată. Eram directorul unei societăţi importatoare în Bucureşti. Prin înţeleapta politică a Mareşalului Antonescu economia ţării în timpul războiului nu cunoştea egal în Europa, abundenţa fiind excesivă aproape în

toate compartimentele. Exista totuşi o gravă penurie de cafea, din cauza imposibilităţii importului. Aurul era mai puţin preţios decât cafeaua.

O firmă germană din Hamburg ne propuse vânzarea a două vagoane de cafea africană ce se aflau din întâmplare în portul german, scăpată prin minune de rigorile legilor hitleriste. Administratorul firmei ne dădu şi informaţia că o autorizaţie ar putea fi obţinută cu aprobarea consiliului economic, cu avizul Ministerului Inzestrării Armatei, dar mai ales cu referatul directorului general Georgel Demetrescu, suveran în deciziile de import.

Aveam avantajul ca piaţa românească să fie foarte interesată într'un import de cafea. Găsirăm cu uşurinţă compărătorul în personana unui mare negustor, Bediţeanu, care însă nu avea legăturile necesare la Ministerul Economiei Naţionale.

Fără prea multe speranţe m'am hotărît să-mi încerc norocul singur. M'am anunţat lui Georgel Demetrescu, fiind primit cu cordialitate şi înţelegere.

—Eu nu sunt afacerist, domnule director general. Din acest import, societatea noastră nu câştigă decât comisionul legal.

—Nu îţi pot promite nimic. Săptămâna viitoare se întruneşte consiliul economic. Voi susţine cererea D-tale dat fiind că suntem interesaţi a aduce cafea.

Când m'am presentat după o săptămână, spre

uluirea mea, aprobarea fusese dată. Voi spune ın treacăt că pentru Bediţeanu afacerea era o adevărată mină de aur. Nu ştia cum să răsplătească solicitudinea directorului general.

—Aş dori să-i fac un cadou, dar nu găsesc formula. Gândeşte-te D-ta şi decide. Oricât ar costa, nu are importanţă!

Pentru a exprima situaţia în cifre, voi menţiona că în vremea aceia leafa lui Georgel Demetrescu era de douăzeci şi cinci de mii lei pe lună, iar Bediţeanu câştigase cu importul cafelei *vreo optzeci de milioane*.

—Informează-te, repetă Bediţeanu—dacă are nevoe de mobilă, o maşină, vreo bijuterie.

M'am interesat prin prieteni să aflu care sunt obiceiurile directorului general, spre a şti de unde să-l apuc. Mi s'a răspuns că nu era deloc indiferent la un vin bun, chiar la un chef, la doi ochi frumoşi de orice culoare, că îi plac şi cursele de cai, unde în fiece Duminică se ducea să-şi încerce norocul, fără să se supere dacă pierdea câteva sute de lei.

M'am tot frământat ca să găsesc soluţia şi consultându-mă din nou cu Bediţeanu, hotărîrăm să-i propunem o cantitate de cafea. M'am dus curajos la minister:

—Să nu-mi luaţi în nume de rău, Domnule Director General, dacă vă rog să acceptaţi câtiva saci de cafea din partea domnului Bediţeanu. Mai dăruiţi şi Dvs. prietenilor sau colegilor.

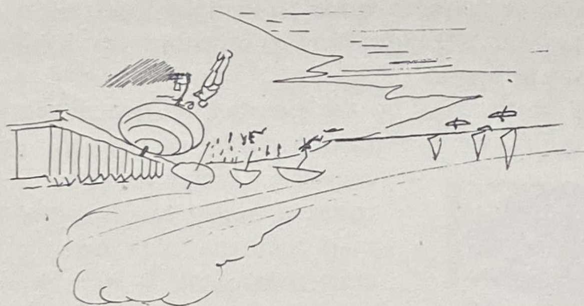
Câţiva saci de cafea reprezentau valoarea unui apartament în Bucureşti.

—Eşti foarte gentil. Intr'adevăr, sunt mare cafegiu. Dacă vrei să-mi faci o plăcere, spune-i domnului Bediţeanu să vândă cooperativei funcţionarilor noştri un sac, la preţul de cost. Cât despre mine, trimite-mi o jumătate de kilogram, cu factura respectivă!

Aşa s'a întâmplat. Cooperativa prin şeful ei, Iancu Copuzeanu, s'a bucurat să primească un sac de cafea la preţul din timp de pace, *iar directorul general Georgel Demetrescu a plătit trei sute de lei pentru o jumătate kil de buruiană neagră.*

Acesta a fost "şperţul" înaltului funcţionar, care a îmbogăţit sute de cetăţeni, rămânând atunci, ca şi acum, acelaş Georgel Demetrescu sărac, cinstit şi prieten.

MANGALIA

NCEPAND din 1925, vara ne duceam la Mangalia. Gheorghe Mugur, directorul general al Fundaţiei Principele Carol, îşi construise acolo o vilă, pe care ne-o închiria în întregime. Situată în afară de orăşel, se învecina cu casele lui Iancu Cârlova, a generalului Broşteanu, ale profesorilor Iorga, Pompei, Giurescu, Manoilescu şi altora.

Pentru noi Mangalia reprezenta un paradis, deoarece puteam duce timp de o lună viaţă de primitivi. Orăşelul rudimentar, prăfuit, pe jumătate în ruină, era mixt: româno-turco-greco-tătărăsc. Părea un colţ african uitat de Dumnezeu, cu o plajă unică şi o mare minunată. Pe atunci veneau acolo mai mult artişti. Pictori, sculptori, actori, scriitori şi gazetari, căutau în modesta staţiune maritimă uitarea şi liniştea. Ceeace seducea cu deosebire era lipsa de protocol şi mondenitate.

In afară de cei de mai sus, proprietari de vile, întâlneai pe Osvald Teodoreanu, decanul barou-

lui de Iaşi cu fiii săi Păstorel şi Ionel, pe pictorii Tonitza, Ştefan Popescu, Iorgulescu, Lucian Grigorescu, Feodoroff, Padina, Mac Constantinescu, apoi amestecaţi laolaltă pe Valentina Cretoiu, Motaş, Ricci, Tita Stihi, Bossy, Maria Monor, Leny Caler, Pamfil Şeicaru, Edith şi Tudor Muşatescu, George Costăchescu, Ţoţa şi Puiu Iancovescu, Zizi şi Val Mugur, Vintilă Dongoroz, Odette Pompei, Şerban Tassian, Ghiţă Folescu, Nana Grigoriu, Dinu Bădescu, Nae Secăreanu, Ion Sângeorgiu, Cella Marcov, Puiu Stănescu, Nelly Sterian, Florin Carnabel, Mircea Stefănescu, Victor Ion Popa, Bébé Anestin, Vîntilă Morţun.

Nu departe de noi începuseră sub supravegherea lui Vasile Pârvan, asistat de Radu Vulpe, săpăturile pentru desgroparea vechii cetăţi greceşti Calatis. Iar seara ne întâlneam cu toţii pela vreunul din restaurantele târgului, fie la Delureanu, fie la "Veteranu", ori la o partidă de biliard, un şerbet de trandafiri sau o "gingirlie" la Hrisula, încântătoarea grecoaică, moartă de tuberculoză în fragedă tinereţe. Veneau la restaurant şi notabilii comunei: primarul Stegaru, comandantul portului (în care intra doar un vapor pe an), judele-preşedinte Şeitan, de atletică statură dar olog de picioare, care înota însă extraordinar. Băutor de soi, era cel dintâi la libaţiuni, alături de Toniţă şi Mircea Ştefănescu. In mica piaţă din faţa lui "Delureanu" cu privire către dig, era aşezat minusculul monument al "Grenadierului Ciungu", erou al răsboiului

din 1916, a cărui statue turnată în zeci de exemplare împodobea pieţele multor sate sau comune. Intr'o seară, după un chef mai prelungit, judele-preşedinte împreună cu Val Mugur şi Mircea Ştefănescu, se suiră cu şpriţurile în mână pe statue, ca să ciocnească cu grenadierul Ciungu. Capriciu de oameni cu mintea înfierbântată de cherchelealǎ! Fură reclamaţi de binevoitori şi daţi în judecată, iar bietul jude Şeitan mutat disciplinar şi în curând, pensionat.

De Mangalia sunt legate amintiri minunate. Timp de cincisprezece ani, în fiecare vară, ne-am lăsat furaţi de poezia minusculei staţiuni, al cărei farmec îl descopereai încetul cu încetul, dar care până la urmă te confisca, pur şi simplu. Faima Balcicului începu cu mult mai târziu.

In cârciuma lui Delureanu ne beam şpriţul la ghiaţă alături de pescari, de lipovenii cu bărbi roşii stufoase, ce dau rachiul peste cap, sfărâmând paharul cu dinţii. Apoi ieşeam afară să gustăm un rahat sau o bragă dela cofetăria ambulantă a lui Ferhat, bătrânul turc cu chip de profet, de neîntâlnită bunătate şi politeţă, care-şi striga marfa pe malul mării, asaltat de copii şi prieteni. Şi dacă mai era timp până la masa de seară, ne îmbarcam în caicul lui Emir, care pentru câţiva lei ne plimba până departe în larg, înapoindu-ne în plină înserare cu luminiţele tremurânde în zare, luminiţe de vapoare ce porneau din Constanţa către Istanbul şi Occident.

Imaginea nocturnă a Mangaliei mi-a inspirat

acum vreo 30 de ani un cântec ce avea să cunoască succesul de public pe care nu-l gândisem niciodată:

...Pe mare licăreau lumini
Şi noaptea s'aşternea pe valuri,
Iar noi, sărmanii pelerini,
Visam gondole pe canaluri
Şi strâns uniţi priveam în zare
Cum în măreaţă'mbrăţişare
Se'mpreunau şi cer şi mare

Acum, e-atâta întristare!

Mi-e dor, mi-e dor de tine,
De părul tău ca pulberea de aur fină,
De-a ochilor mari splendidă lumină,
Mi-e dor, mi-e dor de tine!

Eram îndrăgostit de Odette, fata cu păr de mătase şi ochi întunecaţi...Dacă nici la douăzeci de ani nu îi fi îndrăgostit, înseamnă că laşi să treacă zadarnic viaţa pe lângă tine.

Şi ca să mai schimbăm, ne duceam pe înoptat să mâncăm nişte guvizi prăjiţi sau o halcă de ied la frigare, cu cimbru şi salată de roşii, la cârciuma lui "Veteranu", unde îşi stabilise sediul maestrul Toniţa. Aici îi plăcea mai mult decât la Delureanu, dat fiind că avea o curticică închisă între ziduri, pe unde nu putea pătrunde ochiul curioşilor. Trei lăutari ne cântau la ureche acelaşi invariabil repertoriu. Incepea cu

"marşul lui Napolion" şi sfârşea cu versiunea românească a "Valenciei" melodia în mare modă pe atunci, cu cuvinte circumstanţiale, dedicate vizitatorilor estivi:

Mangalia,
Staţiune balneară
Cu băi calde şi băi reci!
Mangalia,
Cu familia'n orice vară
Poci sezonul să-l petreci.

Era crâncen ceiace putea să bea Toniţă! Ne pierdea pe toţi pe drum, împleticindu-ne. El nu se clintea dela masă, decât arareori,—ca omul! Avea beţia liniştită, aşezată, Se întâmpla să bea douăzeci de ore în şir. Dacă îl pălea somnul, aţipea un ceas-două cu capul pe masă, apoi o lua dela capăt. Noi către ziuă, porneam să ne culcăm, fiindcă dimineaţa aveam întâlnire cu fetele la plajă. Doar el continua să oficieze, servit de chelnării ce se schimbau, fireşte, spre a nu pica de somn.

După câteva zile de chef, maestrul dispărea din circulaţie. Işi făcea cura de desintoxicare: nu mai punea vin în gură şi nu mânca decât pătlăgele roşii ca să-şi spele rinichii,—spunea el. Bătrânul Osvald Teodoreanu avea alt remediu ca să nu se îmbete:

—Vă vând şi vouă secretul, mormolocilor! Puneţi o felie de lămâe în şpriţul pe care-l beţi şi fiţi siguri că nu vă fulgeră la minte.

...Ceiace nu ne impiedica să-l scoatem în fiece seară de sub masă, predându-l vreunuia din băeţi, lui Ionel în deosebi, care nu prea punea băutura în gură,—ca să-l ducă acasă şi să-l culce. Cât despre Păstorel, ar fi o nelegiuire a-l acuza că nu-i plăcea băutura ..

Acolo la "Veteranu", povesti într'o seară maestrul Toniţă o întâmplare cu nişte lipoveni pe care-i poftise la el acasă ca să-i pozeze. Erau din cei bărboşi şi beţivi, din acei ce spărgeau paharul în dinţi, prefăcându-l în pulbere.

"Mi-a fost greu ca să-i conving, fiindcă nu prea înţelegeau ei ce e aia pictură. Primitivi şi simpli, nu cunoşteau decât pescuitul şi crâşma. I-am adus acasă pe doi dintre ei şi ca să-i potolesc le dădeam să bea în timpul şedinţelor. Le mai aduceam şi câte un castravete murat sau un gogoşar în saramură, ce părea că îi linişteşte, făcându-i mai docili. Intr'o bună zi le adusei un mic gavanos de sticlă cu şerbet de zahăr ars. Ieşit afară să aduc un sifon, până când am intrat în casă lipovenii îmi mâncaseră şerbetul cu borcan cu tot."

RAZBUNAREA MARINARULUI

RAU doi fraţi, Tonegaru, dintre cari unul făcuse o frumoasă carieră de comandant în marina comercială. După ce se pensionase, având şi licenţa în Drept, se specializase în Dreptul Maritim. Foarte "excentrici" aceşti fraţi Tonegaru, îşi făcuseră studiile primare şi liceale la Institutul Schewitz-Thierrin, întemeiat de doi profesori elveţieni la Bucureşti, pela 1890. Incăpăţânaţi din cale afară, românaşii erau vestiţi în toată şcoala, încă de copii.

—Tonegaru,—întreba bătrânul Thierrin la cursul de limba franceză,—spune dumneata cum se conjugă indicativul prezent al verbului "avoir"?

—Ietă că ştiu, da' nu vreau să spun! era răspunsul invariabil al elevului.

Din pricina încăpăţânării, colegii îl porecliseră "Măgăreaţă". Nu ştiu ce va fi devenit acesta. Nu s'a mai auzit vorbind de el. In schimb marinarul s'a făcut celebru în repetate rânduri, prin acte de impulsivitate ce i-au dăunat grav şi lui şi altora.

Ne vom ocupa însă de aspectul umoristic al individului. Locuia cu vreo patruzeci de ani în urmă, pe calea Victoriei, lângă Cassa de Depuneri, într'unul din puținele imobile foarte înalte din vremea aceia, cu șase etaje. Stătea la etajul cinci, iar dedesubt locuia o cucoană care avea un cățel. Când pleca de acasă, cucoana scotea cățelul în balcon, lăsându-l libertate. Privind la vale, către stradă, patrupedul lătra la fiece mișcare. Slavă Domnului, era destulă mișcare între Poștă și Casa de Depuneri, prilej pentru cățel de a lătra necontenit.

A reclamat Tonegaru, a amenințat, dar răspunsul era acelaș: "cui nu-i place, să se mute"! Prietenă cu proprietarul, conița se apăra cu argumente feminine. Inebunit de atâta lătrat, marinarul născoci un plan ce avea să restabilească liniștea. Cumpără o bucățică de carne și o legă de o sfoară. Ieșind în balconul său, lăsă să atârne sfoara, bălăbănind-o deasupra cățelușului, cu invitația de rigoare:

—Cuțu—cuțu! Na!

Dar nu-i dădea nimic. Când cățelul voia să înhațe carnea, i-o plimba pela nas mai departe. Tot agitând și ridicând sfoara, patrupedul se repezi zglobiu să apuce carnea. Din păcate însă sărise prea sus, dincolo de balustradă. Aterisând in stradă dela etajul patru, se făcu "afiș", ca animalele din desenele animate.

Odată cu răzbunarea lui Tonegaru, sfârși și lătratul în Calea Victoriei 101, etajul 4.

SANGELE LUMINOS

OLABORAM la pagina de umor a revistei literare "Vremea" semnând totodată şi cronica muzicală. Director era Vladimir Donescu, fiul primarului general al Capitalei, Alecu Donescu. Rubrica teatrală fusese încredinţată lui Ion Anestin (Bébé), una dintre viile inteligenţe româneşti, întruchipată într'o personalitate artistică de vaste resonanţe. Desăvârşit caricaturist şi pictor, sculptor, autor dramatic şi imbatabil umorist, era temut de adversari şi chiar de prieteni. Revistele sale "La Zid" şi "Gluma" au marcat o epocă, situându-se printre cele mai reuşite ale genului. Tipul naţional creat de el pentru Ion Ion, umilul cetăţean român, necăjit, slab, chinuit, în picioarele goale, îmbrăcat doar cu o cămaşă cu plastron şi pe cap cu "gambetă" de căpătat, a fost adesea reprodus în marile reviste occidentale. In critica dramatică, Anestin şi Ionel Dimitrescu dela "Curentul" făceau să tremure de emoţie autori şi actori, în aşteptarea verdictului premierii.

(După intrarea armatelor sovietice în ţară, Anestin fu ţinut aproape un an în lanţuri, pentrucă în caricaturile făcute cu alţi ani în urmă, *insultase pe şeful unui stat aliat, Mareşalul Stalin*. Bietul Anestin, eliberat după câţiva ani din ınchisoare, tuberculos, aproape muribund, nu ştiuse în timpul marelui războı purtat de Antonescu împotriva Sovietelor, că într'o bună zi Stalin va deveni "aliatul firesc". Ca orice simplu burghez, nu cunoştea misterele palatului regal.

Celălalt coleg, Ionel Dimitrescu, socotit criminal de război, după ani de puşcărie la Braşov, s'a sinucis asvârlindu-se pe fereastra închisorii.

Marele Nicolae Iorga avea mania pieselor de teatru. Este straniu cum această sclipitoare personalitate se dilua în slăbiciuni şi capricii de licean. A scris numeroase lucrări dramatice, cu subiecte istorice, ce nu au depăşit nicicând mediocritatea. O simplă înşiruire de amănunte, presentate didactic, fără suflu, nevertebrate, obositoare şi pedante. Profesorul atât de fermecător în discuţie, atât de concentrat în articolele de gazetă, se "împrăştia" în operele dramatice, lungindu-se peste măsură. In asemenea condiţii o piesă de Iorga, se ştia în Bucureşti, devenea un supliciu. Pe lângă faptul că ţinea patru ore,, nu rezolva nimic.

Cu tot marele său prestigiu, Iorga nu era acceptat de teatrele particulare. Costa prea mult luxul de a monta un spectacol condamnat la insucces. Ponosul cădea pe teatrele de Stat: Naţional şi Popular, sau pe teatrul Ligii Culturale, unde el era preşedinte. Din condescendenţă sau obligaţie, directorii înscriau în fiece stagiune o piesă a prodigiosului cărturar. Spre a strânge cât de puţin public, se împărţeau gratuităţi ori se invitau şcolile şi asociaţiile patriotice. Cu liceul "Mihai Viteazu" am asistat prima oară la reprezentaţia spectacolului "Un Domn Pribeag". In afară de lucrarea dramatică, am avut ghinionul să mă strângă şi gheata.

Am văzut şi o satiră socială "Sarmală, amicul poporului" la Teatrul Popular. Umorul şi incomparabila vervă a lui Iorga dispăreau în scrierea pieselor de teatru. Surîdeai doar dacă vecinul din fotoliu făcea vreo glumă de prost gust; în nici un caz de cele ce vedeai în scenă. Nu încerc a diminua imensa personalitate a intelectualului care a dominat prin prestigiu o jumătate de secol şi o ţară. Dar cum nimeni nu este invulnerabil şi cum slăbiciunile oamenilor mari sunt mai remarcabile decât a celor mici şi slabi prin definiţie, ne agăţăm de ele.

Astfel s'a întâmplat ca, atunci când Teatrul Naţional din Bucureşti a anunţat o nouă lucrare dramatică de Iorga "Sângele lui Minos (*), să apară în "Vremea" o notiţă anonimă (datorită lui Anestin), cu următorul cuprins:

In curând se va representa pe scena Naţiona-

(*) Rege mitologic în Creta, fiul lui Zeus şi al Europei.

lului ultima piesă de teatru a d-lui Nicolae Iorga intitulată "Sângele luminos".

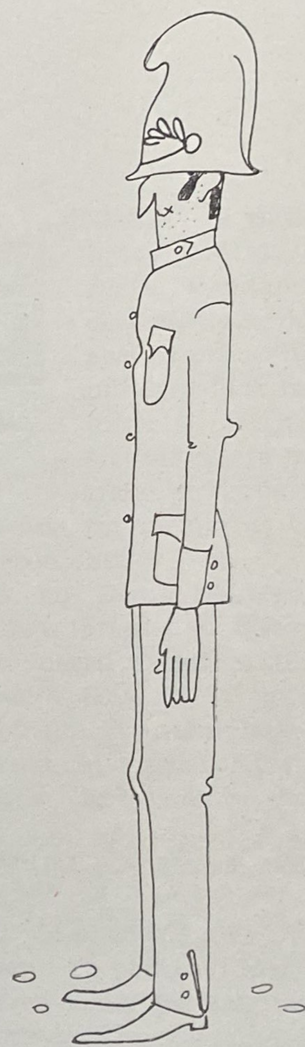
Populația îngrozită a început să se retragă în munți."

Ne aflam în şedinţă de redacţie, când s'a produs telefonul lui Iorga. Credeai că se dărâmă casa. Vladimir Donescu îngălbenise.

—Cine a fost magarul aceala, care şi-o permis să-şi bată joc de mine? Şi Dumneata cum de i-ai dat aprobarea? Voi vorbi cu tatăl Dumitale ca să suprime această fiţuică, ce ne batjocoreşte fără ruşine!

Şi aşa mai departe. Donescu nu a putut scoate o vorbă. Nu era chip. Bineînţeles că lucrurile n'au avut consecinţe iar noi ne-am prăpădit de râs.

CHIBRIT

IINDCĂ veni vorba de Alecu Donescu, avocat şi primar general al Capitalei, vechi liberal de categoria doua, adică din acei ce primeau posturi de răspundere fără însă a fi numiţi miniştri, voi s p u n e doar în treacăt că era un om de inimă, afabil şi simpatic. I se spunea "Clipici", având un tic nervos care îl făcea să clipească necontenit.

Impreună cu Dem, Dobrescu, deasemenea avocat naţional-ţărănist, zis "Târnăcop", ei sunt autorii introducerii urbanismului într'o capitală întortochiată, cu străzi de aspect oriental, cu clădiri construite la întâmplare după interpretarea fiecăruia. In special către periferie era o adevărată jale. Cetăţeanul se consulta deobicei cu nevasta:

—Du-te Mitică la primărie şi cere autorizaţie pentru casă.

—Ia mai dă-o încolo de autorizaţie, soro! Cheltuim banii de pomană. Mai bine spune ici, tu cum ai vrea să aşezăm şandramaua, spre Răsărit sau spre Apus?

—Ba cred că e mai bine spre Miazăzi, Mitică dragă, ca să o bată soarele toată ziua. Ai grijă să laşi un petec de curte la stradă, ca să avem unde întinde rufele!

Un alt cetăţean se consulta la rându-i, cu nevasta şi cu soacra.

—Ce zici, mamă soacră, s'o aşezăm "aşa" sau "aşa"?

—Mai bine "aşa" maică, ca să nu se zgâiască Popeasca la noi în casă.

—Nu, mămico, e mai frumos "aşa" cu spatele la "blocu" lu'Georgeasca. Ar avea şi soare dimineaţa. Mai putem sta niţel pe scăunel la poartă—adăoga Coana Miţa.

—Ai grijă, Tăsel, să laşi loc în curte pentru magazie, ca să băgăm lemnele şi butoiul cu varză murată! Nu uita de coteţ pentru Fidel şi pentru raţe!

Evident, argumentele cucoanelor prevalau asupra principiilor de urbanistică, iar noua locuinţă întorcea spatele Popeascăi, pe care în schimb Fidel o lătra în fiece dimineaţă.

Până când într'o zi, Dem. Dobrescu, inteligent, apusean şi constructiv, fu numit primar general al Capitalei. Cu adevărată furie se puse să dărâme tot ce dăuna perspectivei oraşului modern, toate rămăşiţele balcanice patronate de clicile electorale.

Străzi aliniate şi bulevarde largi răsăriră în locul uliţelor sumbre şi întortochiate. Clădiri moderne, aliniate, construite după toate principiile şi exigenţele urbanisticii, luară locul cocio-

abelor şi păduchernitelor. Abuzul se practicase de către mici şi mari. O adevărată ruşine a constituit-o imobilul lui Oscar Niculescu, preşedinte al Curţii de Casaţie, care trona în mijlocul Bulevardului Brătianu, nou deschis. Nimeni nu îndrăznea să se atingă de locuinţa înaltului dregător. Procese peste procese, ce nu rezolvau nimic. Dobrescu avea însă metodele sale.

Intâi dărâma şi apoi se judeca. Se pomeneau cetăţenii refractari cu lucrurile încărcate în camioane şi cu casa pulverizată în câteva ceasuri, de târnăcoape ce loveau fără milă. Dar mai târziu, toţi aveau să mulţumească "pandaliilor" celui mai de seamă edil pe care l-au avut Bucureştii.

Cu schimbarea guvernului, căzu Dobrescu-Târnăcop, luându-i locul Donescu-Clipici. Orice primar general ar fi venit, trebuia să continue ritmul impus de nărăvaşul predecesor. Il reclamau însăşi cetăţenii, al căror gust se adaptase repede modernismului.

Una dintre minunile începute de d-rul Costinescu, reluată de Dobrescu şi dusă la bun sfârşit de Alecu Donescu, a fost Parcul Naţional dela Şoseaua Kiseleff. In locul mlaştinilor, bălăriilor şi hârtoapelor de odinioară, răsăriră ca prin farmec crânguri, alei, palate, lacuri asanate şi navigabile, deschizând o perspectivă necunoscută până atunci capitalei României moderne. Iar în preajma Parcului Naţional răsări un întreg cartier de vile, unul dintre cele mai frumoase din Europa.

Spre a stimula spiritul edilitar şi dorinţa provincialilor şi chiar a străinilor de a vizita Bucureştii, se organiza totdeauna între 9 Mai şi 9 Iunie aşa-zisa "Luna Bucureştilor" în noul Parc Naţional. Expoziţii de tot felul reprezentau tradiţia şi progresul Capitalei.

Timp de trei ani am făcut parte cu titlu onorific din comitetul de organizare a Lunii Bucureştilor, alături de câţiva remarcabili artişti, scriitori, arhitecţi, colecţionari, dintre cari voi cita în treacăt numele unor Horia Creangă, Octav Doicescu, Alexandru Bădăuţă, Ion Anestin, Florescu, Mac Constantinescu, Rebhuhn, Mircea Ştefănescu, Adrian Corbu, Horia Oprescu.

Ne găseam într'o zi într'o şedinţă de comitet, prezidată de chiar primarul General Donescu. Clipea atât de des, schimonosindu-şi faţa, încât te enerva deadreptul dacă îl priveai mai îndelung. Ştia că fusese poreclit "Clipici" şi nu se bucura de fel. Doar revistele de umor sau presa opoziţiei îşi permiteau să-i aplice epitetul.

Ne aflam în mare fierbere, lucrând fără întrerupere pe şantier zi şi noapte, deoarece aşteptam inspecţia regelui Carol II, când uşierul anunţă vizita "Domnului Teodoru", care cerea să vorbească urgent şi personal primarului general:

—Care Teodoru?

—Nu-l cunosc. Un domn înalt. Dânsul spune că vă cunoaşte bine, că sunteţi prieteni.

—N'am timp. Să vie altădată!

Portarul ieşi. Se auzi vociferând alături, apoi uşierul reveni.

—Iertaţi-mă Domnule primar general. Domnul acela îmi spune că e ceva foarte important, în legătură cu "Luna Bucureştilor".

Nu apucase să termine, când prin deschiderea uşii apăru capul "Domnului Teodoru", care nu era altul decât faimosul Teodoru-Chibrit, una dintre cele mai pitoreşti figuri ale capitalei, pretins actor, dar mai ales boem fără meserie, şef de galerie la foot-ball alături de Nea Titi Barosanu, prezent la toate marile şi micile întâmplări, la premierele de teatru, prin cârciumi şi restaurante. Figură inconfundibilă: peste doi metri înălţime, slab şi deşirat (deaceia i se spunea Chibrit), un cap lunguet de tărtăcuţă cu un nas de tapir, fruntea mică, urechile blegi, buza de jos proeminentă, atârnând la vale. O voce puternică, însă bolborosită te făcea să întorci fără de voe capul, când vorbea pe stradă. Golan şi amuzant, devenise celebru prin simpla lui prezenţă.

Mă aflam odată cu Vasile Marin la un match de foot-ball, pe arena din Splai. Juca "Venus" cu o echipă străină. Stăteam pe una din băncile de jos, când deodată tună o voce de sus dela galerie:

—Eă, ăla prostu!

Vrând-nevrând ne-am întors cu toţi ca să vedem de unde vine chemarea.

—Care-va-să-zică toţi sunteţi proşti, fraierilor! zise Teodoru-Chibrit bucuros că "bancul" prinsese (Chibrit era fratele unui distins militar, colonelul de artilerie Teodoru, directorul Serviciu-

lui Geografic al Armatei). Notorietatea i-o crea se Puiu Iancovescu, punându-l să apară într'o piesă de teatru la Eforia, într'un rol episodic de pompier. Lung cum era, mai purta şi un coif de o jumătate de metru, încât apariţia sa, fără a spune vreum cuvânt, stârni în sală un râs fără seamăn.

Să trăiţi Coane Clipici! Hai noroc fraţilor!

Bietul Donescu se învineţise de enervare. Clipea şi mai des şi nu-i venea să creadă ochilor de atâta îndrăzneală.

—Dvoastră nu mă ştiţi pe mine, dar eu vă ştiu de Dvs., dom' Primar General! Sunt marele nostru artist Teodoru-Chibrit. Să vă dea Dumnezeu puterea măgarului. Sărbători naţionale fericite! Paralizarea tuturor dorinţelor!

Noi strângeam fălcile ca să nu ne pălească râsul.

—Ce vrei Domnule? Eşti nebun sau ce vrei cu mine?

—Suntem şi noi nişte artişti talentaţi, dar fără angajament. Am venit să vă punem o "pilă" dom' Primar General. Daţi-ne şi nouă ceva "ţechini" ca să nu pierim de sete. (Ca pe orice cetăţean respectabil, pe Chibrit îl interesa mai mult setea decât foamea.)

S'a făcut foc Donescu, a pus să-l dea afară, iar a revenit, iar l-a gonit, dar până la urmă, tot i-a dar câteva mii de lei.

—Să vă dea Dumnezeu puterea măgarului! Să trăiţi Coane Clipici, şi la mai mare!

COANA MARE

Ă fie ai dracului oții de comuniști, maică! Auzi D-ta, să te scoață noaptea din plapămă ca să te ducă cu duba la plimbare, arde-i-ar focu să-i arză!... Bine-ai venit maică, bine-ai venit la noi!"

Astfel m'a întâmpinat Coana Mare în minunata vilă din vecinătatea Parisului, în ziua când mă înapoiam după ani de zile din Argentina.

Coana Mare există aevea, în carne și oase. Bucureșteancă get-beget, a părăsit țara singurică la vârsta de 80 de ani, lăsându-și "perechea" de case din Dudești. spre a lua drumul blestematului de Paris, unde nu se vorbește decât "pe franțuzește"; așa că Român fiind, nu te poți înțelege om cu om. Povestea ei e simplă. Fiica dumisale plecase acum treizeci și cinci de ani să-și treacă doctoratul în Litere la Sorbona. Acolo destinul voi ca să întâlnească pe cel ce urma să-i fie soț, un savant matematician de renume european. Studenta rămase definitiv în Franța, căsătorindu-se și luând cetățenia soțului. Când ve-

ni prăpădul bolşevic peste ţara românească, făcu din răsputeri demersuri ca să-şi aducă mama la Paris. După doi ani de eforturi izbuti să-i obţină paşaportul, trimiţându-i pe căi ocolite vorbă bătrânei:

—Ai grije mamă, să nu sufli un cuvânt pe drum, nimănui. Să te păzeşti ca de naiba mai cu seamă de comunişti, fiind că numai ei călătoresc în străinătate. Lacăt la gură, că altfel mi te trimite înapoi şi îţi anulează paşaportul! Cel mult, de vei vorbi cu vreunul dela vamă, să lauzi regimul, să te prefaci că eşti de-a lor, cu alte cuvinte să te faci frate cu dracul până treci puntea!

Nici nu ajunsese trenul la Chitila, că şi începuse Coana Mare să debiteze lecţia, dar pe de-a'ndoaselea:

—"Să dea boala'n voi, cu Stalin cu tot şi cu cine v'a adus! Aţi prăpădit ţara, puturoşilor. Auzi colo, să iei casele oamenilor şi bănuţii de aur strânşi cu sudoarea frunţii. (Pasă-mi-te, Coana Mare ţinea sub saltea un săculet, cu cocoşei...) Ne-aţi luat gazul, pâiena, ouăle, untura, mai rămâne să ne luaţi pielea. Vai de biata ţărişoara noastră!"

Până la graniţă a continuat pe acelaş ton cu procesul regimului. Ştia că odată cu frontiera trecută, adio discurs în limba românească. Intra în necunoscut, fiindcă în afară de "bonjurică" nu cunoştea nici o boabă franţuzească. Dar Maica Precistă avu grijă de dânsa, astfel că nimeni nu îi făcu vreun rău. Pe semne că cei întâlniţi în cale, gândeau la fel cu dumneaei.

Am cunoscut-o sosind în 1953 în Europa, unde fusesem învitat de distinsa sa fiică, o mare şi aristocratică cucoană, cu mentalitatea transformată de cei aproape 40 de ani de şedere în Franţa. Bătrâna mă primi cu drag nespus, văzând în mine aliatul, Românul, fiindcă pe fiica sa Hélène (sau Lenuţa, cum o chema dânsa), împrejurările o obligau să vorbească şi să gândească franţuzeşte. Blândă, de impecabilă ţinută şi extraordinară vioiciune, Coana Mare îmi oferi cu generozitate premisele bunei înţelegeri şi a încântătoarei sale prietenii. Imi povestea ce mai era prin ţară, de toate păţaniile mai mari sau mai mici, de bunătatea oamenilor pe care îi lăsase acolo, spre a veni aici, între străini:

—Ce caut eu, maică, în urăţenia asta de lume? Nu tu o vorbă românească, nu tu un creştin. Aştia sunt mai rău ca turcii. Toţi catolici! O fi frumoasă religia lor, poate!... da'să fie la ei acolo! Ştie numai să-ţi ia banii cu lopăţica. In schimb la parastas nici nu îţi cântă veşnica pomenire. Cum de i-o fi plăcând Lenuţii credinţa asta, Dumnezeu să o înţeleagă?!

Ar fi prea lung ca să descriu pe larg infinitul farmec de margine de Bucureşti, pe care Coana Mare îl strămutase cu sine pe malurile Senei.

—N'aş vrea să'nchiz ochii pân'ce nu i-oi vedea pe muscali alungaţi din ţară! Apoi m'oi odihni lângă ai mei, la Sfânta Vineri.

Incetul cu încetul începu să reformeze obiceiurile franţuzeşti ale casei. Alterna legumele fierte cu sărmăluţe în foi de viţă şi sosurile sa-

vante, cu mujdeiul de usturoi. Sarailia luă locul tartinelor cu fructe, iar "crêpes-suzette" îşi recăpătară numele de "clătite". Nu era sărbătoare de seamă sau aniversare importantă, la care bătrâna să nu poftească refugiaţi de-ai noştri. La un Crăciun au venit vreo patruzeci; la Paşti la fel. Mielul la tavă, caltaboşul şi ouăle roşii izbutiră să se insinueze printre obiceiurile pariziene ale casei. Sârba şi hora alternau cu rumba şi mambo. Le dansa şi Coana Mare, cu toţi cei 80 de ani ai săi.

—Nu ştiu, maică, cum trecu timpul de am îmbătrânit atâta. De când cu hoţii de ruşi! Unde s'a mai auzit una ca asta?

La aniversarea de 81 de ani a dansat cu Nae Rizescu un vals ca pe vremuri. Eu le cântam la pian. Gâfâind, Nae îmi făcu semn să termin, fiindcă nu-l ţineau balamalele, pe când bătrâna cu douăzeci şi ceva de ani mai mare, ar fi mers înainte pân' la ziuă.

Peşte n'a mai mâncat de ani de zile, decând a citit în gazetă că în timpul răsboiului se scufundase în Ocean un submarin cu echipaj cu tot.

—I-a mâncat lighioanele în apă, săracii de ei. Nu mai gust peşte câte zile oi avea!

Prietena noastră, Coana Anicuţa, locuind în aceiaşi curte, avea un cotoi care se ţinea de blăstămăţii. Nu-i scăpa nicio pisică neforfecată, încât în săptămâna brânzei nu se putea închide ochii noaptea de mieunatul îndrăgostiţilor pe acoperişuri Toate au mers bine, până în ziua când coana Anicuţa puse să scopească pe sărmanul cotoi, spre a-i mai potoli elanul. După operaţie, bietul Minouche devenise miel. Se îngrăşase, se potolise ca prin farmec şi ore întregi stătea gânditor la fereastră cu labele îngenunchiate. O asmuţeam pe bătrână ca să-i ascult părerea:

—Ce zici de bietul cotoi, Coană Mare? nu mai e în ale lui. S'a ofilit d'abinelea!

—Cum o să fie altfel, maică, dacă i-a tăiat podoaba? Uite la el, săracu! *Natură stătută!*

A rămas de pomină această "natură stătută" şi o aplicam tuturor prietenilor, când îi vedeam mai abătuţi sau gânditori.

De prisos să mai povestesc groaza bătrânei şi reacţia la anumite cuvinte franţuzeşti. Când fiica sa trimisese femeia de serviciu în curte- să-i prindă o găină, auzind Coana Mare cum se spune pe franţuzeşte la "curte" şi "găină" a înlemnit:

—Vai de mine, Lenuţo, că ruptă mai eşti la gură! V'aţi ticăloşit de tot aici în străinătate. Halal de catolici!

Ar fi de povestit mii de "chestii" cu Coana Mare, dar e prea lungă istoria. Am revăzut-o la Paris acum o lună. Implinise 82 de ani. Frumoasă, chipeşă, neschimbată. M'a sărutat pe amândoi obrajii.

—Ce zici tu, Nelule, când ne întoarcem acasă?

—Nu mai e mult, Coană Mare.

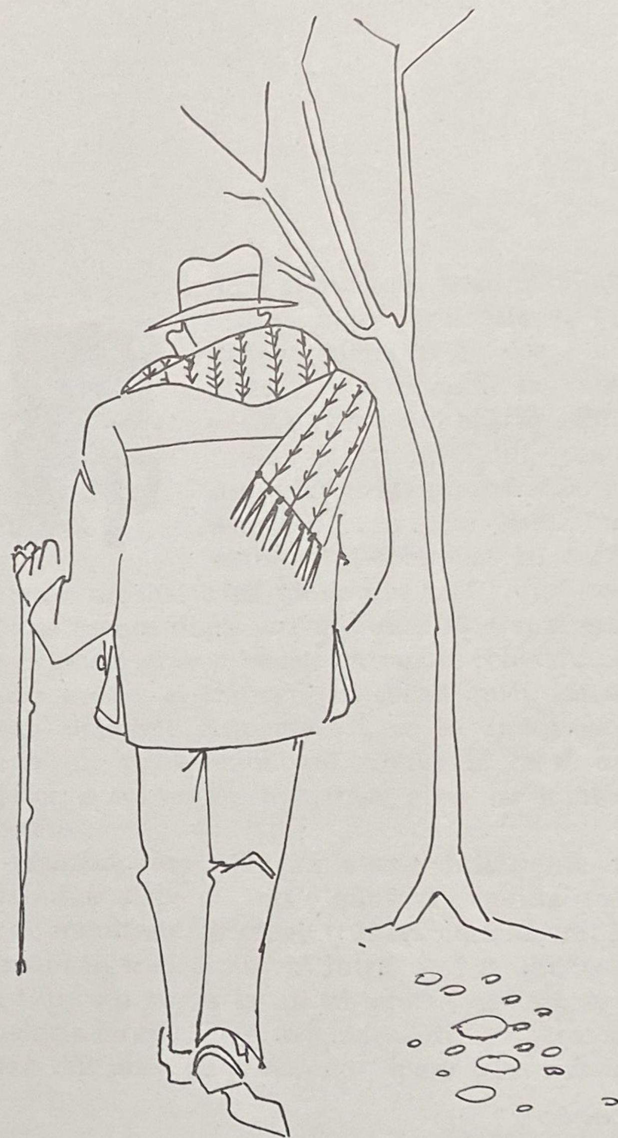
—Da crezi că eu mai apuc ziua aia?

—Nu încape îndoială! Ii prindem pe cioloveci şi îi frigem la proţap.

—Ba mai bine să le scoatem podoaba, maică! Să-i facem "natură stătută" ca pă bietul Minuş!

Milano, 1957.

MELANCOLICA

PE Ion Minulescu, poet răsfăţat, distins autor dramatic şi director general al Artelor, l-am întâlnit ultima oară în cabinetul directorului Mişcării Culturale a municipiului, peste drum de restaurantul "Dorul Ancuţei". Era prin 1946. Imbătrânit şi schimbat cu desăvârşire, nu mai avea nimic din acel "brio" ce-l făcuse faimos după războiul din 918. Capul mare cu nasul gros şi buzele cărnoase, ochelarii cu rama groasă şi trabucul în colţul gurii, rămâneau singurele elemente vii, ca să amintească de cel ce fusese odinioară. Venise să ceară un ajutor, o subvenţie. Ii mergea greu, iar mintea obosise.

Maladia care nimicise atâtea inteligenţe, îl prăbuşise şi pe el. Intr'o bună zi în urma unei crize manifeste, prietenii îl luară cu binişorul şi suidu-l în tren, îl duseră într'o casă de sănătate la Cluj. Fu supus la un tratament de "atac", o malaria-terapie care avu darul să-l liniştească. Dar rămăsese cu o obsesie: spunea tuturor că

s'a îngrăşat prea tare, *că are şapte mii de kilograme*. Medicul venea zilnic să-l viziteze:

—Cum mai stăm, Nene Minule?

—Bine, doctore! Incep să mai slăbesc. Simt că nu am mai mult de *cinci mii de kilograme*.

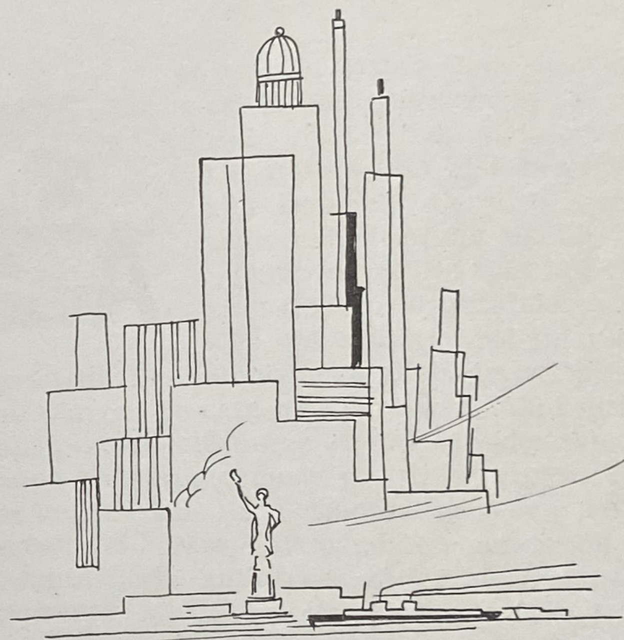
Dar într'o noapte avu o recidivă nervoasă. L-au găsit medicii cu o spumă însângerată la gură. Desfăcuse salteaua îndopată cu "Seegras" şi întreaga noapte rosese iarbă de mare. Apoi s'a liniştit din nou, iar crizele nervoase încetară cu desăvârşire.

—Cum mai stăm, Maestre? întrebă medicul după vreo două săptămâni.

—Perfect, doctore! Insfâşit am ajuns la normal. *Cinci sute de kile!*

AMERICA PRIVITA DREPT IN FATA (*)

(*) Spicuiri din articole publicate în presa româno-americană.

M venit în Statele Unite de două ori în decursul aceluiaş an, în călătorii de studii şi informaţii în tovărăşia şi sub auspiciile Domnului Const. Drăgan, mare industriaş din Milano.

Timp de câteva luni am vizitat instituţii culturale, mai ales universităţi, apoi ţinuturi şi prieteni (Uneori obişnuesc să denumesc "prieteni" oameni pe care nu i-am mai întâlnit nicicând, precum obişnuesc să nu consider întotdeauna prieteni, oameni pe cari îi cunosc de prea lungă vreme.) Am străbătut timp de o lună ţinuturi şi oraşe, alergând cu automobilul pe fantasticele autostrade din Statele Maine, Hampshire, Massachussets, Maryland, New Jersey, Virginia, Connecticut sau New York. Am colindat apoi cu trenul sau avionul până în Sud, în Georgia şi Florida, întâlnind pretutindeni realizări ce te încremenesc, pur şi simplu. Este atât de grandios tot ce vezi, încât doar un spirit rău intenţionat poate diminua importanţa perfecţiunii. S'ar putea ca ritmul american să nu

placă europeanului contemplativ sau prea sentimental. S'ar putea ca excesul de technicizare să nu fie pe gustul cetăţeanului obişnuit şi astăzi să călărească pe spinarea măgarului sau cu poştalionul. Sentimentalilor inveteraţi li se răspunde cu triumful bunei stări chiar pentru cetăţeanul de rând. Numai cine nu vrea să muncească nu trăeşte bine în Statele Unite.

Două ideologii îşi dispută astăzi întâietatea în lume. Să ni se ierte dacă alegem existenţa americană, oricât de trepidantă sau technicizată, "stilului" sovietic, oricât de îngrăşat şi perfecţionat de Bogomoletzii şi Miciurinii regimului. Să ni se erte dacă teroarei agentului comunist, alegem dreptul de a critica liber chiar şi pe preşedintele Statului.

Am văzut apoi pe vechii Români, adesea puşi la zid şi criticaţi. Aş recomanda multora noui şi deştepţi Români (deşi nu întotdeauna cei cari s'au refugiat sunt intelectuali sau figuri preacinstite), să ia exemplu de cuminţenie şi dragoste de neam dela aceşti oameni simpli, muncitori, dar admirabili.

Să-mi fie permis de a saluta respectuos enormele realizări şi marii oameni americani. Şi dacă vor binevoi să ne scutească de coexistenţă cu sovietele, îi vom socoti cu drept cuvânt apărători ai civilizaţiei şi salvatori ai lumii.

* * *

DIN punct de vedere naţional, o scurtă vizită în Statele Unite m'a făcut să constat că *tradiţia românească se păstrează de către Românii de acolo,* nu de noi cei deştepţi, politici sau politicoşi. Fiincă nu este suficient un Zece Mai sărbătorit laolaltă şi solemn la Biserica din Roma, Paris, Washington sau Buenos Aires, pentru ca a doua zi să înceapă vrajba şi invectiva.

Odinioară eram înclinaţi să ridiculizăm stilul "Americii", "Soliei" sau "Foaiei Poporului". Ni se părea lipsit de conţinut, prea simplu sau retrograd. Azi îl preferăm florilor de stil şi ştiinţei de a prezenta academic înjurătura valahă. Din sclipitoarea polemică a revistelor politice româneşti se alege praful. Din "prostia" Românilor americani s'au ridicat biserici, monumente, bănci, instituţii de ajutorare, societăţi culturale. *Ele* ne reprezintă în faţa democraţiei americane. *Ele* îşi trăiesc viaţa româneşte în marea patrie americană, îşi cunună feciorii creştineşte, sau îşi îngroapă morţii în miros de tămâe. Iar dacă "nea Ion" a devenit "uncle John" sau dacă "Mişu" s'a prefăcut în "Mike", apoi fiţi siguri că sufletul nu şi l-a schimbat. O zi printre Românii din America de Nord vă va lămuri odată pentru totdeauna.

Nici o forţă nu se poate substitui ţării de acasă, chiar dacă trecător se află sub cismă sovietică. Totuşi, în faţa tragediei de acolo, suta de mii de compatrioţi de pe pământul american reprezintă cu bunăcuviinţă permanenţa şi datina,

la care adăugând pe oamenii de ispravă ai emigrației, reconstituim în afara granițelor un fragment valabil al Neamului și Țării.

* * *

CEL mai mare secret al progresului american sub toate aspectele sale este *libertatea*. Sub semnul ei s'au făcut realizările extraordinare, dar mai ales transformarea spiritelor. In numele ei soldații americani se bat chiar pentru alții în orice colț al lumii. Iar prosperitatea de astăzi și buna stare economică nu sunt doar simple consecințe ale unor bogății naturale științific exploatate. Individul nordamerican a participat efectiv la exploatare, fără a simți pistolul la tâmplă ori nodurile cnutului pe șira spinării.

Buna stare este aproape egală pentru toți locuitorii. Am vizitat mai ales case modeste. *Acelaș confort perfecționat îl întâlnești în locuința micului funcționar sau meseriaș, precum îl găsești în casa milionarului.*

S'ar putea ca acesta din urmă să aibă un imobil cu mai multe camere, inutile dealtfel, și un frigorifer sau televizor mai mare, ori un Cadillac în loc de un Ford. S'ar mai putea ca unul să ia masa la "Stork Club" sau "Marocco" în loc de "automat". Dar amândoi au burta la fel de plină și apetitul vital la fel de mare. Nu există apoi o diferență stringentă de categorii sociale, deși există o ierarhie ca în orice societate vie. Dar nu

ți se pare bizar dacă văcsuitorul de ghete sau chelnerul îți întinde mâna întrebându-te cordial:

—How are you this morning?

Ii dai mâna tot la fel de cordial, fără obișnuita replică:

—Ce bă, ai înebunit? Știi tu cine sunt eu?

In America de Nord și oamenii mari și oamenii mici sunt la fel de mari.

Sistemul de distribuire a mărfurilor, impozitele, creditele și asigurările sunt genial orânduite, conferind oricărui om dispus să muncească, o viață decentă. Nu mă înduioșează faptul că vedetele de cinematograf plătesc 80 la sută imposite la venituri. Mă seduce constatarea că *micul funcționar mănâncă bine, locuește confortabil, călătorește omenește.*

Mai există încă un capitol pentru care americanii pot fi orgolioși: *Cultura.*

Ne-am obișnuit să privim foarte de sus din Europa, chiar cu un sentiment de compasiune, către "incultura" individului american. Ca și cum toți europenii ar plezni de cultură! Din vizita unui impresionant număr de universități, școli și fundații culturale și a cunoașterii unui număr mare de intelectuali americani, am descoperit... că sunt și acolo gânditori, filosofi, istorici, chimiști sau medici. Sunt obișnuiți să se prezinte atât de simplu și sunt atât de afabili, încât ești înclinat să le diminuiezi valoarea. Dar după un schimb de păreri, discuția se transformă în monolog și asculți fermecat pe omul din

fața ta, descoperind o erudiție sau cultură la fel de valabilă ca a oricărui european de aceiaș categorie. Fiți încredințați că la Harvard, Columbia, Yale, M. I. T., Emory, Pittsburg, etc., profesorii sunt la fel de pregătiți ca și colegii lor dela Sorbona, Oxford, Ecole Centrale, Göttingen sau Zürich. Iar setea de informație este acută la studentul american, deoarece acesta este prin definiție mai tânăr. Din păcate europenii se nasc bătrâni și blazați. Cât despre forța de contribuție la cultură și civilizație a unor Fundații de tipul Rockefeller, Carnegie sau Ford, ea nu va putea fi niciodată egalată de către instituțiile similare europeene. Problema e pecuniară. Europa nu are bogătașii americani, iar printre cei existenți nu sunt "nebuni" de tipul unui Ford jr., care recent a donat *șase sute douăzeci și șapte milione de dolari pentru scopuri culturale.*

Politica naționalităților ce compun Statele Unite este și ea excepțională. Cred că nu se asigură respectul valorii etnice decât în acest conglomerat bizar și totuși atât de omogen. Individul este un perfect patriot american, deși a rămas profund român sau polon, olandez, italian, englez. Chiar statele naționaliste ar putea invidia practicile americane. Nu se cere decât un lucru, modest în aparență, dar esențial în fond: *respectul vecinului, a celuilalt, respectul legilor și al cuvântului de onoare.*

* * *

INDISCUTABIL că și în America vor fi "șmecheri". Această categorie umană este universală. Aș îndrăzni să spun că șmecherii își au rostul lor în organizația socială și că morala adevărată îi folosește ca exemple vii de felul cum NU trebue să fie omul cumsecade. (Aceasta nu înseamnă că șmecherii sunt indispensabil unei perfecte organizații umane.)

Dar dacă în America există ȘI șmecheri, sunt în lume ținuturi unde nu există DECÂT șmecheri.

In Statele Unite descopăr în fiece oră, la fiece pas, argumente noui pentru o perfectă interpretare a individului american. Cred că cel mai impresionant aspect al civilizației nord-americane este tendința de acreditare a cuvântului de onoare ca pe o adevărată religie de Stat. Această tendință se manifestă în cele mai mărunte întâmplări.

Am fost de pildă la Poșta Centrală din Boston, spre a expedia unui prieten din New York o carte. O pusesem într'un plic pe care l-am închis, prezentându-mă pentru timbrare la ghișeul respectiv.

—Ce conține plicul?

—O carte.

—Imprimatele, ca să fie taxate ca atare, merg numai în plic deschis. Nu trebuia să-l lipești.

—N'am știut! răspunsei timid, pregătindu-mă să rup plicul.

—Acum lasă-l așa! Scrie doar pe el "conține carte" și "poate fi deschis la nevoe". In felul

acesta nu plătești decât 8 cents în loc de 40, cât ar trebui să coste plicul închis.

I-am mulțumit realmente emoționat, și am plecat. Omul mă crezuse *pe cuvânt,* trecând cu vederea peste rigorile legii.

Altădată, înainte de a pleca în Europa, m'am prezentat la Direcția Impozitelor din New York, spre a obține un certificat necesar ieșirii din Statele Unite.

—Declari pe cuvânt de onoare a nu fi câștigat nici o sumă impozabilă pe timpul șederii în Statele Unite?

—Declar!

—Poftim certificatul!

Iți stă mintea'n loc de atâta încredere în cuvântul omului, iar gândul aleargă fără voe la ținuturile unde întrebarea pusă de cel mai mic funcționar al Statului, agentul de poliție sau de percepție, te făcea să spui și "laptele pe care l-ai supt la măta", după expresia locală. Nu mai vorbim de negustorul care-ți vindea bumbac în loc de lână, poșircă în loc de vin, ouă clocite în loc de proaspete. Când îl întrebai dacă e bună marfa, își dădea cuvântul de onoare, în felul autohton:

—Vai, coane, să poate să vă'ndoiți? E marfă prima! Să mă bată Dumnezeu, să-i sară oichii, să n'am parte de copii, pă cinstea mea! Vă jur pă mormântu lui Nea Mitică!

Ce păcat că minunatul nostru popor, cel mai generos dintre toate popoarele întâlnite în drumul ce nu se mai sfârșește,—a avut atâția șme-

cheri! Mari și mici. Ca să nu mai vorbim de trecătorii stăpânitori de astăzi cari au oficializat minciuna, ghionții și chinurile, cu voluptatea cu care Americanii se luptă să întroneze nobleța cuvântului de onoare.

* * *

CĂLĂTORUL prin America de Nord se va înapoia întărit în credința că totuși există undeva, acolo, o rază de lumină. O societate ce și-a realizat țelurile cu muncă pașnică și minunate sacrificii, nu va sucomba în fața brutalității. Este singura și marea speranță a omenirii libere, indiferent dacă acei cârmuitori ai săi vor fi Republicani sau Democrați. E suficient că sunt *Americani*. Iată un titlu de nobleță ce are valoarea europeanului de elită.

Miami, 1956

AMERICA, PRIVITA PIEZIS

Descriere Geografică

MERICA este continentul tuturor posibilităţilor. El se întinde dela Nord la Sud, fiind vecin cu ţările limitrofe. In Sud populaţia se ocupă cu creşterea vitelor. Cei din Nord, cu creşterea averilor.

Populaţia se imparte în bărbaţi, femei şi copii de ambe sexe. (Ambele sexe înţelegându-se *separat,* iar nu reunite în acelaş individ.) Bărbaţii se ocupă cu bucătăria, spală rufele, automobilul, vasele şi alăptează copiii.

Femeia este sacrificată: ea trebue să facă politică, să conducă automobilul, să meargă la cinematograf, la club, la plajă, să divorţeze de două-trei ori pe an. Cât despre copii de ambe sexe, aceştia se ocupă cu independenţa faţă de părinţi.

Istoric

America a fost descoperită de un genovez, Americo Vespucci. Vespucci era de profesiune

băiat simpatic, însă nu câştiga suficient cu meseria. Din această princină era în permanent conflict cu soţia. Doamna Vespucci, născută Georgescu, îi spunea mereu:

—Rău m'am ars cu tine, mio caro Vespa! (diminutiv dela Vespucci). O să crăpăm de foame! Mai bine te făceai fost ministru. Ai fi avut titlu, pensie şi relaţii, în loc de păduchi, sărăcie şi neamuri proaste!

Insă Americo nu voia să audă. Rămânea idealist. Visul lui era să place în Statele Unite ca să se facă artist de cinema pentru filmele de groază, având un fizic destul de atrăgător.

Vespucci era bun amic cu Cristofor Columb, proprietarul mezelăriei "La Puşca lui Damocles". (Vărul lui Columb se numea Damocles, având un magazin de armament, cu firma "La ouăle lui Columb". Un simplu schimb de politeţă între doi negustori genovezi, rude prin alianţă.)

Cristofor făcuse o mare descoperire, necunoscută până la el. Secole întregi se luptaseră biologii sovietici în frunte cu Popov, ca să facă un ou să stea în picioare, dar nimeni nu reuşise, deoarece virtualmente oul nu are picioare. Timp de cinci ani tânărul Columb încercă tot felul de experienţe. Cu eforturi supraomeneşti trântea ouăle ceva mai tare pe masă, până ce rămâneau totuşi "în picioare". Bineînţeles că a trebuit să sacrifice multă marfă pentru a obţine bune rezultate. Dar era pe vremea când ruşii nu furau oul de sub cloşcă, astfel că marfă se găsea cu îndestulare.

Stiind că americanii plătesc bine invenţiile, Columb se hotărî să plece peste ocean spre a-şi valorifica descoperirea. Ii împărtăşi lui Vespucci proectele sale .

—Excelentă idee! răspunse acesta. Tot vreau să scap de nevastă, dar nu pot, fiind catolic. Merg cu tine în America şi mă fac protestant şi celibatar. E mai rentabil!

Zis şi făcut. S'au îmbarcat clandestin pe o balenieră de prins păstrăvi şi după şase luni de primejdii, cu busola stricată, arătând mereu Răsăritul în loc de Apus, debarcară în Statele Unite.

Dar cei doi navigatori clandestini nu aveau viza americană, astfel că fură arestaţi după câteva zile de către binevoitoarele autorităţi portuare din Long Island, şi turnaţi la închisoare, unde muriră de scorbut la şira spinării. Insă "Asociaţia Naţională a Celibatarilor" ridică pe locul unde debarcaseră şi în amintirea faptului că Vespucci scăpase de nevastă, un imens monument, faimoasa "Statue a Libertăţii", reprezentând o femee grasă, mult mai înaltă decât normal, care într'o mână ţine o torţă, gata să-i dea bărbatului cu ea la cap, iar cu cealaltă mână strigă: "Ai vrut libertate, na libertate băete!"

* * *

NE-AU rămas câteva pagini extraordinare din jurnalul lui Vespucci, găsit în puşcărie după moartea sa. Puţinele zile de libertate petrecute în Statele Unite, fugar creionate, exprimă conturul spiritual al Americii de atunci, privită cu simpatie de un european. Finalmente, americanii sunt tot europeni cari însă fac pe nebunii. Iată memoriile:

24 *Decembrie*

Mâine e Crăciun. Iar trebue să ne spălăm pe picioare ca la Paşti acum doi ani. Grea e viaţa!

25 *Decembrie*

Prima zi de Crăciun. La restaurant ni se serveşte curcan cu marmeladă şi peşte cu cafea cu lapte.

26 *Decembrie*

Am vărsat toată noaptea, dela 12 şi până la 8 dimineaţa. Columb a vărsat dela 8 dimineaţa la 12 ziua. Impreună am vărsat exact 12 ore. Record american de durată. Ce frumos e Crăciunul în St. Unite şi ce bine se mănâncă!

27 *Decembrie*

E aniversarea lui Columb. Fiind magazinele închise, i-am dăruit peria mea de dinţi, la care ţineam foarte mult. E o dragă moştenire dela mătuşa Fernanda, care o păstra ca pe o veche amintire de familie. Intr'adevăr, câţiva glorioşi strămoşi şi-au spălat protezele cu această periuţă de dinţi. Unul dintre ei Camillo Pepperone, ceva mai excentric, îşi făcea şi cizmele cu ea, dar numai după ce îşi spăla mai întâi dinţii.

28 *Decembrie*

Ca să-mi dea replica, Columb mi-a dăruit şi el un admirabil pieptene de material plastic, cu care-mi pieptăn puţinul păr ce mi-a rămas la ceafă, piept şi picioare, precum şi câinele sau covorul.

29 *Decembrie*

Nu ştiam că în America înălţimea se măsoară cu "piciorul". Se spune de exemplu de un munte că are 5000 picioare. Doi trecători văzându-mă pe stradă cu Columb, îşi dădeau coate: "Pariez că ăsta are patru picioare, celălalt şase". I-am sictirit crezând că îşi bat joc de noi. Era cât p'aci să iasă cu bătae. Noroc că a intervenit şeriful, liniştind spiritele. Ne-a lovit cu cauciucul în cap, trimiţându-ne în spital unde am găsit odihna necesară.

30 *Decembrie*

In America sunt trei rasse de oameni, ce se au ca fraţii: albi, negri şi piei-roşii. Când văd un alb, pieile-roşii l-ar mânca de viu. Iar albii văd numai negru în faţa ochilor.

31 *Decembrie*

Noaptea Anului Nou. Aici e sărbătorită foarte discret. Pe stradă tineretul urlă de bucurie,

sau trage cu pistolui în aer. In casă se bea solid, totuşi lichid, şi se dansează în grupuri swing, bebop, cha-cha-cha, Rock and Roll şi Calipso. In general reveillonul se soldează cu morţi puţini faţă de imensul număr al populaţiei.

1 *Ianuar*

Sportul este foarte popular în America. Se pare că ar fi şi aceasta o metodă de a desvolta inteligenţa. "Mens sana in corpore sano". Deaceia şcolile dedică întreaga activitate gimnasticei, pentru ca viitoarele generaţii să aibă mintea preparată spre a putea studia sportul. In afară de gimnastică, în Universitate se învaţă şi base-ball.

2 *Ianuar*

Există totuşi şi intelectuali de mare categorie. Aceştia trăesc în Europa, unde au studiat.

3 *Ianuar*

America e cea mai liniştită ţară. O afirmă cu tărie toate organizaţiile de surdo-muţi.

4 *Ianuar*

Se spune că mulţi indivizi pier în accidente de automobil. Exageraţiuni. Sunt încă în America nenumăraţi oameni vii.

5 *Ianuar*

Am vizitat un bolnav suferind de o uşoară gripă, un european emigrat recent. Fără să ştie

că americanii măsoară temperatura în grade Farenheit, când şi-a pus tormemetrul avea 182 de grade. De frică a murit pe loc.

6 *Ianuar*

Azi ne-am distrat scuipând dela etajul 105 al lui Empire States Building. Superioritatea civilizaţiei americane! In Europa nu poţi scuipa decât cel mult dela etajul 30.

7 *Ianuar*

Columb s'a îmbătat cu "Scotch". Suindu-se apoi pe acoperişul lui Chrysler-Building, a constatat că pământul e pătrat. Opinia a fost omologată de savanţii sovietici.

8 *Ianuar*

Azi mi-am cumpărat o maşină electrică de ras. Funcţionează atât de bine, încât m'am decis sămi las barbă.

9 *Ianuar*

La Carnegie Hall am ascultat un concert de muzică americană. In sală, odată cu programul se distribuia gratuit şi "Veramon". Totuşi durerea de cap nu a cedat.

10 *Ianuar*

Am luat parte la o recepţie într'o nobilă familie americană. Nouăzeci şi opt la sută dintre invitaţi stăteau cu picioarele pe masă, scaune, fo-

tolii. Restul de doi la sută erau mari mutilaţi de război.

11 *Ianuar*

Aici e totul automatizat. De exemplu dacă n'ai bani şi ţi-e foame, mănâncă altul în locul tău. Iar electricitatea este introdusă pretutindeni: există bucătării electrice, brice, maşini de spălat, chiar şi "scaune electrice".

11 *Ianuar*

Am fost la un match de box. S'au bătut mai mult în sală decât pe ring.

12 *Ianuar*

Mestecând chewing-gum la matchul de box de aseară, mi s'a deslipit o mică plombă la un dinte. Am mers la dentist să mi-o refacă. Mi-a spus că după moda americană e recomandabil să-mi scot toţi dinţii, înlocuindu-i cu proteze, precum au marii actori şi actriţe la Hollywood.

—Dar nu voi mai putea muşca femeile când sunt dezlănţuit!

—E suficient să latri! replică doctorul.

M'a convins. Mi-a pus dinţi falşi de o albeaţă strălucitoare. Seara i-am scos şi i-am aşezat pe măsuţa de noapte. Am adormit trist. In schimb dinţii continuau să surâdă pe masă. Semănau cu Rhonda Fleming.

Avantajul când ai proteză este că tu poţi sta acasă, trimiţând doar dinţii la restaurant să mănânce.

13 *Ianuar*

Am întâlnit-o pe Ava Gardner pe stradă. Am recunoscut-o imediat. Ea în schimb nu m'a recunoscut.

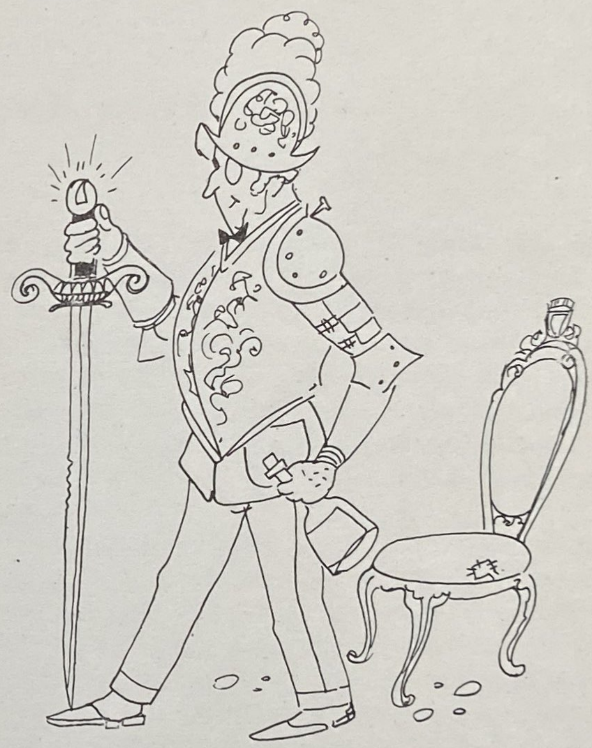
14 *Ianuar*

Nu-i adevărat că beţia e un flagel naţional. Azi am văzut copii sugând lapte.

15 *Ianuar*

Am decis să ne înapoiem în Vechiul Continent. Se pare că e mai inteligent să fii american în Europa, decât european în America.

MOARTEA BATRANULUI CONTE

Colecţia "Sânge şi Voe Bună".

Notă Explicativă

IN copilărie, erau la Bucureşti două case de editură populară: H. Steinberg şi Ignatz Herz, care se dedicau publicării de "literatură" în fascicole, vulgare romane de dragoste păcătoasă sau nuvele poliţiste scrise idiot dar senzaţional. Printre ele au fost: Ghiară de Lup", "Mireasa Părăsită", "Crima din strada Italiană". "Drama dela staţia B. M.", colecţia "Sherlock Holmes", etc.

Fasciocolele apăreau zilnic şi se vindeau cu cinci parale la chioşcurile de ziare, având pe copertă o fioroasă scenă de groază, o îmbrăţişare violentă, sau alte scene erotice, la fel de atrăgătoare. Intotdeuna lăsau pe cititor în suspensie sau "în cârlig", cum spuneam noi, până a doua zi când sosea capitotul următor. La rândul lui şi acesta se termina cu formula devenită clasică: "urmarea în fascicola viitoare".

Le citeam pe toate pe nerăsuflate, încasând urechelile părinţilor când ne prindeau cu bro-

şura sub pernă. Mi-aduc aminte că într'o vacanţă de Crăciun împrumutasem dela un coleg, Streitförder, o sută douăzeci de fasciole "Sherlock Holmes", dându-i în schimb o sută de fascicole "Ghiară de Lup". Eram acasă patru copii, doi băeţi şi două fete. Citeam toţi de dimineaţă până seara, întârziind regulat dela masă sub diferite pretexte. Când într'un târziu ne descoperi tată-meu, ne-a bătut pe toţi patru—simbolic pe fete, abundent pe băeţi—punând pe foc întreaga colecţie Sherlock Holmes, în urletele noastre disperate. Ni se părea că se distruge întreaga literatură a lumii.

Prezenta schiţă vrea să fie parodia unei asemenea proze definitiv abandonate, în urmă bătăilor încasate în copilărie.

N. R.

MOARTEA BATRANULUI CONTE

Scene de groază din viaţa nobilimii britanice

Capitolul I

Copilăria Bătrânului Conte

ATRÂNUL conte se născuse din tată irlandez şi mamă surdomută în sinistrul castel din Worchestershire-Sauce. Farmecul ţinutului era mărit de întinse terenuri virane, pe care locuitorii vecini asvârleau gunoaie, sticle sparte şi tinichele ruginite. Prin superbii arbori năpârliţi de frunze, cântau din zori şi până în noapte sprintene păsărele anglo-saxone ca: bufniţe, ciori, cucuvele şi pupeze. Iar prin tufişuri mişunau discrete gângănii ca: păduchi de lemn şi muşte, sau animale cu blănuri mătăsoase ca: arici, şopârle şi broaşte râioase. Era

în natură o simfonie de culori de care nu te mai săturai, mai ales dacă îți era foame.

In asemenea cadru de basme se născuse bătrânul conte, văr primar cu Contele de Luxemburg. Desigur că la naștere fusese mult mai tânăr. Deși născut în Marea Britanie, vorbea destul de corect engleza. Strălucitor de sănătate, avea între altele un viguros reumatism generalizat, un ușor tabes la ambele picioare și suferea în orele libere de rinichi și ficat. Când se schimba vremea, îl dureau distinsele bătături, iar când mânca lucruri prăjite se simțea foarte rău, având grețuri și arsuri violente pe coșul pieptului său bine desvoltat și păros.

Alăptat cu biberonul de material plastic de către bătrâna doică, Miss Nylon, care alăptase la sânii săi prelungi generații întregi de conți cu lapte de vacă, copilul gângurea în frumoasa limbă engleză. Crescut cu severitatea impusă străvechilor familii britanice, scăpa din când în când de vigilența lui Miss, sărind gardul la vecini, spre a se juca de-a leapșa pe ouate cu fetițele țăranilor din perfidul Albion, sau țurca, poarca și oina, cu nobilele vlăstare ale castelanilor vecini. Ah, copilărie neștiutoare, cât ești de dată naibii!

Datorită felului său blajin de a se purta, își făcuse nenumărați dușmani. Cine știe dacă copilul inocent de astăzi, nu avea să cadă într'o bună zi victima pasiunilor umane deslănțuite, care clocotesc în sufletele desmembrate de vicisitudini sociale oculte și sterile.

Capitolul II

Mâna care nimicește

SE ridicase astrul ceresc de două sulițe pe bolta matinală, scăldând natura întreagă în lumina propice pentru persoanele cu ochelari de soare. Era o sărbătoare a firii, care țâșnea din porii nevăzuți ai atmosferii viciate.

Intr'un copac o ciocârlie cânta vestita arie “Ciocârlia”, în timp ce contelui îi plăcea mai mult refrenul “God save the King”. Enervat, dela fereastra camerii sale puse mâna pe o armă de vânătoare Winchester, cu televizor și 6 cocoașe, și trase cu furie asupra micuței păsărele neștiutoare. Contele fiind un bun trăgător, nimeri *exact alături*.

Capitolul III

Umbra din turn

ERA o noapte albă. Mobilele grele de aluminium trozneau din încheieturi, dându-ți un sentiment de neplăcută groază. Iar vaerul cucuvelei se împletea disgrațios cu urletul penibil al unui câine mops-terrier. Totul prevestea nenorociri și apus de soare. Bătrânul conte se plimba neliniștit dintr'un capăt la celălalt al spațiului vital.

—Oh! zise contele în cea mai perfectă limbă dela Oxford.

Avea oare presimţiri sau simple crampe? O voce ascunsă îi spunea în englezeşte: "Stai dracului pe loc, nene!". Insă instinctul era mai puternic decât prevederea socială, poruncindu-i în esperanto:

—Nu te lăsa, conte!

Ca hipnotizat o porni spre turnul cel mare, urcând treptele de piatră în spirală. Când ajunse la capătul scării, auzi un sgomot ciudat.

—Trebue să fie Marea Ducesă!, gândi contele. Intr'adevăr, mirosea puternic a Mare-Ducesă, făcându-l pe conte să ducă involuntar batista la "cârmă". (Expresie londoneză pentru *nas*.)

—Pe Pluto!, zise contele. Mii de draci!

Deodată uşa turnului se deschise brusc şi în cadrul ei apăru o umbră străvezie, bine hrănită, grăsuţă—purtând un costum de zale lăsat pe vine şi indispensabili de aceiaşi culoare. Ţinea în mâna stângă o sticlă de *whisky*, în timp ce o mustaţă blondă îi încadra figura. Pe cap purta ţilindru gris, era încinsă cu binoclu, iar în picioarele dinainte avea cisme cu tălpi de cauciuc "Palma".

Bătrânul conte recunoscu cu înfricoşare în umbra din faţa sa pe străbunicul său, micul lord, de profesiune jucător de curse.

—Ce-i cu tine, Mylord? Zise contele *mişcat*.

—Dar cu tine ce e, puştiule?, zise umbra *nemişcată*.

Spunând aceste cuvinte încrucişate, umbra dispăru în noapte, suflându-şi nasul cu mâneca dela haină.

Capitolul IV

Un vis înfricoşător

DEABIA pusese capul pe pat şi picioarele pe pernă, că uitarea îl şi cuprinse, adâncindu-l în acelaş somn letargic, binefăcător. Vise înfricoşetoare îi turburau mintea adormită cât şi subconştientul hipertrofiat de cocaină şi alte antibiotice.

Deodată îi apărură două mâini, două mâini albe, diafane, cu degete noduroase, fără braţe, fără corp vizibil, două mâini umane proectate pe un fond întunecat. Şi ca prin farmec, mâna stângă începu să o spele pe cea dreaptă, în timp ce mâna dreaptă o spăla pe cea stângă. Contele privi cu groază cum dedesubtul acestei macabre operaţiuni manuale, apăru cu litere luminoase, ca literele de neon dela intrarea Infernului lui Dante, următoarea sinistră inscripţie:

"O mână spală pe alta, dar săpunul Palmolive le spală pe amândouă".

"By Jove!", zise contele, rămânând perplex şi neurastenic. "Dar cine spală picioarele?".

Capitolul V

Un strigăt de groază în miez de noapte

—Aoleu!

Capitolul VI

Blestemul Contesei

CONTELE se sculase mai agitat ca de obicei. Visele fioroase îl urmăreau cu spaimă. O visase chiar pe soacră-sa, Marea Ducesă, totodată președintă a "Asociației pentru răspândirea scabiei la pisici". Deaceia contele părea destul de scârbit de viață.

O bătae ușoară în ușă îl făcu să sară ca ars.

—Intră!, zise contele ieșind.

—Yes—zise contesa intrând. Bună dimineața, cocoșel!, adăugă soția.

—Vă salut!, zise contele grețos.

—Dar dece ești mătăluță așa de înțepat, Gogule?

—Mă privește personal!, răspunse cu evidentă silă contele, care detesta nevestele legitime, fiind președintele "Asociației pentru introducerea poligamiei la creștini".

—Vai ce urât vorbești!, zise contesa dojenitor.

—Zexe!, zise contele.

—Să se facă covrig cine o mai vorbi cu tine!, zise contesa în dialect scoțian, trântind ușa pe dinafară.

Capitolul VII

Flax, fiorosul ucigaș

SE stinsese demult ultima lumină de gaz aerian în castel. In general englezii tradiționaliști, ard gazul de pomană. Oamenii de serviciu se retrăseseră în eul lor, trăgând obloanele. Chiar și bătrânul Jim, credinciosul valet, se dusese să-și facă o fricțiune la peruca încăruntită de griji. Totul era cufundat în liniște, pace și groază. Orologiul din buzunarul lui Jim bătuse sacadat și sumbru 12.25, ora crimelor și misterelor, când se auzi un foșnet ușor și o siluetă străbună răsări din beznă, o siluetă ce nu avea uman decât proporțiile și sexul nedefinit în noapte. Era Flax, temutul bandit, Flax în persoană în oase și carne (carne argentină, fiindcă în Anglia nu se găsea carne în vremea aceia).

Ca o pisică siameză apăsă clanța ușii de stejar, care da din sala armelor în dormitorul contelui. Scârțâind prelung, ușa se deschise fără zgomot. Contele dormea liniștit, ca un copilaș îmbătrânit înainte de naștere. Se auzea doar respirația întretăiată de puternici și frumoase sforăituri. De ani de zile se lupta cu insomnia, biruind-o regulat.

—Scoală, câine spurcat!, porunci Flax. Am sosit!

—Mă bucur!, zise contele somnoros, crezând că i-a sosit masseurul. Ai venit să mă massezi?

—Da, am venit să te masez la gât până când ţi-o ieşi limba de un cot!, zise banditul nerăbdător.

Contele râdea amuzat, senin şi senil.

—Nu te râde, bestie! Pregăteştete de moarte! Fă-ţi "rugăciunea din urmă", de George Coşbuc.

Desmeticindu-se brusc în faţa înfricoşătoarei realităţi, contele socoti că e cazul să se îngrozească, îndrugând în englezeşte ultimul vers al rugăciunii: "Du Oltului din partea mea o caldă salutare". Flax, banditul care cutremurase Londra, capitala Marei Britanii (12.000.000 locuitori), era în sfârşit în faţa lui, cu cuţitul în poziţia de ciopârţeală. Figura banditului, popularizată zilnic de toate gazetele anglo-saxone, înspăimânta şi pe copiii mici. Şi acum, iată-l aci în persoană. Vai ce situaţie desagreabilă!

Flax era cunoscut pentru ferocitatea şi sadismul cu care îşi chinuia victimele. Avea la activul său peste 20 de crime din nebăgare de seamă, printre care două împreunări în scop de binefacere: d-ra Trenchcoat, institutoarea sfâşietor de urâtă şi Lady Football, în vârstă nedefinită, care leşinând în braţele banditului brutal, abia mai putuse murmura: "mor satisfăcută". Insă nu muri, ci repetă figura.

Ferocitatea lui Flax nu cunoştea margini. Pe una dintre victime, marchizul de Hydepark, după ce o căsăpise în mod neplăcut cu o rangă de fier, o ciopârţise în bucăţi pe care le găti cu o bestială nepăsare, servindu-le tovarăşilor săi de crime. Din picioare preparase copite în aspic, din

celelalte mărunţişuri, o excelentă ciorbă de peşte cu leuştean şi fudulii de berbec la grătar.

Capitolul VIII

Crimă şi pedeapsă

INTRE bandit şi victimă interveni următoarea desgustătoare scenă de groază:

—Banii!, zise banditul. Câţi bani ai?

—O singură hârtie de o mie două sute trei zeci de lire. Ia zece lire dacă ai nevoe şi dă-mi te rog restul, zise contele afabil.

—Pe toţi zeii infernului!, zise Flax turbat. Taci că te ucid. Termină cu umorul britanic!

—Coane Flax, omoară-mă, dar lasă-mi viaţa!, răspunse contele îngrozit.

—Ha-ha-ha!, râse banditul în limba portugheză, spre a nu fi înţeles de conte.

... Afară nori negri întunecau văzduhul. Trăznete şi tunete despicau tăcerea adâncă, în timp ce fulgerele luminau încăperea depe pereţii căreia nobili cavaleri plictisiţi şi medievali, priveau indiferenţi din străvechile cadre afumate.

—Mii de bombe!, zise contele şi se prăbuşi într'un fotoliu comod.

Banditul ridicase cuţitul. In lumina fulgerului care brăzda cerul Marei Britanii, lama stiletului străluci ca un meteor şi şuerând prin aer se îndreptă spre inima de aur a contelului, care mai avu timpul să...

(urmarea în fascicola viitoare)

să citească scris pe ea: *oţel inoxidabil*.

O criză de râs isteric sgudui trupul înfiorat al contelui, criză ce se transmise şi banditului, care scăpă involuntar cuţitul din mână. Profitând de moment, bătrânul conte se repezi ca o panteră, punând papucul pe stilet. Apoi, privind în ochi pe bandit, îl scuipă drept între sprincene. In acelaş timp se auzi o detunătură violentă, iar Flax fu prefăcut în bucăţi.

Scuipatul contelui era *atomic*. Intr'adevăr, Miss Miniver bucătăreasa castelului, încurcând borcanele, preparase mâncarea cu *săruri de uraniu* în loc de sare de bucătărie.

FINE

Las Palmas, Canarias 1953.

PROCES VERBAL

SUNT vreo douăzeci de ani de atunci. Societatea Compozitorilor Români, admirabil înjghebată de profesorul Constantin Brăiloiu, secretar general şi de domnul Mihail Constantinescu, directorul general, încasa drepturile de autor prin organele sale de percepere şi control. La oraş cota stabilită forfetar după categoria localului, se vărsa agenţilor societăţii. La ţară, organul de control era jandarmul. Cu mare greu îl făceai pe cârciumarul rural, care organiza baluri sau hore, să priceapă ce înseamnă *compositor* sau *drept de autor*. In afară de dansurile naţionale, socotite de domeniu public şi pentru cari nu se percepeau taxe, se dansa însă la ţară *tangou, râmba, şarlestom* şi *fostroc*. Acestea fiind composiţii moderne, reclamau plata drepturilor de autor. Repetăm că era un adevărat chin să obţii perceperea drepturilor, chiar şi la oraş, deoarece puţini erau acei ce consimţeau că şi autorul trebue să trăiască din munca sa.

Astfel s'a întâmplat că într'o Duminică seară,

în locul şefului de post din satul Cărbuneasca, jud. Buzău, un subaltern jandarm se prezentă d-lui Gogu Boacă, cârciumar, spre a-i cere plata pentru "cântecele de lume" difuzate în timpul balului. Dar e mai bine să redăm însăşi raportul jandarmului către Societatea Compositorilor din Bucureşti, păstrându-i intactă ortografia şi stitul:

"Dle Preşidinte,

Subscrisul Ion a Floarei, în lipsa şefului de post al com. rurală Cărbuneasca din jud. Buzău avem onoarea a vă raporta următoarele:

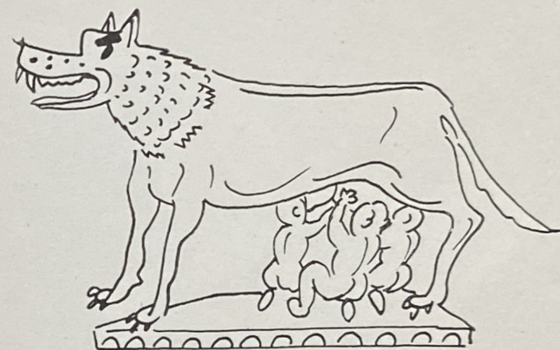
"In ziuoa de 16 (şaispce) Mai 1935 prezentândune la cârcima dlui Gogu Boacă unde se ţinea bal cu dansuri orăşeneşti ca: tango, şimi şi runba, iam cerut să ne plătească drepturile ce se cuvine onor. Soc. Compoz. Rom., care dl Gogu Boacă nea răspuns că "îi bagă în măsa de compozitori români".

Care iam spus că cum poate să vorbească aşa ceva, iar dânsu a răspuns că "ne bagă în măsa şi pe noi dacă îl mai batem la cap".

Drept care am încheiat prezentul proces verbal.

Să trăiţi!
Jandarm caporal
Ion a Floarei

PERIFERICA

NA dintre bucuriile copilăriei noastre au fost "Moşii". Târgul de primăvară ce se ţinea în fiece an la Obor, pe terenul oborului" de vite, era un prilej de atracţie pentru întreaga Capitală. Pe lângă pavilioanele de expoziţie industrială sau artă casnică, existau "drăcii nemţeşti" sau autohtone, ce ne hipnotizau pe noi copiii. "Moşii" îşi deschideau porţile la începutul primăverii, când după datina populară, urmau "Babelor". Intr'adevăr, primele nouă zile din Martie, erau zilele Babelor. Capricioase, ploioase sau vântoase, marcau începutul primăverii bucureştene. Iar după "Mucenici" la 9 Martie, începeau cei 40 de sfinţi sau "Moşii". Patruzeci de zile la fel de capricioase, însă cu o tendinţă de stabilizare dat fiind că înaintau adânc în primăvară.

Bâlciul Moşilor era în realitate un modest târg de mostre, inaugurat sub auspiciile lui Vodă Carol I, spre a stimula producţia naţională. In fiecare an la deschidere luau parte pe lângă fa-

milia regală, toţi membrii guvernului şi autorităţile. In afară de târgul oficial, zeci de ţuicării, resturante populare şi barăci improvizate ad-hoc din şindrilă sau stuf, alternau cu pavilioanele de distracţii aduse în ţară de un german, Braun. La "panarama lu Braun", cum îi spuneau mahalagiii, veneau şi mari şi mici, aristocraţi sau mitocani, bucureşteni şi provinciali, amestecaţi deavalma în zgomotul asurzitor al trompetelor de hârtie şi pocnitorilor de tot felul, al strigătului artiştilor de circ şi proprietarilor de dughiană, al fotografilor ambulanţi şi famfarelor ţigăneşti. *Căluşeii, lanţurile, fachirii, roata norocului, tragerea la semn, gogoaşa înfuriată, femeia fără cap, viţelul cu şase picere, braga, rahatul, floricelele, susanul, pastrama, ulcioarele, donicioarele şi oalele de pământ, turta dulce, mezelele, femeia vampir, fraţii Pestişanu cei mai graşi copii după pământ*—şi câte alte minuni, erau asaltate în fiece seară de o mulţime deslănţuită, dornică să petreacă fără griji şi rezerve. La Moşi totul era permis şi nimeni nu se supăra. "Cui nu-i place, să stea acasă!" suna replica seacă dar justă pentru cel ce se îmbufna fiindcă vreun trecător i-a suflat cu trompeta în ureche, l-a tras de nasul de carton sau i-a pocnit balonul cu mucul de ţigară.

Existau la Moşi şi varieteuri "familiare", vaste bărăci acoperite cu trestie, împodobite cu drapele tricolore din foiţă, sau decorate cu ghirlande multicolore şi lampioane de hârtie creaţă. Vizitatorii veneau să poposească o leacă, ascultând programul artistic în zăngănit de furculiţe ce se înfigeau în mititeii usturoiaţi, sfârâind pe talgere de lemn. Acompaniaţi de orchestra "şapte gâşte", artiştii se produceau în modeste numere de acrobaţie, prestidigitaţie sau dansuri naţionale. Prezentarea se făcea stereotip: "Astăzi şi în fiecare seară debutează celebrul trio cutare de acrobaţi la trapezul morţii, aduşi cu mari sacrificii dela Paris sau Londra. Onoratul public este rugat a nu aplauda în timpul representaţiei".

Mi-a rămas în minte o trupă de pretinse cadâne şi de turci, în realitate toţi ţigani depe Floreasca—care cântau şi dansau, chipurile, oriental. Iată câteva reminiscenţe de refrenuri, mai mult stupide decât obscene, cu savoarea periferică indiscutabilă, ce erau cântate de presupusele cadâne sau de mahomedanii tuciurii:

E f e n d i

Ah, Efendi eşti teribel,
Să-ţi rezist mi-e imposibel,
Căci tu posezi ceva fermecător
Care mă face, zău, să simt că mor.
Când te uiţi mai lung la mine,
Nu ştiu cum, dar parcă-mi vine
Să mă reped, să te muşc, să te ciup
Şi într'una să te pup.

La rândul său Efendi (*) cânta cadânei Fatma o melodie "shocking" cu refrenul reluat în cor de toţi mardeiaşii depe margine. (Intotdeauna se aflau mai mulţi spectatori pe din afara localului decât înăuntru, spre a nu plăti cheta pe care o făceau artiştii cu farfurioara.)

Fatma

Vara'a baraca dela Moşi
Printre craidoni, berbanţi, codoşi,
Lovind cu deştu'ntr'un tambur,
Se minuna lumea din jur
Cum din buric dansa
Tânăra Fatma.
Zeci de bărbaţi o invita la masă
Iar Fatma cu dânşii surîzând glumea,
Apoi cu toţi o conducea acasă.
Dar la portiţa sa
Pe toţi îi oprea.
Căci deşi mică Fatmà,
Fată mare rămânea
Şi ce-i amorul nu ştia.

Strofa a doua tot atât de frumoasă, explică cum "fata mare" şi-a încetat funcţiunea în ziua în care:

Un alunar mai înfocat
Care vindea fâstâc sărat
Nu-ş' ce i-a dat.
C'al dracului, zâmbind aşa,

(*) Efendi = domn.

Mica Fatmà cum îl vedea
S'asuda pe ea!
El într'o seară a'ncântat-o bine
C'o jumà de roşu şi doi mititei.
Mica Fatmà i-a zis: să vii cu mine...
Şi-apoi... i-a deschis portiţa ei.

Ropotele de aplauze acopereau finalul, iar trupa de turci mulţumea cu temenele. Mahalagiii aplaudau din convingere, iar lumea bună din amuzament. Fapt cert este, că toţi se distrau la fel de bine.

* * *

IN afară de cinematografele "chic", cu filme mute acompaniate de orchestre îngrijite, schimbând cântecul după evoluţia subiectului (Cinema Lux, Minerva, Volta, Doamnei, Select şi Clasic) se mai aflau câteva săli destul de centrale, frecventate însă de public interlop. Filmele în general stupide, erau acompaniate de un simplu pian, iar în pauză se produceau trupe de artişti, dintre cari vreo câţiva au făcut apoi carieră în teatrele de revistă din centru. Cei mai vestiţi erau Julian şi Costin, d'Ayol-Barbelian, Florea Mateescu, Nae Burmaz, Titi Mihăilescu, iar cinematografele respective se numeau Terra, Volta-Buzeşti, Marna, Marconi, Roma, etc.

Iată o mostră de asemenea spectacol jucată de trupa lui Titi Mihălescu, la cinema Marna, pe Griviţa:

(Titi Mihăilescu, apare deghizat în ţigan, cu nevasta spoitorească. Se întâlnesc cu un "franţuz" pe Calea Victoriei, care le adresează cuvântul.)

—Bonjour, Monsieur.

—Bonjur bă pocitanie. Ce vrei dela noi?

—Vous parlez français?

—Nu pârlesc (*) franzele, bă. Vorba asta să i-o spui lu tac'tu.

—Comment?

—Niciun Coman. Pă mine mă chiamă Danciu.

—Très joli.

—Te-oi fi julit tu, dar n'am ce-ţi face.

—Pourquoi?

—Porc este frate-tu, mocofane!

—Doucement, doucement!

—Care-i duşman, mă?

—Permettez-moi de vous faire la cour, madame.

—Acolo să-i faci mătii, nu nevesti-mi! Fire-ai al dracului de marţafoi. Pă el, Siţo!

Şi sceneta se termina cu cotonogeala Francezului de către soţii Danciu.

* * *

LA cinema Terra, din strada Doamnei, peste drum de cinematografele Lux şi Venus, nu se reprezentau decât filme cu bandiţi. In pauze cânta acolo comicul D'Ayol.

(*) a pârli = a fura.

Apăruseră recent bicicletele, care produceau în vremea aceia senzaţie mai mare decât o bombă atomică de astăzi. Erau doar câţiva privilegiaţi cari îşi permiteau acum 50 de ani luxul unei biciclete. Când trecea pe stradă faimosul Dumitrescu, tatăl sportivului Jeny Dumitrescu, călărind pe velocipedul cu o roată imensă şi una mică, stârnea admiraţia mahalagiilor ce-şi dădeau cu palma peste obraz, ori se scuipau în sân de mirare. Copiii svârleau cu pietre, asmuţind câinii pe bietul biciclist, care scăpa însă cu pantalonii teferi, şeaua fiind extrem de înaltă, aproape la doi metri de-asupra străzii.

Incet-încet sportul începu să prindă printre snobii Capitalei şi chiar printre femei. Cea dintâi care avu curajul să înfrunte scandalul public, a fost vestita demimondenă Miţa, Miţa Biciclista, femeie de rară drăgălăşenie, care a "tocat" multe averi boereşti—devenită mai târziu doamna Maria Turnescu, respectată fiind de toate bunele cercuri ale Capitalei. Avea o splendidă casă în strada Luminii, colţ cu Biserica Amzei şi era între altele membră în societatea de vânătoare "Lunca" a haute-volé-ului bucureştean, participând la faimoasele "bătăi" de iepuri sau mistreţi, alături de fraţii Brătianu, doctorul Costinescu, Marghiloman, Wimmer, Pişculescu, Şerban şi alţii.

Fiecare eveniment este consemnat de un cuplet. Chiar dacă "chansonierii" noştri nu aveau inspiraţia celor parisieni, se "apărau" şi ei, mai cu prostii, mai cu inepţii sau îndrăzneli, dar păs-

trau cadenţa actualităţii. Iată de exemplu cupletul cântat de D'Ayol la cinema Terra, dedicat tandemului, adică bicicletei pentru două persoane:

Bicicleta

Depe când eram copil desmăţat
De bicicletă m'am pasionat,
Plecam de-acasă de cum mâncam
Şi pedalam şi pedalam.
Cu mine luam pe vecina mea,
Căci şi ei sportul mult îi plăcea.
Amândoi încălecam
Şi pedalam şi pedalam.

Refren

Ah, bicicletă mă turbezi,
Ah, ce plăcut, ah ce plăcut să pedalezi;
Cu bicicleta poţi vedea
Ce n'ai văzut şi n'o să vezi în viaţa ta.
Ah, bicicletă mă turbezi!
Ah, ce plăcut, ah ce plăcut să derapezi;
Iar vecinica de-o cădea
Ii poţi vedea ce n'ai visat în viaţa ta!

* * *

Aproape de Cimitirul Sfânta Vineri, pe Calea Griviţei, se aflau câteva magazine cu firme celebre: *La Palatul Şefilor de Tren, La Marea Viteză al C. F. R., Frizeria "La Briciul lui Cuza"*, altă frizerie *La Hai-Gogu-Laif* (High-Life), grădina de vară *La Traian şi fratele său Decebal*, plăcintăria *La Sf. Constantin şi soţia sa Elena* şi însfârşit, cea care ne interesează pe noi restaurantul şi grădina de vară *La Lupoaica.*

Firma representa o lupoaică aproximativă, cu un uşor zâmbet sub nas, la mamelele căreia sugeau trei copii: Romulus, Remus şi... probabil vărul lor mai mic, Georgică!

Imi imaginez scena cu Domnu' Nae Otincilescu, patronul, când a chemat pe Schulhof, cel mai vestit zugrav de firme bucureştean, să-i picteze emblema:

—Uite ce e, nene Schulhof. Noi ne tragem din străbuni; nu'ncape îndoială! Mă ştii patriot şi bun român. Am avut întotdeauna o evlavie pentru Romulus şi *Remulus*. Băeţii ăştia merita altă soartă decât să sugă lapte de dihanie. In fine, aşa le-a fost scris. Când nu e mamă, e vai de copii! A supt şi ei de unde a apucat. Eu aş vrea să mi-i faci pă firmă, cum suge dela căţea.

—Dela lupoaică, Coane Nae!

—Căţea, lupoaică, tot aia e! Să nu-mi spui mie d-ta! Are Dom' Sică una, care l-a muşcat pă ăla micu de turu' pantalonilor. Poci să juri că e lupoaică. Infine, dă-o'n pustii! Eu vreau să ştiu cât îmi iei dacă pui să sugă *doi copii*, şi cât îmi iei dacă pui la ţâţă *trei copii?*

—Nu merge Coane Nae! Scuzaţi, dar ştie toată

lumea că lupoaica dela Sfântu Gheorghe (*) n'a avut decât doi copii, pă Romulus *şi Remulus*.

—Nu face pă nebunu' meştere, că eu plătesc!

Astfel, Domnul Schulhof a convenit, îngroşând istoria, să mai adauge pe firmă şi pe Georgică, umflându-i lui Conu Nae cu doi poli mai mult pentru supliment.

Aici "La Lupoaica" am auzit într'o noapte de vară, acum treizeci de ani, o "dizeră" cântând "numai pentru domni şi doamne" în versiune românească "Adios Muchachos", renumitul tango argentin. (Pentru savoarea textului, îmi veţi ierta tăriile de limbaj. Era însă prea suculentă versiunea originală, spre a o amputa. Apoi am cam trecut de vârsta ipocriziei. Se aud, mai ales la posturile de radio parisiene sau în teatrele de "chansonniers" din Place Pigalle, expresii cu mult mai îndrăzneţe decât ale noastre.)

Abandonata

Adio Mitică,
Crai bătran, canalie mică,
Abandonată,
Mă laşi de-odată.

(*) Copia statuii romane a "Lupoaicei" era pe vremuri în mijlocul Pieţii Sf. Gheorghe. Apoi, când sub primarii Dobrescu şi Donescu, s'a deschis artera nouă pe Dealul Mitropoliei, monumentul a fost mutat în faţa Patriarhiei şi Camerei Deputaţilor.

Am fost năroadă să mă'ncurc cu'n om ca tine,
Credeam şi eu că eşti persoană foarte bine.
Adio Mitică,
M'ai luat mare,
Mă laşi mică!
O păsărică
Neştiutoare...
S'a termenat iubirea noastră arzătoare;
Măgar ai fost
Şi-o să rămâi măgar!

Refren

Femeia e femee,
Ea nu e decât sclava
Simţirilor păgâne
Pline de voluptăţi.
Ii cere organismul,
Natura-i suavă,
Plăcere vizuală
Fără intimităţi.
Bărbaţii nu pricepe,
Nu ştie de tandreţe,
Vrea doar să posedeze
Ca neşte mitocani.
Ei sbor ca micii fluturi
Din floare 'n floare,
Lăsând făpturi gravide,
Copii orfani.

II

Adio Mitică,
Fără tine mi-este frică,
Nemângâiată,
Neposedată.
Işi cere fibrele tot dreptul la viaţă.
Dar de bărbaţi parşivi mi-e silă şi mi-e greaţă.
O să mă'ncurc cu'n marinar căci e mai bine,
El pleacă-vine,
Nu zăboveşte.
Şi dacă se scufundă'n drum, Doamne fereşte!
Primeşti o pensie ca să poci trăi.

Cam aşa se cânta "la ureche" acum treizeci de ani "La Lupoaica" depe Griviţei, aproape de Bucureştii-Noi, într'o seară fierbinte de vară, cu mahalagii paşnici, cu clienţi damblagii şi şpriţuri la ghiaţă.

Dar Romulus, Remulus şi vărul lor mai mic, Georgică? Vor fi sugând mereu delą lupoaică, ori au crescut? Chiar mari de-or fi, sunt sigur că nu-s "membrii partidului" nici ei, nici Domnu' Nae. Şi nici nu sug bugetul prăpădit al Repereului.

Paris, 1954.

Partea Douoa.

Potrete de oți si Șmeceri
bolșeviști și comuniști

precum și

Aventurele lu

Gâgă

Copil de familie Proastă

Despre avansarea lu malencof.

Ofilitu malencof a fost avansat preș-edinte în retragere abea la câteva luni după cel numise. Iată cum sa petrecut înaintarea sa din prim ministru la fost prim ministru. Intro seară ședea la masă și find slab și prăpădit plesăia o oală întreagă de borș rusesc, nește zacuscă și chiefscaia scăldate în neste votcă ca să mai prinză coraj. Madám malencof cânta la balalalaică ociciornia când deodată ușa se dete de Perete și intră în cameră călare un Mare-șal sovetic pă nume Fulgarin,*) care amenințându-l cu deștu arătător dela mitraleră zise politi-cos:

– Ia mai hai sictir tavărășe!

– Cum îț permit să te ecsprimi asfel cu șefu guvernului, porc bătrân ce eșt;

– Porc e finl lu tactu!

Zicând acestea Fulgarin începu să tragă cu mitraliera în casă spărgând toate obectele de preț ca: lanpă cu gaz, scăunel, borcan cu murături, vas de Noapte, bustu lu lenin din ipsos și un ceas de bucătărie șterpelit din România.

---

*) Bulgarin

-Ai înebunit fulgarine ? zise malencof îngrozit. O să pui encavedeu să te aresteze !

— Fleoșc ! zise fulgarin politi-cos. Dând perdeaua la o parte apăru o patrulă de ciolovecii care de care mai fioros.

— Iscălește ici dimisiea de bună voie și recunoaște căci ieșt tânpit și dușman al popórului.

— Așa să fie ! zise malencof tremurând din cele patru picioare. Cu plăcere!

După aceia Fulgarin îi șterse o Labă peste Bot cu aceiaș duioșie sovetică și puse patrula săl avanseze în pumni afară din casă.

— Bine să mă scăpași de el, că mare Dobitoc mai erea ! zise madam malencof cu părere de rău.

= Harașo hazaica ! zise fulgarin făcândui cu ochiu și mângăinduși țăcălică.

—.—

Prof. miciurină si ~~praf.~~ prof. Bogomălăetz

Aceșt 2 savanț sovetici sânt cei mai mari din Lume. Dânși a descoperit apsolut totul ca : laptele covărșit, telefonu fără fir de păr, locomovita, briciu lu Cuză și caii înaintași la biciucletă. Deasemenea sa descoperit unu pă altu că ia banii statului de pomană. Miciurină face să crească totul. Asfel el a făcut să crească Volga-volga după ce plouase o lună în șir. Are nește prafuri pă care le pune unde ie nevoie să crească ceva și imediat totul să deszvoltă. De egzemplu crastaveți care în restu lumi are 20 centimetre, în U. Râ. Sâ. Sâ. are 200 metri lungime. Mare-șalu fulgarin erea spân. Luând prafurile lu miciurină ia Crescut un Ceoc de 14 metri. Deoarece îl încurca când ținea discursuri, miciurină ia făcut o ijecție cu Apă de Ploaie care ia readus ceocul la nivelu mării, asfel că a putut să facă vizita în India pă Cămila fără ca să dea cu Ceocu în ceorba

blondului Neru.
Madam liuba Cișinefschi erea supă-
rată că nu mai avea decât 30 păduchi.
Sa dus la miciurină care nu știu ce a f-
ăcut și a dres căci a umpluto de Păduc-
hi foarte frumoș, care tanti liuba a cu-
cerit chiar premiu de Stat lenin pentru
cei mai grași Păduci din lume.
Cât despre dl. prof. bogo-mălăetz el
te face om din neom. are o cremă cu care
te ungi care în curând nu te mai recun-
oști. Stalin care erea grav bolnav sa
uns cu ea și asfel a putut Crăpa în
câteva zile. apoi Pătru groza care să
fleșcăise de tot, de când a fost la
bogomălăetz nu mai ie de recunoscut.
are forță și cap de Rinocel.

—— : ——

Noua armă ~~cu secreție~~ secretă sovetică.

Zarzavagiu din colț are un pretin care
a fost coleg la moscova la academiea de
Uscat Izmenele la soare cu Botnăraș.
Dela acesta a aflat că ruși a descoperit
o bonbă atomică cu Zeamă de Varză, care
ieste de 400 ori mai puternică ca bonba
Hâ. americană. Zice căci e foarte groaznică.
Sa făcut câteva esperiențe întro bucătărie
din munți uralii și a dat rezultate ce
nu să egzistă. Savanți sovetici a pus
~~bonbeu~~ bonba să fearbă întro oală
de pământ pă o mașină de gătit încăl-
zită la mai bine de 12 grade. Toți
oameni de știință în frunte cu Baclava-
lof și Pontécurvo stetea la pândă pă
vine. Un bucătar atomic mai adăuga
din când în când câte puțin cinbru și
leuștean. Bonba este făcută dintro bă-
șică de porc ecsploziv în care să toarnă
Zeamă de varză călită în oțelăriile
statului. — La un moment când toți
adormise și nimeni nu se mai aștepta,
sa produs ecsploziunea, începând cu
o detunătură puternică ca când scoți
dopu dela Sticla cu Bulion. Apoi

sa ridicat o coloană de covrigei de fum
de țigară dela trabucu lu baclavalof,
iar zeama de varză a stropit tot ce a
întâlnit în cale pă o raza de 15 centi-
metri cubi. Din cauza mirosului de
ocsigen sul-furat dovo muște șea pier-
dut vederea. Insăși Pontecurvo erea
să leșine dar sa răszgândit.
Toți cei de față zice căci această
novo armă atomică este mai ceva ca
piftia. Dânsa se poate prepara și
cu cârnati sau slănină afumată.
Are o forță mai tare decât mazărea
bătută sau iagnia de Fasole. Ea se
serveste caldă sau rece. De obiceu
una caldă, una rece precum ieste
moda la sovetici.

—.—

Pătru groza.

Când sa născut dl tov. P. groza dânsu
nu părea nici Cal nici Măgar. Avea
mutră de vițel, posedând un frumos cap
patrat. Familia îl poroclise Plăvanu,
fincă îi plăcea să pască iarbă și trifoi.
Dânsu a început să vorbească de tim-
puriu, cam pela 15 anișori. Prima vor-
bă a fost mu-u-u-u! De bucurie
părinți la băgat la studii la islazu
comunal. Acolo băiețașul trăia printre
vite și să deszvolta ca dânsele.
Invățase să cunoască atât de bine
linba boilor că comuniști la făcut
preș. al reperen.

De mic ~~vițel~~ copil Pătru crăpa de
deștept. Intro zi colegu zăroni la
întrebat:

– Mă pătrule, câte oauă poci tu să
  mânci pă burta goală?
– Apăi fro zăce! zise pătru.
– Mă, nu hi prostovan, fincă nu-
  ma unu îl mânci pă burta goală,
  alelalte îs pă burta plină!

Lu pătru ia plăcut foarte mult
acest banc spiritual și sa dus cu el

în dinți ca săl păcălească pă ghiorghiu-bej:

— Mă loază, apăi câte oauă poci tu să mănci pă foalele goale?

— Cinci! zise ~~Bej~~, Bej.

— Ptiu bătutear scârba! Dacă ai hi zâs zăce, îț răspundeam cu una tare faină!

După ce sea termenat studile la islazu comunal tânăru pătru fu chemat în fața comisiei de bacaliorat. Ca săl vază dacă e șmecer comisiea ia pus în față un pui fript și un sac cu paie.

— Ia din ce îț place mai mult!

Pătru se repezi și mâncă Paiele cu sac cu tot.

Comisiea la avansat pă loc Bou și după ce la poctovit la toate 4 picioarele, la numit preș. al guvernului sovromrahat.

—— . ——

Anișoara paucăr, forță femeiei.

Dânsă nu e frumusică dar nici nu poț să zici căci ie urâțică. Ieste fioroasă! Să tunde ala garson și ieste foarte sentiMentală în Cuget și Simpțiri. Când la luat pă dl. Paucăr de bărbat dânși să ocupa cu creșterea ureiei în sânge.

Intro zi anișoara împreună cu pretinul său dl. golștain din ferbinte dragoste de țară puse o bonbă la Senat. Tot din milă, când dl. Troțchi sa certat cu dl stalin, tanti anișoara la pârât pă dl. paucăr că ține cu dl. troțchi. Blându stalin puse pă dl. vișinschii săl prinză pă dl. paucăr și săi scurteze corpu făcândul doar cu un cap mai Mic. Rămasă orfană de bărbat, anișoara sa cărat la moscova precum ca să să dea la stalin care întinerise la cap fincă îi pusese voronov Glande de Maimuță. Dar lu stalin nu ia plăcut ca damă fincă avea mutră boccie. Ca so mai schinbe puțin, la rugat pă popo-v săi dea nește prafuri de frumusețe și so ope-

reze la Ovale. Acesta însă a tăiat prea adânc și a făcuto bărbat. Deși ia dat chiar și Prafuri de Strănutat, tot nu șea mai revenit. Văzând acestea stalin a mulțumit lu popov și a numito pă anișoara colonel al armatei sovetice de uscat (rufele) și a trimeso să ne deszrobească.

Dânsa a făcut mult bine la țărani. A împropitărit pă ruși în România, apoi a introdus pușcăria obligatoare și multe alte bine faceri. Deaceia poporu o iubește la Nebunie și ia asigurat viitorul la Lada cu Gunoi.

— . —

Prof. Tarhon, fost președ. Re. Pe. ~~Me~~. Re.

Familiea Tarhon sa născut pă câmp, de unde i să trage și numele de pus în ceorbă. Micul tarhon erea un copil stricat de mic copil, care prindea toată ziua muște sau trăgea pisicile de Coadă.

— Vai ce deștept ieste mititelu de el! zicea cu emoțe madam tarhon lu bărbatu. Să sti dela mine săci acest copil o să ajungă Departe. Io aș zice săl dăm la pension la Mărcuța, ca să să facă profesor de Boale nerovase! Așa că la băgat la școala superioară de copii candrii. Acolo avea ca colegi pă teohari georgescu, groza, chișinefsci și alți băieți fuarte buni, boeri veichi și donmi ~~crețini~~ creștini. Ei urma cursuri politice adică cum să spargă lamba cu levorvelu, să fure Găini, să dea cu Toporu la Creștet și să bage cuțitu în Ficați, toate acestea cu o singură mână.

Find foarte silitor Tarhon ajunse menbru de ~~zeamă~~ seamă al balamucului. Deoarece erea băiat sărac a făcut practica de boli nervoase în familie.

Prof. tarhon a făcut și multe descoperiri. Intre altele dânsul șea descoperit nevasta cu trei ruși în Pat.

— . —

Justinican Marina - Călăreață.

Patri-arcu justinican e mare pezevenghi.
In tinerețe a spart din greșală o casă de
bani fincă nu avea mărunțiș pentru
barbut. Apoi sa făcut marinar de lun-
gă cursă la bărcile din cișmigiu. Plimba
Duminica juveți și marițele cu Gondola
iar în orele libere scuipa după pod în
apă și înjura cu multă evlavie de Dum-
nezeu, Tămâie și Candelă.

Văzândul atât de religios onor. C.C.
al P.C.R. S.T.B. la luat cu binișoru:

– Ascultă baragladino, nu vrei să
intri în cânpu munci?
– Ba aș vrea tavarășe, da fuge toț
de mine ca dracu de Tămâie că zice
că sânt oț. Nu găsesc nici o slujbă!
– Iț oferim noi o slujbă religioasă.
Așa oameni ne trebue la partid!

Justinian sa dus iute acasă la damă
ca să se spele pă picioare ca să nu
amețească onor. credinceoși, apoi șea
lăsat barbă ca călugări. Comisiea
superioară ortodoxă compusă din marcel
breslașu, rolăr, voitec și maurăr la
supus la un mic egzamen ~~m~~di religios:

– Tavarășe părinte, cine e tata nostru?
– Stalin!
– Dar Dumnezeu măti?
– Stalin!
– Ai răușit. Brava!

După ce la trimes la moscova la alexei
ca săl învețe și înjurăturile despre Cele
Sfinte pă care nu le cunoștea, comisiea
ia dat binecuvântarea, ia pus pistol
la Brâu și steaua roșie la gât și ia da-
t Binecuvântarea și în linba rusă ofici-
ală. Apoi el sa călu-găurit. La o lună
la avansat arhi-mardit. După aceia
doctoru hortolomei la Epi-scopit. In
scurtă vreme a fost avansat mitro-~~poit~~
poleit și la urmă sovrom Patri-arc
cl. III a. Este o frumusețe săl auzi cum
se roagă pentru toți sfinți Bisericii stră-
Bune ca sfâ. engăls, sfâ. carl macs, sf.
mau-oțet-ung, sfâ. huoo-ci-mint și sfâ.
așteaptă. El ieste șef atât la si-nod
cât și la si-noadă, care ieste secțiea
pentru domnișeoare comuniste ~~fă~~ prea-
Curvioase. Toți credincioș români să roa-
gă lu Dumnezeu să îi dea sănătate cât
mai șubredă și zile lungi și numărate.

Despre Mihail Sadoveanu, lichea națională.

Marele nostru patriot sovrom sa născut la Beție. Dânsu a urmat electricitatea, ca să poată aduce Lumina dela răsărit. Are o Moară pă Siret care macină ruble, și o crescătorie de Cocori din care a vândut un egzenplar, pă Mitrea cocor, la cioloveci încasând parale bune. Dânsu e și un mare vânător, care poate să înpuște iepurile din Zbor. Cu un singur Cartuș a înpușcat pă Frații Jderi pă care îi crescuse.

Când a venit bolseviștii în țară ca să ne ~~sifili~~ ~~cixili~~ cilivizeze, sadoveanu lea opus mare rezistență, care a rămas de Pomină dârzenia lui fa-ță de Nemuritoru (zexe! a mierlit de mult.) Stalin:

– Bă sadovene, tu eșt dat în măta!

– Vă multumesc de bunăvoință, coane Staline! zise el cu denmitațe.

– Ia tu Oala asta de Noapte și o deșartă la canal. Iute, ca să nu-ți ard un piceor în tuhăs.

– Cu plăcere coane staline, eu îm spăr sărăcicea și Nevoile și neamurile!

– Brava bă! Îm place de tine. Pupă ici cizma și carăte că te și trăznesc!

– Am înțeles boierule, zise cu mândrie marele logofăt pupând anbele cizme cu toate că Nemuritoru îi întinsese una singură. Apoi după ce la pupat pă tătucu pă față și ~~în~~ pă Spate după moda sovetică, a plecat acasă.

Sadoveanu fiind bun trăgător la Măsea a luoat parte la un cocurs de Beție organizat de Arlus și a băut pă nerăsuflate o vadră de poșircă, un chil de spirt de Naturat și o litră de parfum cu care îș dă femeile din armata sovetică pă pulpe și pă ~~ță~~ sâni ca să nu miroasă a Capră. Sadoveanu ie foarte iubit de popor, care abea aștea-ptă săi tăbăceaască pielea. Academia regală Reperu îl numără printre menbri săi. De alfel și consiliu Rep. Populare la luoat de menbru.

—— . ——

Căprarul-general tov. botnăraș.

Dânsu sa născut cu Cap și inimă de
Câine. De mic copil lătra toată zina
și ridica în sus piciorul dinapoi. E de
neam f. bun, măsa vinde Castraveț în
pieața roșie la moscova, iar tacsu e men-
bru de onoare la sovietu oților de bruzun-
are. Cu mărunțișu strâns din Găinări
dânși a trimes odrasla la odesa la
școala de hingheri, devenind hinger
principal dea întâia. Apoi a urmat
școala de dans prin corespondență,
învățând să danseze ca cazaci.

Botnăraș e o persoană f. rafinată.
A urmat rafinăria supt conducerea
lu Beria, asfel că știe să mănânce
Ceorba cu mâna, să să scobească în
Măsele cu toate deștele deodată ca
marii pianiști, deasemenea scuipă
bogat când vorbește. Intro noapte
de Beție sa bătut cu sifoanele cu
niște dușmani ai Poporului care cerru-
se vischi în loc de votcă. Bolșeviști
la avansat cu această ocazie căprar-
general, numindul ministru de războu
în reperau. Dânsu a introdus după

modelu sovetic o mulțime de arme noi
în faimoasa divizie de dezertori. leu
și cârnați". Asfel pe viitor ceasul de
perete se va purta la brâu ca pă nul fure
generali ruși; vara soldați vor dormi
cu cizmile în picioare ca să nu ți piș-
te muștele, iar milițiea comunistă își
va spăla jegu cu cărămida în loc de
săpun. Aceste arme noi va băga groaza
în americani.

Botnăraș are și statue la cimitiru
Trei-Băduki. Câțiva Români buni
la suflet ia făcuto din timp ca să
fie gata la nevoie. Monomentu repre-
zintă un Câine răpciugos, iar pă
țoclu stă scris cu litere slavonești:
aici zace marele botnăraș fost câi-
ne sovetic."

—— . ——

Despre Pește

Peștele iesta un aliment care trăiește
în apă. Dânsul e de mai multe feluri:
pește sărat, afumat, de ciucalată,
și uneori pește proaspăt. Mai egzistă
și peștele stricat care trăește la lada
cu Gunoi. Peștele nu este nici pasăre
nici Animal. Are aripe și Coadă
care nu să știe ezact ce ieste. De
egzemplu tanti venera îi zice lu nenea
mitu căci ieste pește la țața lina.
Această fință ieste surdomută deși
are Bot și ureichi unde îl miroase
lumea ca să vază dacă ieste stricat
fincă bătrâni zice căci peștele se în-
Pute dela cap, iar nu dela piceoare.
In șchinb lu unchiu Lică îi miroase
mai mult piceoarele. Peștele conține
icre. Din știucă să ecstrage icrele de
Crap, iar din caracudă să scoate ic-
rele de Manciurea. Știuca este un pește
cu care nemți a bonbardat în războiu.
Mai egzist și țârii care miroase foarte

interesant, ei să naște foarte slabi ca
niște ofticoși. Din țâr se ecstrage
icrele negre, care crește în Marea Ne-
agră. In șchinb peștele de ciucalată
nu conține icre. De mic copil peștele
învață să înoate ca să nu să înece.
Mai avem și balena care e grasă ca
tanti lenuța. Din ea să scoate unt-
ura de rețină. Egzistă și alți Peșt-
i ca: plachie de crap, saramură, b-
orș pescăresc și Pește în Pro-Țap.
Vieața de pește ieste foarte curată,
fincă el trăește în apă, fiind vara
foarte răcoroasă. Mear plăcea să fiu
pește, da nu să egzistă! Mămica vrea
să mă fac tenor ca să cânt din Vioară,
dar tanti pușa zice că ce are a face,
că poți să fi și tenor și pește.
Aiurea 'n tranvai!

—.—

Despre Stință.

Cine este microbi si ce vrea Dânsi?

Microbi este neşte mici Animale, u-
n fel de Văr-Colaci sau Para-Ziţi
care vine de roade din corp precu-
m moliea roade hainele nelăsând
decât Oasele. Aceşt microbi sânt
invizibilii la Pipăit, dânşi nu să
ocservă decât cu oichiu Liber, ad-
ică cu oichelari sau mitro-scop. Ei
să introduce în Corp pă Căi piez-
işe, exact ca neşte oţi. Odată în
corp, să ascunde pă unde poate şi
începe să roază de unde Apucă, fie
din Plămâni, din inimă, bojoci sa-
u ~~brânză~~ rânză, fie din apendicită
sau din părţile superiuare de Sus
ca nas, gât şi Ureici, sau din păr-
ţile Superiuare de jos ca stomag şi
Momiţe. Microbi poate să provoace
boale parşive ca: beţiea, ipocandria,

Incurcătura de Maţe şi aprinderea
la Plămâni. Ei nu trece nici cu as-
Pirină. Microbi să împarte în stafido-
Coci şi Gono-coci. Ăi dintâi te slă-
beşte ca o stafidă. Ăilanţi îţ dă
acea Boală nemiluasă pe care o are
toţi tineri Sentimentalii, care să
chieamă „plânge bistriţa în Vale".
Ani în şir savanţ sa luptat să a-
fle un leac pentru aceste ligioane
deszgustătoare care făcea prăpăd
în toată fluoarea Omeniri. Foarte mulţ
tineri erea atinşi la Plămâni de
asfel de boale care să chiamă
lumeşti, fincă vorba cânticului:
dela lume adunate şi iară la lu-
me date. Până când un inglez cu
numele de Dl Fleminc lea venit de
Hac la aceşt nesăţioş Mor-moloci.
Dânsu sa aşezat întrun colţ ascu-
ns ca să nul ocserve, şi ani în şir
a pândit aceste Animale care când

ieșea din Gaură, îi stropea cu un fel de Flit care să numește Peni-Ciulină. — Microbi a încercat să reziste, da când a văzut că nare încotro, Dânși sa retras în munți ducânduse în Moașăsa de unde a venit.

Microbi să ia pă cale directă ori prin Strănut. Cu mâna nu poți săi iei ca cu gura. Daia e mai bine să Pipăi decât să Pupi. Microbi să mai ia și pă calea Laptelui dacă acesta e stricat, cât și pă calea victoriei când trece soldați ruși.

Savanți care se(*) ocup de creșterea Microbilor se numește Bacteri-Ologi, spre deosibire de Bi-Ologi care sânt ologi de anbele Picioare.

—.—

Vivé jeun, vivé longșamp *)

Nenea Foanfă bărbatu lu tanti venera șea stricat zilele trecute o pereicha de pantofii galben de toată frumusețea cunpărați pă Zmărdan la Turnu de aur. Avea Bizeț și scârțăitori la anbele tălpi care iț erea mai mare dragu când mergea pân Casă, încât să inerva toată lumea. Mai ales tanti venera zicea of de nu teaș mai vedea cu ei săci mă apucă Pandaliile cum scârțâie. Parcă ia fost gurița ~~din~~ aurită. Erea în Joia Patimelor. Nea Foanfă îș încalțase această splendită încălțăminte ca să o mai lărgească până la Paște căci trebuia să meargă cu tanti venera la Balu Zanbilelor, în Colentina. Mai înainte îi dăduse lu tanti să io poarte pân casă căci dânsa are loba mai mare cu o ideie. In șchinb dânsu a rămas cu nește frumoase Bătături

*) "VIVEZ JEUNES, VIVEZ LONGTEMPS."

la toate deștele din tinpul războiului de Neatârnare din 1916. In seara acea de Joiea Patimelor zise: încalț pant-ofii ăia noii chiar dacă mă strânge lasă să pătimecs și eu ca orce bun creștin. După acia sa apucat să halească nește mazăre Bătută de post cu Murături și neste cara-cratiță cu măzline. Mânca ce mânca și mai ardea câte o țuică până sa înbătat ca un Porc. A ieșit în stradă pă 2 (douo) cărări și când da să stran-verseze, la tamponat o mașină tomna peste pantofi aceia noii, pă care ia făcut ferfeniță cu bonbeuri cu tot și înpreună cu țurloaiele. A avut mare noroc căci mașina care la călcat erea o anbulanță dela Salvare asfel că Na avut nevoie să mai plătească ca săl ducă la spital Șoferul ia zis ca săl mustreze: ești un Bou neică căci nu te uiți pă unde mergi. Apoi îl urcă în Salvare și îl duse gratis la spitalu de Copi.

Cred că o să rămâie miop de picioare fincă i lea cam paradit dela brâu în jos. Picioarele ca picioarele, dar e păcat de acea încălțăminte 9(nouă) pă care a trebuit să io taie doctoru cu Briceagu. Sa dus și Balu Zambililor Ia distrus și toate bătăturile la care îi făcea nea gogu frizeru mani-chiură la picioare. In afară de aceasta tăticu sa certat zilele tre-cute cu mămica și cu tanti Fufa, căci zice că dânsa îi bagă în cap lu mămica fel de fel de aiureli. Intro zi tăticu stetea la Masă și săi pregătea să guste ceva ușor, naște ciorbă de Burtă și naște Sarmale cu Zmântână. Nu apucase să bage un dumicat în gură care apare mămica din oraș ca o leoaică cu o carte în mână pă care o pune pă Masă. Fără ca să scoată o vorbuliță, apucă oala cu Sarmale și zvârr cu dânsele pă fereastră în grădină, iar ciorba de Burtă o vărsă la ghi-vetă în baie și pardon trase de lanț.

Tăticu privea încremenit cum i se duce bunătate de Burtă la canal.

– Eșt nebună fă? zise babacu îngrozit. Să vede treaba săți sa suit candreala la Cap.

– Nici o candreală Lanbe! Sa termenat cu deszmățu. Legume băiete! A descoperit un american cum să întinerești la fizic. Fufa zice căci urmează de mai bine de două zile și să simpte alt om. Cât paci să nò mai recunoes!

Tăticu săracu să uita la mămica ca la altă aia. Atunci mămica îi arătă cartea, care îi zice: vivé jön, vivé longșamp, adică pă românește vrei tinerețe, dute la Cânpulung.*)

– Adio Fudulii și Potroace, Lanbe! S'a dus tuzlamaua! Ovăz și verdețur, băiete, nu mâncări Scăzute!

– Da ce sânt cal, fă nebuno?

– Eșt măgar dacă mai mă insulț!

– Táci femeie căci îm ies din Sărite!

*) E vorba de cartea doctorului Gaylord Hauser „Vivez jeunes, vivez longtemps". N.R.

– Nu să egzistă! Eșt soțu meu și nu vreau să râză lumea că nai siluită. De mâine începem suiedeza.

– Care suiedeză?

– Nici un „care suiedeză"! Una e suiedeza! Sus picioarele, jos mâinile!

– Asta so facă sorta, nu eu!

– Mojicule, zise mămica, o săte spui lu Muti cât eșt de grobian.

– Nu mai pot de măta, scorpia aia care mea otrăvit zilele!

Auzind aceste cuvinte josnice mămica a leșinat pă canapeaua din antreu care ie mai Moale.

– Aiurea, zise bătrânu, cunosc eu fițele acestea. – Dânsu cum este foarte săritor în cazuri de primeșdie fincă a făcut armata la conpania de câini sanitari, îi cârmi două(4) scatoalce ca so aducă la Realitatea ilustrată. Mămica sări ca arsă ținânduse de Falcă de durere. Pormă sau înpăcat fincă trebuia să meargă la tăierea Moțului lu Sile alu madam Crețu după Ferentari.

De atunci îl freacă pă tăticu cu neşte ezerciţi mai rău ca la regiment şi cu neşte mâncări care a slăbit ca o umbră şi are mereu ~~vărsături~~ greaţă de parcă stă să nască. Alaltăieri la întrebat ce vrea săi gătească în ziuoa de Paşte.

— Neşte drob de miel, ştufat şi mebusel la tavă. Ouo roşii, ceapă verde, pască cu brânză de vaci şi Sara-ilie. Să pui pelin la giaţă fincă lam invitat pă şefu pre-ceptor cu nevastăsa. Săl primim bine fincă vreau să mă facă agent dea doua şi săm dea raionu din Pieaţa mică ca să mai fac şi io câte un ciubuc!

Şedeam toţi la masă cu domnu şef şi cu nevastăsa care e foarte înfiptă şi zice că ştie să cânte la mandalină. A luat toţi o ţuică bătrână ca să le deşchiză pipota. Când colo ce să vezi; mămica începu să aducă felurile: morcov ras cu lămâie, spanac soteu, lapte covărşit şi ovăz fiert, îndulcit cu miere. Tăticu sa îngălbenit ca un

bolnav de gălbinare japonez.

— Ce înseamnă aceasta madam? Iţi baţi joc de mosafiri de sfâ. Sărbători?

Nevasta lu domnu şef încerca să mai dreagă Busuiocu dar mai rău o scrintea. Dânsa ştie foarte multă medicână: căci a fost femeie la toate la doctoru Caraiani.

— Laso şi Dumneata mai Moale domle Lambe căci aşa e gospodinile. Le place să facă feluri noi.

— Să le facă cu familia ei şpăbească dar nu cu mine!

— Să ştii domle Lambe căci acum egzist foarte mulţi vegetareni care nu mănâncă numa carne. Să zice căci e bine să Bei Zeamă de Verdeţur care conţine un fel de clor care vine de te face verde ca ştejaru.

— Să bea cui îi place, madam Necşulescu! Nam nevoe de aceşte Porcări. De o lună de zile mă Freacă mai rău ca pă oţii de cai. Ameţesc de nemâncare. Zice că e la modă la americani să nai burtă. Tăticu Dumnezeu săl odihnească a trăit tamar

89 de ani și toată vieața a mâncat la Pastramă și Ghiudem și icre tarama de ziceai căi pleznește burta. E drept că na murit ca american, ci ca oborean. E îngropat la cimintiru Pătrânjel iar nu la neviorc! A se slăbi! Numa nebuna de sorsa ia înpuiat capu cu bazaconile acestea care dacă o mai prinz pacilea, o strâng de Beregată!
Atunci mămica zise:

— Țigan ai fost, țigan o să rămâi. Am fost tâmpită că team luoat pă tine în loc săl fi luoat pă Bimbirică dela Setebeu!

Atâta ia trebuit lu bătrânu. Parcă iar fi dat cu undeneft pă la spate. Deodată puse mâna pă fața de masă și fără să mai țiè cont de mosafiri, o trase cu putere. Ș̆panacu și laptele covărsit sa răsturnat în poala lu nevasta lu Domnu Șef, care a scos un țipăt ca tarzan:

— Aolen rochia nouo(9)!

Domnu șef sa scuturat de Morcovii după vestă și foarte inervat a luato la brațetă pă nevastăsa și sa ieșit din

casă trântind ușa în Nas mai rău ca comunista vișinschi lu regele. El zise lu nevastăsa pă franțuzește, ca să nu pricepem noi (arsene zexe!):

— Haide mașer dragă, dăi în Măsa de mitocani!

A doua zi la avansat pă tăticu afară din servici. De o săptămână babacu na mai dat pacasă. Șea lăsat din nou burtă fincă mănâncă numa lucruri scăzute ca săș scoață Pârleala. Să înbată în fiecare zi la Rățoi pă Stefan cel Mare, de bucurie căcia scăpat de suiedeză și de păscut verdețurii.

—— . ——

La băi.

Intro zi a venit tăticu treaz acasă spre suprinderea lu mămica.

– Mam gândit să mergem la Sinaia, zise dânsu, am boală să mă sui pă babele.

Am văzuto pă mămica că să face roșie ca gogoșaru:

– Nu țe rușine, musiu, să vorbești așa ceva în fața acestui copil minor?

(Mămica nu știa căci babele ieste un vârf de munte în Carpați.)

– Mămico, zic eu, babele nu ieste ce crezi dumneata căci ieste munți caşi "omu și caraimanu", care foarte mulț alpiniștii se urc pe babe. Mai ți minte că și tanti fufa sa suit anu trecut pă vârfu cu dor și pă omu.

– Mai bine sar fi suit omu pă ea, zise tăticu în glumă, care mămica sa făcut că nu pricepe și ca să să răszbune pă bătrânu mea altoit mie 2 (douo) labe, care mam lăsat pă vine și nu ma atins.

După aceia toată lumea sa înveselit, care mămica zise lu babacu:

— Lambe dragă mai dăl încolo de Munte căci iesta prea mare Umezeală. Mai bine hai să mergem la Băi, căci e mai Uscat.

— Măi să fie, zise tăticu, parcă acasă la tactu tot baie ațavut. Mai spalăte și în albie căci no săț scază rangu.

— Nu fi prost mă Lambe. Nu e vorba de bae de curățenie, ziceam să mergem la băi de mare ca să Mai resfire și copilul acesta puțină vitamină căci uite la el, mâncalar mama cât e de sfrijit.

— Bine fă; zise bătrânu, să mergem și la mare. Vrei la giurgiu sau la Corabiea?

— La Costanța, Lambe, zise mămica căci este lume mai demimondenă.

— Fie și la Costanța, zise bătrânu cu deszgust.

— Să dăm o telegramă Lanbe, zise mă-
, mica, ca să ne ~~opr~~ oprească o odaie,
la otel căci ști ce îngesuială ieste
vara la mare.
— Nu fi gâscă, zise bătrânu, când m-
ergi cu mandea nai nevoie de nici o
telegramă. Mă cunoaște toată lumea
decând am fost cu serviciu la Me-
gidia la precepție.
— Bine Lanbe, zise mămica

Dupe ce sa mai ciorovăit între dânșii
mămica zise răsucindui nasturu dela
vestă: — Lanbe dragă, cear fi dacă
am lua cu noi și pă biata Fufa?
O fată singură fără un suflet lâ-
ngă ea, mititica. Haide fi cavaler
nu fi scârbos

(Biata Fufa e sora lu mămica, aceia
care sa suit pă Omu.)

— Fie, zise tăticu Scârbit, să meargă
și sorta. In definitiv și la urma
urmi un sa dus miea ducăse și suta.

Babacu no îngite pă tanti fufa. Dânsa
are 46 ani și pretinde căci ie vergină.

Tăticu zice căci no ia Nimeni de s'oție
fincă are un miros ca de Pisică.
— Mai dă și tu cu nește alifie pe-
ntru traspirațiune, marca Odo-rono-
trone. Să vezi că o săț facă bine!

Dar tanti fufa na înțeles cu ce să dea
și sa frecat cu Uro-do-Nal, așa că
tot mai miroase a ciftele marinate.

Curând dupe toate acestea am în-
ceput să ne pregătim de băi. Mămica
ia cerut bani lu babacu ca săși facă
toalete. Mea cumpărat și mie un costum
de bae zicândumi: — să nu te puie naiba
să intri cu el în apă căci te svânt în
bătăi. Il ti asa de fandoseală, fincă
tu poți să faci baie și în pielea goală
căci esti copil minor. nai decât săți ții
mâna la păsărică! — Intro zi a venit
tanti fufa să palavragească cu mămi-
ca despre toalete. Tanti fufa zicea
căci îș tricotează cu inglița un cos-
tum de baie din 2 bucăți: partea
de sus un sutien-~~dolj~~ gorj din lână
roză iar partea de jos violetă.

— E splendít, zise mămica. O să fi exact
ca la cinemau ca greta gabor.
Tanti fufa zice căci își face și o pișama
în trei colori.
— C'ești nebună? zise babacu inervat,
vrei să fi ca o pupăză ca să să
tie lumea după noi ca la Urs?
— Laso Lanbe, căci e fată tânără.
Când ești tânără toate ți se potrivește!
Tanti fufa șea făcut și o Bluză de
marinar din mătase vegetariană verde
cu dungi stranversale galbene și o
șapcă de marinar cu moț roșu și oiche-
lari albaștri.
— O să fi dată naibi, zise mămica
dându-i o palmă peste popou.
Să ști că te întorci Măritată.
— Să te auză Dzeu, zise tanti fufa
scuipându-ș în sân!
Insfârșit a sosit și ziuoa plecări. A
rămas înțeles căci tanti fufa să vie
să ne ia de acasă la ora 5 (cinci)
după masă că să prindem trenu de
8 (opt). Dar dânsa a venit abea la
7½ (șapte juma) care până ce am a

găsit o trăsură să ne ducă la gara obor
abea am Mai putut să ajungem când
pleca trenu dela Nașu nostru. Ma sper-
iat tăticu ce a putut să înjure în ace-
astă splendită seară de vară. Cu ciu
cu vai a ~~răgușit~~ răușit ca să vizeze
biletile pentru a doua zi dimineața.
Și ca să nu mai pierdem trenu am
rămas în ~~gură~~ gară toată Noaptea.
Plezneam de Somn. A doua zi erea cât
paci să pierdem trenu fincă tanti
fufa sa dus la restaurant să îș
facă micile nevoi omenești. (Ea zicea
că să duce să să spele pă mâini. Sanchi
pontu!) Bine că Neam văzut instal-
ați în piseoare, fincă în tren nu Mai
erea nici un loc căci erea Sâmbătă.
Tăticu înjura întruna și zicea: mea
trebuit băi să fie al dracu cin so
Mai luoa după femei, fraier io să
nu merg la Munte.
— Lasă Lanbe căci odată ajunși la
Costanța o să te tot odicnești.
Mie îm părea bine căci o să văz podu

dela Cernavoda care mea spus Gorilă căci e mai mare decât ăla dela Sfântu Elefterie peste Dâmbovița. Eream cu toți frânți de osteneală când am ajuns după masă la Costanța. Nu dormisem toată Noaptea și erea și cald al naibi. Tanti fufa mirosea a tocănită sârbească! Tăticu nea spus să stăm pă loc căci dânsu să duce câteva minute să caute odaie la otel. — Vezi să fie cu vedere la Marea Neagră, zise mămica.

— E mai frumos cu vedere spre grădina publică, zise tanti fufa. — Ba mai bine cu vedere spre gară, am zis eu, fincă îmi place mult locomovitele și fochiști. — O să iau una cu vedere spre curte, zise tăticu, fincă vreau liniște.

Noi am rămas pă o bancă în gară și am Moțăit. Parcă eream Bolnavi. Păcat că nu să vedea marea. — Las că o să te Saturi de mare, zise mămica! Să făcuse ceasurile 8 (opt) seara și tăticu nu mai venea. Ne încinsese o foame de nu ne mai vedeam unii cu alții. Noroc că erea în Gară unu cu

Gogoși. Pormă am fulgerat și câte o titronadă de Zmeură ca să ne mai taie setea. Tocma când moțăiam pă Bancă neam trezit în nește înjurături ce ploua din toate părțile. Erea tăticu care înjura ca la ușa cortului.

— Nu să găsește nici o odaie, zise dânsu ca Turbat. E sânbătă seara și a venit tot încornorați să își vază nevestele. E plin peste tot.

— Să mai așteptăm, Lanbe, zise tanti fufa. — Țe-am spus să dai telegramă zise mămica ca săl mai liniștească.

— Nui nimic dragă Lanbe, zise tanti; mergem la Mangalica, căci aici la Costanța nu vine decât mitocani și pațachina.

— Rahat, zise tăticu ~~pă~~ inervat. Mergem înapoi la București. Avem tren peste un sfert de ceas.

Nimeni nu a îndrăznit să crâcnească. Am început să plângem tot 3 (trei) afară de tăticu. Lumea care trecea îș da cu coatele și râdea. — Tăceți cu urlatu, zise tăticu, căci mă făceț de baftă.

Nu vă mai spui cum a fost drumu până la București. Un adevărat iead. Tăticu sictirea mereu ca să îi treacă Timpu, iar femeile plângea întruna. Mie mea făcut plăcere căci am re-văzut Dunărea ce se Varsă în Argeși la Ploeșt. Nu știu unde să varsă Marea Neagră fincă nam putut so vedem din Gară. Știu însă căci Gorilă a vărsat în Marea Neagră când a îngițit apă fincă la dat sică la fund. Marea Neagră conține vapoare și pescăruși. Se zice căci e mai mare ca Lacu Floreasca. Te pomenești!

Am ajuns în Bucureștii paradiți de oboseală. O noapte nedormită în gara Obor, o zi pă drum, altă noapte pă drum. Așa e la băi!

Când ne-am întors acasă mămica a făcut focu și a pus să fearbă apa în cazanu de Rufe. Apoi am făcut baie, eu în ligianu ăla mare în care spală și pă Fidel, cățelu nostru. Tăticu și pormă mămica sa scăldat în albiea mare

în care frământă Cozonacii la Craciun. Tanti Fufa a plecat cu tramvaiu 16 (saișpe) direct acasă, otrăvită de Necaz. A spus că nu mai Calcă în casa lu Tăticu câte zile o avea.

— Scârț, zise tăticu.

Apoi a ars o drojdie la țoi, a pus gramafonu săi cânte Creola și a mâncat o Ceapă zdrobită cu Brânză telemea. După aceia a mai ars 2 (trei) țoiuri.

— Să mai spuneț că nat fost la băi, zise ca săș bată joc de noi în timp ce iș trăgea izmenele lungi și cămașa de noapte ca să să culce

—— . ——

S'au tras din această carte 500 exemplare în ediţie obişnuită şi 40 de exemplare în ediţie de lux, numerotate de la 1 la 40 şi legate în piele.

«CARPATII»

REVISTA CULTURALA

Apare de şase ori pe an.

DIRECTOR: ARON COTRUS
REDACTOR: TRAIAN POPESCU

COLABOREAZA:

BRADESCU FAUST; DIMITRIU I. G.; GADEA B. I.; GEORGESCU-OLENIN ST.; GOVORA N. S.; MANOILESCU GRIGORE; MANZATTI J. N.; MIRCEA ALEXANDRU; NOVAC NICOLAE; POPESCU STAN M.; PORDEA G. A.; POSTEUCA VASILE; SEICARU PAMFIL; SILISTREANU ALEXANDRU; STEFANESCU ANTON; TEBAN NICOLAE; TOLESCU ION; VASILIU VIRGIL; XENI C., etc.

Editura "CARPAŢII" anunţă:

Au apărut:

Istoria Românilor din Dacia Traiană, de A. D. Xenopol, vol. I, epuizat.
Istoria Românilor din Dacia Traiană, de A. D. Xenopol, vol. I, ed. II, 3 dol. U. S. A.
Istoria Românilor din Dacia Traiană, de A. D. Xenopol, vol. II, III şi IV, 7 dol. U. S. A.
Istoria literaturii române, de D. Murăraşu, vol. I şi II, 6 dol. U. S. A.
Poveşti, de Ion Creangă, 4 dol. U. S. A.
Naţionalismul lui Eminescu, de D. Murăraşu, 3 dol. U. S. A.
Amintiri din copilărie, de Ion Creangă, 3 dol. U. S. A.
Haiducul roman, de Bucura Dumbravă, 4 dol. U. S. A.
Precursori, de Octavian Goga, 3 dol. U. S. A.
Poveşti fără Ţară (nuvele), de F. Brădescu, N. Novac şi N. S. Govora, 3 dol. U. S. A.
Poeme fără ţară, de V. Posteucă, N. Novac şi N. S. Govora, 3 dol. U. S. A.
Cuiburi de lumină (poezii), de Valeriu Cârdu, 1,50 dol. U. S. A.
Din crucea pădurii (poeme), de Ion Ţolescu, 1,50 dol. U. S. A.
Rapsodia iberică, de Aron Cotruş, 1 dol. U. S. A.
Persecución religiosa en Rumania, de Rev. Al, Mircea. 0,50 dol. U. S. A.
România (text francez), broşură ilustrată, 0,25 dol. U. S. A.
Dacia, de Vasile Pârvan, 2 dol. U. S. A.
Frumoasa cu ochi verzi, de J. N. Manzatti, 3 dol. U. S. A.

Sub tipar:

Istoria presei româneşti, de Pamfil Şeicaru, vol. I şi II, 6 dol. U. S. A.
Răscoala, roman de Liviu Rebreanu, vol. I şi II, 6 dol. U. S. A.

Cărţile de mai sus se pot comanda direct la editură. Fiecare carte se găseşte şi în ediţie de lux, tipărită pe hârtie superioară şi numerotată. Costul unui volum este 10 dolari U. S. A.